AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Mesut Can KAYA

KİBYRA KENTİ MİMARİ BEZEMELERİ

Danışman

Prof. Dr. Burhan VARKIVANÇ

Arkeoloji Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2011

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Mesut Can KAYA'nın bu çalışması, jürimiz tarafından Arkeoloji Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Fahri Işık

Üye (Danışmanı) : Prof. Dr. A. Vedat Çelgin

Üye : Yrd. Doç. Dr. S. Sibel Özgüner

Tez Konusu: Kibyra Kenti Mimari Bezemeleri

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi 20./09./2011

Mezuniyet Tarihi 30/09/2011

Prof.Dr.Mehmet ŞEN
Müdür

.....

İ Ç İ N D E K İ L E R

KISALTMALAR LİSTESİ i

ÖZET ii

SUMMARY iii

ÖNSÖZ iv

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM
KENT TARİHİ ve KONUMU 2

İKİNCİ BÖLÜM
KENT YAPILARI 6

2. 1. Ana Cadde ve Kent Kapısı 6
2. 2. Stadion 8
2. 3. Bazilika 9
2. 4. Agora 10
2. 4. 1. Stoa 10
2. 4. 2. Anıtsal Kapı 12
2. 4. 3. Nymphaion 13
2. 5. Tiyatro 13
2. 6. Odeion / Bouleuterion 15

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TİPOLOJİK ÖZELLİKLER 18

3.1.Sütun Başlıkları 18
3.1.1. Dor - İon Sütun Başlığı 18
3.1.2. İon Sütun Başlıkları 18
3.1.3. Korinth Sütun Başlıkları 19
3.1.4. Kompozit Sütun Başlıkları 20
3.2. Arşitrav Blokları 22
3.3. Friz Blokları 23
3.4. Arşitrav – Friz Blokları 25
3.5. Korniş Blokları 28

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
STİLİSTİK ÖZELLİKLER 31

4.1. Kent Giriş Kapısı 31
4.2. Bazilika 32

4.3. Agora 32
4.3.1. Doğu Stoa 32
4.3.2.Anıtsal Kapı 36
4.3.3. Nymphaion 37
4.4. Tiyatro 38
4.5. Odeion / Bouleuterion 39
4.6. Kent İçinde Ele Geçen Buluntular 41
4.6.1. Sütun Başlıkları 41
4.6.1.1. Dor – İon Sütun Başlığı 41
4.6.1.2. İon Sütun Başlıkları 42
4.6.1.3. Korinth Sütun Başlıkları 43
4.6.2. Arşitrav – Friz Blokları 45
4.6.3. Friz Blokları 46
4.6.4. Korniş Blokları 46
4.6.5. Kapı Elemanları 47
4.6.5.1. Söveler 47
4.6.5.2. Hyperthyron – Geison 48
4.7. Soffit Bezemeleri 48

BEŞİNCİ BÖLÜM
BEZEKSEL ÖZELLİKLER 50

5. 1. Lesbos Kymationu 50
5. 2. İnci – Boncuk Dizisi 52
5. 3. Yumurta Dizisi 53
5. 4. Sarmaşık Bezemesi 54
5. 5. Palmet Bezemesi 57

ALTINCI BÖLÜM
MALZEME 59

SONUÇ 60

KATALOG 61

KAYNAKÇA 115

TERMİNOLOJİ 121

LEVHALAR 123

ÖZGEÇMİŞ

KISALTMALAR LİSTESİ

Bal.	Balteus
Bkz.	Bakınız
Bul. Yer.	Buluntu Yeri
Ç.	Çap
Çev.	Çeviri
Dn.	Dipnot
Env. No.	Envanter Numarası
G.	Genişlik
Kat. No.	Katalog Numarası
Lev.	Levha
Res.	Resim
U.	Uzunluk
Y.	Yükseklik

ÖZET

Çalışma kapsamında, kent tarihi ve konumu ile kentte şu ana kadar yapılan araştırmaların belirtildiği ilk bölümden sonra, kamu yapılarının mimarisi incelenmiş ve bu yapılarda bulunan bezemeli mimari elemanlar anlatılmıştır. Konumuzu oluşturan mimari bezemeler hakkında, kentte başka bir araştırmanın yapılmamış olması ve birçok yapıda henüz kazı çalışmasının başlamamış olması, tarihlemede ve yapıların mimarisini tam olarak çözümleyebilmede bazı sıkıntıları beraberinde getirmiştir. Henüz kazısı başlamamış olduğu için sınırlı verilerle değerlendirilen yapıların mimarileri hakkında, hiç kuşkusuz kazılar yapıldıkça yeni veriler ve beraberinde yeni öneriler ortaya çıkacaktır. Bu sebeple yapıların tarihlenmesi ve mimarileri hakkında önerilerde bulunulurken kesin ifadelerden kaçınılmıştır. Tipolojik özellikler kısmında, kentte bulunan mimari üst yapı elemanlarının kendi aralarında kaç tipe ayrıldığı ve nerelerde yoğun olarak kullanıldıkları incelenmiş, stilistik özellikler başlığı altında yapılarda kullanılan bezemeli blokların stilistik özellikleri incelenerek tarihleme önerileri yapılmıştır. Bezeksel özellikler bölümünde; lesbos kymationu, inci – boncuk dizisi, yumurta dizisi, sarmaşık bezemesi ve palmet bezemeleri alt başlıkları oluşturularak bezemelerin kent içinde kullanıldıkları yerler incelenmiştir. Kentte kullanılan mimari malzemeler, malzeme bölümünde belirtildikten sonra, sonuç başlığı altında kent içindeki genel yapılaşma süreci ile kentin etkilendiği bezeksel üsluplar değerlendirilmiştir.

Architectural Ornaments of Kibyra

SUMMARY

Within the scope of this study, the architecture of the public buildings was recounted and specified the ornamental architectural components of these constructions, following the first chapter in which city history and location were indicated with the researches that have been done so far. No further research has been done about the architectural ornaments that compose our study and no excavation work in most constructions has been started yet, thus this situation brought along some burden in dating and analyzing the architecture of the constructions exactly. Beyond any doubt, new data and new suggestions along with it will be emerged about the architecture of the constructions, which were evaluated with limited data since the excavation has not been started yet. Therefore, while making suggestions about the dating and the architecture of the constructions, certain statements were avoided. In typological property part, it was examined that how many branched the architectural superstructure components and where they were intensively used, under the title of stylistic features, the blocks of buildings were investigated of stylistics properties. In ornamental property part, by forming subtitles as lesbos kymation, bead and reel, egg and dart, ranke, palmette decorations, the places where the ornaments were used in the city; then the architectural materials were and also under the title of conclusion, the general structuring process within the city and the ornamental styles that the city was affected were evaluated.

ÖNSÖZ

Araştırmam süresince yapıcı eleştirileriyle yön gösteren danışman hocam Prof. Dr. Burhan VARKIVANÇ'a, tez konusunu belirlememdeki yardımları ve malzemeyi çalışmam konusunda sağladıkları kolaylıklar için hocalarım Yrd. Doç. Dr. Şükrü ÖZÜDOĞRU ve Yrd. Doç. Dr. F. Eray DÖKÜ'ye, alan araştırmalarında, çizimlerde ve çevirilerde yardımcı olan arkadaşlarım Düzgün TARKAN, İsmail BAYTAK, Mustafa ŞİMŞEK, Işıl AKGÜL, Nurdan GÜRLESİN ve Derya ARSLAN'a teşekkürü borç bilirim.

Ayrıca öğrenim hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen aileme, özellikle anneme ve tezi yazarken en sıkıntılı anlarımda manevi desteğini esirgemeyen Tuğçe GÜÇLÜ'ye teşekkür ederim.

G İ R İ Ş

Antik dönemdeki kamu yapıları ve sanat eserleri, kentlerin kültür ve uygarlık seviyesini yansıtması bakımından oldukça önemlidir. Özellikle ekonomik açıdan zengin olan kentlerin, üstünlüklerini diğer kentlere hissettirebilmek adına görkemli ve bezeksel bakımdan gösterişli yapılar inşa ettikleri bilinmektedir. Tarihi kaynaklardan, bulunduğu coğrafyada askeri ve ekonomik açıdan güçlü bir kent olduğunu bildiğimiz Kibyra'nın; Stadion, Odeion / Bouleuterion, Tiyatro gibi gösterişli ve büyük yapılarından da bu gücü anlaşılmaktadır. Önemli kültür bölgelerinin kesişme noktasında yer alan ve etkileyici yapılara sahip olan Kibyra Kenti'nde bugüne kadar mimari bezemelere yönelik bir çalışma yapılmamış olması bu konuya yönelmemi sağlamıştır. Çalışma, kentte kullanılan bezemeli mimari elemanların tipolojik, stilistik ve bezeksel özelliklerinin incelenmesini ve bu sayede kentteki yapılaşma süreci ile kentte etkili olan bezeksel üslupların tespit edilmesini amaçlamaktadır.

2010 yılına kadar yapılan kazı ve araştırmalarda, kent içinde açığa çıkarılmış olan kamu yapılarına ait bezemelerin yanı sıra, hangi yapılara ait oldukları bilinmeyen ve kent içinde dağınık halde bulunan mimari parçalar da teze dahil edilmiştir. Figürlü plastik bezemeler, yoğun aşınmaya uğradığı için bezemeleri anlaşılamayan bloklar ve Nekropol alanı buluntuları teze dahil edilmemiştir.

Günümüz itibariyle Stadion haricinde, elimizde yapıları kesin olarak tarihleyebileceğimiz veriler bulunmamaktadır. Bu sebeple yapıları tarihlerken bezemelerin genel stil gelişimleri ve yakın kentlerde bulunan benzer örnekler göz önünde bulundurulmuştur. Böylece yapılar hakkında kesin olmasa da yaklaşık tarihler önerebilmek mümkün olmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM
KENT TARİHİ VE KONUMU

Kentle ilgili ilk araştırmalar 19. yüzyılda T.A.B Spratt – E. Forbes tarafından yapılmıştır[1]. Kibyra'daki ilk kazı çalışmaları ise 1988 ve 1989 yıllarında Burdur Müzesi Müdürlüğünce, Selçuk BAŞER [2] başkanlığında, Odeion / Bouleuterion yapısı ile ana tepenin güney yamacındaki oygu mezarlarda yapılmıştır, 2001 - 2002 yıllarında ise yine Burdur Müzesi Müdürlüğünce, H. Ali EKİNCİ başkanlığında, Ana Cadde'deki Nekropol Yolu üzerinde temizlik ve kurtarma amaçlı kazılar yapılmıştır[3]. Bu geçici kurtarma kazılarının yanı sıra 1995 yılından beri Thomas Corsten ve ekibi tarafından epigrafik ağırlıklı yüzey araştırmaları yapılmaktadır[4]. Kentteki ilk kapsamlı kazı çalışmaları 2006 - 2009 yılları arasında, Burdur Müze Müdürlüğü başkanlığında, Prof. Dr. Fahri IŞIK ve Prof. Dr. Havva İŞKAN IŞIK'ın bilimsel danışmanlığında, Yrd. Doç. Dr. Şükrü ÖZÜDOĞRU ve Yrd. Doç. Dr. F. Eray DÖKÜ'nün yürütücülüğünde yapılmıştır[5]. 2010 yılından itibaren kazı çalışmaları Yrd. Doç. Dr. Şükrü ÖZÜDOĞRU başkanlığında, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Arkeoloji Bölümü tarafından yürütülmektedir. Başlangıçtan günümüze kadar geçen bu süreçte Stadion, Odeion / Bouleuterion, Agora ve Nekropol alanlarında kazı çalışmaları yapılmıştır.

Günümüzde Burdur iline bağlı Gölhisar ilçesi sınırları içerisinde yer alan Kibyra Kenti, antik dönemde Likya, Frigya, Karya ve Pisidya gibi önemli bölgelerin odağında konumlanmaktaydı[6]. Kibyra isminin ne anlama geldiği kesin olarak bilinmemektedir. Ancak sözcüğün Geç Tunç Çağı'ndan itibaren Batı ve Güneybatı Anadolu'da yaygın olarak kullanılan Eski Anadolu budunlarından Luvi Halklarının konuştuğu dile ait olduğu ve bu ilk adlandırmanın Hellen ağzında "Kibyra" formuna dönüştüğü düşünülmektedir[7]. Kibyra'nın,

---

[1] Spratt – Forbes 1847, 255 vd.

[2] Başer 1991, 235 - 260

[3] Ekinci 2003, 55 - 56

[4] Corsten 1997 (a), 63–72; Corsten 1997 (b), 41-49; Corsten – Horsley – Kearsley 1997, 53-56; Corsten 1998, 367-369; Corsten – Bear – Özsait 1998, 47-80; Corsten 1999, 387-390; Corsten 2000, 215-216; Corsten 2001 (a), 255-256; Corsten 2001 (b), 17; Corsten 2002 (a); Corsten 2002 (b), 20; Corsten 2003 (a), 83-84; Corsten 2003 (b), 26-27; Corsten 2004 (a), 229-234; Corsten 2004 (b), 22-23; Corsten 2005 (a), 29-34; Corsten 2005 (b), 27-28; Corsten 2005 (c) 1-51; Corsten 2006, 19-20.

[5] Ekinci ve diğ. 2007, 22- 28; Ekinci ve diğ. 2008, 35–41; Ekinci ve diğ. 2009, 32-39, Özüdoğru – Dökü 2010, 37 – 45

[6] Ekinci ve diğ. 2007, 22

[7] Umar 1993, 437; Ekinci 2009, 92

kurulduğu bölgede güçlü bir devlet olması, bölgenin Roma Döneminde Kibyratis ismi ile anılmasına da neden olmuştur[8]. Erken dönemlerde ise Herodotos'tan öğrendiğimize göre bölge Kabalia olarak adlandırılmaktadır ve Pers egemenliği sırasında Kral Dareios'a, Mysia, Lydia, Lasonia ve Hytenneia ile birlikte beş yüz talent gümüş vergi vermekle yükümlüdür[9].

Kibyra'da yaşayan halk ile ilgili bilgilere ise antik dönem yazarlarından Strabon sayesinde ulaşmaktayız. Strabon, Kibyralıların Lydialıların soyundan geldiğini, Kabalis'i ve çevresindeki Pisidialıları ele geçirerek buraya yerleştiklerini ve yerleştikten sonra kenti, çok iyi tahkim edilmiş, çevresi yaklaşık 100 stadia olan başka bir yere taşıdıklarını söylemektedir[10]. Strabon anlattığı olaylar hakkında tarih vermemektedir, ancak bahsettiği ilk yerleşim yerinin, Kibyra'ya yaklaşık 18 km. uzaklıktaki, Gölhisar Gölü kıyısındaki kayalık tepelikler üzerinde bulunan Uylupınar yerleşimi olabileceği düşünülmektedir[11]. Erken Demir Çağ'dan başlayarak süreklilik gösteren buluntulara sahip olan yerleşim, olasılıkla İ.Ö. 4. - 3. yüzyıllarda Kibyralılar'ın, bugün görülebilen kentlerine taşınmadan önce yerleştikleri alandır[12]. Kibyralılar'ın Pisidia, Solym, Yunan ve Lydia dilleri olmak üzere dört dil kullandıklarını söyleyen Strabon, Lydia'da dahi Lydialılar'ın diline ait en ufak bir ipucu bulunmadığından bahseder, yine Strabon'un yazdıklarından Kibyra halkının demir işçiliği ve kakmacılığında usta olduklarını öğrenmekteyiz[13].

Roma Dönemi'nde ise Kibyra adını, Roma konsülü Manlius Vulso'nun Galatia'ya karşı düzenlediği sefer nedeniyle, MÖ. 189'daki Magnesia Harbi'nden sonra duymaktayız[14]. MÖ. 189 baharında Antiochos'u bozguna uğratan Manlius Vulso, sonrasında Thebae'den geçerek Kibyra yakınına gelir, burada yaptığı uzun pazarlıklardan sonra Kibyra Tyran'nı tarlaların yağmalanmasını ve kente saldırılmasını önlemek için bin talent para ve on bin ölçek tahıl vermeye razı eder[15]. Polybios ve Livius bu tarihlerde Kibyra Tyranı'nın Moagetes olduğundan bahseder[16].

---

[8] Hall-Milner 1998, xiii.

[9] Herodotos, III, 90.

[10] Strabon XIII, IV

[11] Ekinci 2009, 92

[12] Ekinci 2009, 92

[13] Strabon XIII, IV

[14] Bayburtluoğlu 2004, 187

[15] Magie 1950, 279.

[16] Arslan 2007, 249, Dn. 1085

MÖ. 167 yılından sonra Kibyra'nın Rhodos'a karşı isyan girişiminde bulunduğunu ve Likya Birliği üyesi olan Araksa'ya karşı Boubonlular'ın desteğini alarak saldırdığını, buna karşılık Likya Birliği'nin Moagetes'e elçi göndererek olayı protesto ettiğini bilmekteyiz[17]. Ayrıca Araksa'lı Orthagoras yazıtında da, Orthagoras'ın Kibyra Tyran'ı Moagetes ve Bounonlularla giriştiği mücadeleden söz edilmektedir[18]. Kibyra'nın Rhodos'a karşı isyan girişiminde bulunması ve Likya Birliği üyesi olan Araksa'ya saldırabilme cesareti göstermesi, büyük bir askeri güce sahip olduğunu düşündürmektedir. Strabon, kentin iyi yasası sayesinde kuvvetlenip, Boubon, Balbura ve Oenoanda ile birlikte bir tetrapolis oluşturduğundan bahseder: '*Bu kent iyi yasası sayesinde kuvvetlendi ve köyleri, Pisidia ve komşusu Milyas'dan Lykia ve Rhodosluların Peraia'sına kadar yayıldı. Kentin civarında üç kent daha kuruldu. Bunlar Bubon, Balbura ve Oenoanda'dır. Bunların oluşturduğu konfederasyona Tetrapolis adı verildi. Bunlardan her birinin bir oy, fakat Kibyra'nın iki oy hakkı vardı, çünkü Kibyra otuz bin piyade ve iki bin at çıkarabiliyordu*[19]*.'* Bubon, Balbura ve Oenoanda MÖ. 2. yy'da, kral II. . Eumenes (MÖ. 197 – 159) döneminde Bergama egemenliğinde bulunmaktadır, Strabon'un bahsetmiş olduğu Tetrapolis'in kurulması ise Bergama Krallığının Roma İmparatorluğu'na katılmasından sonra gerçekleşmiş olmalıdır[20]. Kibyra askeri gücü sayesinde birlik içinde yaptırım gücü en fazla olan kent konumundadır. Kentin yönetim şekli ile ilgili bilgiler veren Strabon, '*Burası daima Tiranlar tarafından idare edildi, fakat gene de insaflı bir yönetim uygulandı. Ancak tiranlık Moagetes zamanında sona erdi. Murena, tiranlığı yıktı ve Balbura ile Bubon'u Lykia topraklarına kattı. Fakat bugün Kibyra'nın kaza yetkisi Asia'dakilerin en genişi sayılmaktadır*[21]*'*der. Strabon'un bu anlatımlarından Tetrapolis'in, İ.Ö. 84 - 83 yıllarında Romalı General Murena tarafından ortadan kaldırılmış olduğunu ve bu tarihten sonra Kibyra'nın Asya Eyaleti'ne, diğer kentlerin ise Likya Birliği'ne dâhil edilmiş olduğunu öğreniyoruz. MÖ. 189 yılında Vulso'ya vergi ödeyen tyran olarak Moagetes ismi geçmekteyken, Strabon'un anlatımına göre MÖ. 84 - 83 yıllarında son tyran olarak yine Moagetes isminin geçmesi, Moagetes isminde bir sülalenin uzun yıllar tyranlık yaptığını düşündürmektedir.

[17] Magie 1950, 1122

[18] Arslan 2007, 249, Dn. 1085

[19] Strabon XIII, IV

[20] Akşit 1967, 109

[21] Strabon XIII, IV

Kibyra'nın Roma Döneminde hangi eyalete bağlı olduğu bilinmemektedir. Patara Yol Kılavuz Anıtı üzerindeki yazıtlarda,[22] Kibyra ismi, MS. 43'de Roma Eyaleti olan Likya'nın[23] sınırlarında gözükse de, bu tarihlerde kentin Likya Eyaleti'ne bağlı olup olmadığı konusu kesinlik kazanmamıştır. Kibyra adının geçtiği bir diğer tarihi olay ise MS. 23 yılında gerçekleşen depremdir. Büyük hasara neden olan depremin tahribatı Tiberius'un yardımlarıyla geçiştirilmiş ve kent Tiberius'a olan şükranlarını belirtmek, imparatoru onurlandırmak için Caeserea Kibyra şeklinde isimlendirilmiştir[24]. MS. 417 yılında büyük bir deprem yaşayan kentte[25], bu tarihten sonra, ekonominin zayıflaması ile birlikte, yıkılan yapıların artık onarılamadığı görülmektedir. Giderek küçülmeye başlayan Kibyra'nın, MS.. 6. y.y.'la birlikte terkedildiği, Horzum ya da bugünkü adıyla Gölhisar olarak varlığını günümüze kadar sürdürdüğü söylenebilir[26].

[22] Işık – İşkan – Çevik 2001, 48

[23] Akşit 1971, 119 vd.

[24] Bayburtluoğlu 2004, 188

[25] Karabacak ve Diğ. 2009, 32 vd.

[26] Bayburtluoğlu, 2004, 187.

İKİNCİ BÖLÜM
KENT YAPILARI

2.1. Ana Cadde ve Kent Kapısı

Her iki yanında podyumlu lahit mezarların sıralandığı, doğu – batı yönünde konumlandırılmış Nekropol Yolu[27] ile başlayan Ana Cadde'de, Nekropol Yolu'nun bitiminde kente girişi sağlayan iki kuleli ve üç kemerli bir kapı bulunmaktadır. Yol boyunca uzanan lahit mezarların yanı sıra, gladyatörlerin eğitim sürecinin ve mücadelelerinin resmedildiği kabartmalar da 2002 yılında yapılan kazılarda açığa çıkarılmıştır[28]. Yol üzerindeki dağınık mezar buluntuları arasında, sarmaşık bezemesi işlenmiş ve olasılıkla podyumlu bir mezara ait olan friz bloğu (Kat. No 58) dışında bezemeli blok bulunmamaktadır.

Kapının yıkıntıları arasında ise kemer bloklarının hemen önünde arşitrav – triglifon blokları (Kat. No 50) ve bu blokların doğusunda Korinth düzeninde işlenmiş olan bir adet arşitrav – friz bloğu (Kat. No 49) ile bir adet korniş bloğu bulunmaktadır (Kat. No 104) [29]. Kemerler üzerinde arşitrav - triglifon bloklarının kullanıldığı Laodikeia'daki Efes Kapısı ile Suriye Kapısı'ndan bilinmektedir[30], ayrıca bu blokların hemen kemer bloklarının önüne yıkılmış olması da kemerlerin üzerinde kullanılmış olacağı fikrini desteklemektedir. Ancak Korinth düzeninde işlenmiş olan diğer blokların, kapının ön cephesine ait bir düzenlemede mi kullanıldıkları yoksa burada bulunan başka bir yapıya mı ait oldukları konusunda kazılar yapılmadan fikir yürütmek yanlış olacaktır.

Şu ana kadar hiçbir kazı çalışması yapılmayan kapının mimarisi hakkında yorum yapmak zor olsa da yıkıntılar arasından seçilebilmekte olan bloklar sayesinde, kuzey ve güneyde iki kule bulunduğu ve bu kulelerin arasında üç kemerli bir giriş olduğu anlaşılmaktadır[31]. Cadde

---

[27] Bean 1978, 163

[28] Ekinci 2003, 55; Gladyatör kabartmaları hakkında detaylı bilgi için bkz. A.Uzunaslan 'Gladyatörler Arenanın Tutsak Savaşçıları' (2010).

[29] Kornişlerden biri yoğun şekilde tahribata uğradığı için bezemeleri anlaşılamamaktadır ve bu sebeple kataloğa dahil edilmemiştir.

[30] Şimşek 2007, 94, Res. 40d; 101, Res. 44a

[31] Kente girişte kuleli kapıların yapılmasının Anadolu'daki örneklerinden birini Hellenistik Dönem'e tarihlenen Perge Ana Kent Kapısı'nda görmekteyiz; Bkz. Lanckoronski 2005, 60, Res. 47. Kibyra Kent Kapısı'nda da Hellenistik Dönem'deki bu kapı mimarisinin özelliklerinin devam ettiği görülür, iki yanda yuvarlak planlı kuleler bulunmaktadır ve kente girişler bu kulelerin arasından sağlanmaktadır.

üzerinde konumlanan kuleli giriş kapılarının bir benzeri de Hierapolis'te Frontinus Caddesi üzerinde bulunmaktadır. 14 m.'lik plateianın başlangıcında yer alan kapı, yerleşim birimini geçerek Laodikeia ve Kolossai'ye giden anayolun ve Güney Kapısı'nın karşı ucunda yer alır[32]. Kibyra'daki kapı ile benzer olarak yanlarda kuleler ortada ise kemerli geçişler bulunmaktadır.

Stadion'a doğru yönelen Ana Cadde'yi takip edebilmek amacıyla kente girişi sağlayan kuleli kapının arkasında yapılan kazılarda ise bir adet korniş bloğu (Kat. No 75) ile bir adet arşitav – friz bloğu (Kat. No 43) bulunmuştur. Dor düzeninde işlenmediği görülen blokların, giriş kapısıyla bir bağlantısı kurulamamıştır. Kat. No 75'te geison üzerinde, sarmaşık dalları ile birbirlerine bağlanmış, ters - düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı açık palmetler bulunmaktadır. Sima üzerinde ise altında inci – boncuk dizisi işlenmiş, açık ve kapalı palmetler yer alır. Sima üzerindeki palmetler de geisondaki gibi ters - düz yerleştirilmiştir ve sarmaşıklarla birbirlerine bağlanmaktadırlar. Sima üzerinde ağız kısmı kırık durumda olan aslan başı çörten bulunmaktadır. Kat. No 43'teki arşitrav – friz bloğunda ise arşitravda kademeli olarak yükselen üçlü fascialar, frizde akanthuslu sarmaşık bezemesi ve ara boşluklarda rozet motifleri işlenmiştir. Friz tacında iki inci – bir boncuktan oluşan inci boncuk dizisi ve yumurta – ok ucu sırası yer almaktadır.

[32] D'Andria 2003, 70

2.2. Stadion

Stadion, kentin batı yamacında kuzey – güney doğrultusunda konumlanmaktadır. Güneyde bulunan tek Sphendonesi ile 'U' formlu bir plana sahip olan Stadion'un, dar yüzünün orta aksına 3,30 m. genişliğinde ve 17 m. uzunluğunda bir kapı açılmıştır[33]. Kuzeyde ise ikinci bir Sphendone yerine, yapıya daha anıtsal bir görüntü kazandırmak adına Propylon inşa edilmiş ve girişler buradan sağlanmıştır[34].

Portiko

Doğu oturma sıralarının arkasında yer alan Portiko yaklaşık 185 m. uzunluğundadır. Tüm doğu oturma sırası boyunca devam eden bu yürüme alanında 4 m. aralıklarla yerleştirilmiş 34 adet ayak ve bu ayakları birbirine bağlayan kemer blokları bulunmuştur. Kemerlerin üzerinde yazıtlı bloklar yer almaktadır; arşitrav, friz ya da korniş gibi üst yapı blokları bulunmamaktadır. Bu bölümde bulunan yazıtlarda İmparator Septimus Severus ve Caracalla'nın isimleri okunabilmekte ve böylelikle Stadion'un tarihlenmesinde büyük bir önem kazanmaktadır[35]. Portiko alanında ne ayağı oluşturan bloklar üzerinde ne de kemerlerde bezemeli blok kullanılmamıştır.

Propylon

Stadion'a girişi sağlayan bu anıtsal kapı, yapının kuzey ucunda konumlanmaktadır. Büyük oranda yıkılmış durumdaki Propylon'un günümüzde batıda bulunan iki ayağı ayakta dururken, diğer dört ayağın ise sadece kaideleri yerinde durmaktadır. Üst yapıya ait arşitrav, friz ve korniş blokları kazılar sırasında ele geçmiştir. Buna göre kemerlerin üzerinde, iki fascialı ve tacında kademeli olarak yükselen silmeler bulunan 0,40 m. yüksekliğindeki arşitrav bloğu (Kat. No 21) bulunmaktaydı, arşitravların üzerinde kyma rekta profilli ve 0,32 m. yüksekliğindeki friz blokları (Kat. No 59), en üstte ise; diş sırası, düz bir geison ve kyma

[33] Ekinci – Özüdoğru – Dökü - Tiryaki 2007, 27

[34] Anadolu'da yaygın olarak görülen tek sphendoneli Stadionlara Hellenistik Dönem'de varlıkları bilinen Magnesia ve Ephessos Stadionları ile Roma İmparatorluk Dönemi'nde özellikle II. yy da inşa edilmiş olan Perge, Aspendos, Sillyon ve Selge Stadionları örnek olarak gösterilebilir; Bkz. İlhan 1996, 51.

[35] Portiko'da bulunan bu yazıtlar henüz yayınlanmamıştır, ancak kazılarda parçalar halinde ele geçen yazıtlı bloklarda Septimus Severus ve Caracalla'nın isimlerinin olduğu, Kibyra Kazı başkanı Yrd. Doç. Dr. Şükrü Özüdoğru ve Stadion kazılarının yürütücüsü Yrd. Doç. Dr. F. Eray Dökü'nün sözlü beyanları ile doğrulanmaktadır.

rekta profilli simadan oluşan 0.40 m. yüksekliğindeki korniş bloğu bulunmaktaydı (Kat. No 98). Üst yapı blokları tamamlandığında Propylon'un toplam uzunluğunun 7.94 m. olacağı hesaplanmaktadır, ayrıca toplam uzunluk 25.35 m. olarak ölçülmüştür[36]. İon Düzeni'nde yapılmış olduğunu gördüğümüz bu üst yapı bloklarında Portiko'da da olduğu gibi bezeme bulunmamaktadır. Tüm bunların yanı sıra Propylon'un ayak kaidelerine baktığımızda, alt profillerin doğudaki ikinci ayak dışında düz işlenmiş olduğu görülmektedir. Doğuda bulunan ikinci ayakta ise bu kısım kyma rekta profili ile hareketlendirilmiştir. Bu da Porpylon'un tam anlamıyla bitirilmemiş olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

2.3. Bazilika

Kibyra'daki Bazilika yapısı Stadion'a ait teras duvarının hemen üzerinde, doğu – batı yönünde konumlandırılmıştır. Tamamen yıkılmış durumda olan Bazilika'da yıkıntılar arasında zorlukla seçilebilen birer adet bezemeli friz bloğu parçası (Kat. No 60) ve köşe kornişi bulunmaktadır (Kat. No 99). Bu bezemeli blokların haricinde yıkıntılar arasında, nefleri oluşturan sütunların paçalarını görmek mümkündür. Bazilika'da bu güne kadar hiçbir kazı ve temizlik çalışması yapılmamış olmasına ve büyük bir kısmının toprak altında olmasına rağmen, üç nefli ve dikdörtgen planlı olduğu anlaşılmaktadır. Yapıda bulunan bezemeli bloklara baktığımızda, korniş bloğu üzerinde, en altta geisopodes bulunmaktadır; geisopodesten geisona geçişte inci – boncuk dizisi ve yumurta – ok ucu sırası yer alır. Yumurta çanaklarının altında ikili; ok uçlarının altında ise tekli inciler bulunmaktadır, ok uçları ile çanakların aralarına ise boncuklar denk getirilerek sıralanmış olan bu dizim şekli, Pamphylia türü olarak adlandırılır[37]. Geisonda ters ve düz yerleştirilmiş, akanthus yapraklı açık ve kapalı palmetler, geisondan simaya geçişte dalga bezemeli bir silme bulunmaktadır. Simada iki inci bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile ters ve düz yerleştirilmiş, akanthus yapraklı palmetler bulunmaktadır. Friz bloğuna baktığımızda ise en altta inci - boncuk dizisi yer alır, ancak bezeme büyük oranda tahribata uğramıştır ve zor anlaşılmaktadır, inci – boncuk dizisinin üzerinde yumurta sırası ve onun da üzerinde açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır. Üstte yer alan bezeme kuşağında ise ard arda yerleştirilmiş küçük akanthus yapraklarından oluşan bezeme kuşağı ile ters ve düz duran palmetler görülebilmektedir.

[36] Özüdoğru – Dökü 2010, 38

[37] Karaosmanoğlu 1987, 44

2.4. Agora

2.4.1. Stoa

Doğu – batı yönünde uzanan Ana Cadde, Agora'yı ortadan böler ve yolun güneyinde kalan kısım Aşağı Agora[38], kuzeyinde kalan kısım ise Yukarı Agora olarak adlandırılır[39]. Üç terastan oluşan Yukarı Agora'da, şu ana kadar sadece birinci terasta kazı çalışmaları yapılmıştır. Bu bölümde kuzey – güney doğrultusunda uzanan bir cadde ve iki yanında Stoalar bulunmaktadır. Caddenin genişliği doğu ve batıdaki Stoa alanlarıyla beraber toplamda 20 m. yi bulmaktadır, uzunluk olarak şu ana kadar 36 m. lik bir bölümü açığa çıkarılan cadde, teras duvarı sonuna kadar devam ediyor olmalıdır.

Doğu ve Batı Stoa'ya ait postamentler, caddenin iki yanı boyunca dizilmiştir. Ancak postamentlerin geç dönemde yerlerinin değiştirilmiş olduğu ve günümüzde hepsinin insitu durumda olmadığı görülmektedir. Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen postamentlerin tamamına yakınında[40] olduğu gibi buradaki postamenler de kare formlu ve Attik – İon sütun kaidesiyle beraber işlenmiştir. Yapılan kazılarda, Doğu Stoa'ya ait postamentlerin hemen yanlarında, olasılıkla bir deprem sonucunda yıkılan Stoa'nın üst yapı blokları, sütun başlıkları ve sütun parçaları bulunmuştur. Buluntulara bakıldığında Doğu Stoa'nın Korinth Düzeni'nde yapılmış olduğu görülür (Lev. 38A). Batı Stoa'da yapılan kazılarda ise güney kısımda üst yapıya ait bloklar ele geçmezken, kuzeyde Dor Düzeni'nde işlenmiş arşitrav ve korniş blokları görülmüştür (Kat. No 22, 92, 93). Bu bloklar, Batı Stoa'nın arkasında bulunan teras duvarı üzerindeki bir düzenlemeye ait olmalıdır ve yıkılarak buraya düşmüştür. Batı Stoa'ya ait bloklar ise yerlerinden sökülerek geç dönemde başka yapılarda kullanılmış olmalıdır. Aşağı Agora'da, geç dönemde yapıldığı belli olan basit bir kapıda söve ve lento olarak, arşitrav – friz blokları kullanıldığını görmekteyiz (Kat. No 39, 40, 41). Doğu Stoa ile birebir aynı bezeme sırasına sahip olan bu bloklar, büyük olasılıkla Batı Stoa'dan sökülerek buraya getirilmiştir.

---

[38] Kibyra kazı raporlarında Aşağı Agora olarak adlandırılan yerde, henüz kazı faaliyetleri başlamamıştır ve burasının gerçekten de Agora olup olmadığı bir kesinlik kazanmamıştır. Yine de çalışma sırasında, burası tanımlanırken Aşağı Agora adlandırması kullanılmıştır.

[39] Ekinci 2009, 96

[40] Alp 2006, 18

Doğu Stoa kazılarında açığa çıkarılan üst yapı bloklarının, sıralı bir şekilde yıkılmış olması ve caddenin başlangıcından itibaren kesintisiz bir şekilde, birbirinin ardı sıra dizili olarak bulunması, blokların buraya ait olduklarını kanıtlamaktadır. Korinth düzeninde yapılmış olduğunu gördüğümüz Stoa'nın; postamentleri, sütun başlıkları, arşitrav - friz blokları ve korniş blokları yapılan kazılar sırasında sağlam olarak, sütunlar ise parçalar halinde ele geçmiştir. Stoa'yı tarihlendirebilmemizi sağlayacak bu bezemeli yapı elemanlarının birçoğu iyi durumdadır. Postamentlerin üzerinde yükselen sütunların Korinth sütun başlıkları ile taçlandırıldığını, sütun başlıklarının üzerinde arşitrav – friz bloklarının ve en üstte de korniş bloklarının yer aldığını görmekteyiz (Lev. 38A). Kornişler üzerinde yağmur sularının tahliyesini sağlamak amacıyla oluklar yapılmıştır, blokların üzerinde çörtenlerin bulunmaması ve bazı korniş bloklarında sima üzerinde kare şeklinde açılmış deliklerin olması, oluklarda biriken suların sima üzerinde açılan bu delikler sayesinde tahliye edildiğini göstermektedir (Kat. No77, 86).

Stoa'da arşitrav – friz bloklarının arşitrav kısmında, fascialar arasında lesbos kymationu işlenmiş olduğunu görmekteyiz. Arşitrav tacında ise birbiriyle aksiyal bir uyum gösteren, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu bezemesi ile açık ve kapalı palmet bezemesi yer almaktadır. Frizde akanthusluslu sarmaşık bezemesi ve friz tacında yumurta – oku ucu bezemesi işlenmiştir. Korniş bloklarında ise en altta geisopodes, üzerinde akanthus yapraklı sarmaşık bezemesi ile bezeli gesion ve en üstte iki inci bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile açık – kapalı palmetlerin yer aldığı sima bulunmaktadır.

2.4.2. Anıtsal Kapı

Stoa'nın güneyinde, Aşağı Agora'ya doğru devam eden zemin döşemleri takip edildiğinde oldukça görkemli bir kapı görülmektedir. 4.17 m yüksekliğindeki ve 3.30 m genişliğindeki kapıda, sövelerin arası 2.30 m. olarak ölçülmüştür. 2009 yılı kazılarında yıkılmış halde bulunan kapı, yapılan restorasyonla birleştirilmiş ve tekrar ayağa kaldırılmıştır[41]. Kapı eşiği tek bloktan oluşmaktadır ve üzerindeki mil yuvaları rahatlıkla görülebilmektedir. Eşiğin toplam genişliği 2.30 m., derinliği 1.20 m. dir. Eşik ön tarafta sövelerin hizasından dışa doğru 0.10 m. çıkmaktadır. Yükseklikleri 4.17 m. olan sövelerin genişliği 0.50 m., derinlikleri ise 0.84 m. olarak ölçülmüştür. Sövelerin dış ve iç çerçeveleri üzerinde kırıklar ve bezemelerinde yoğun tahribat mevcuttur. Bütün söve boyunca uzanan dış çerçeveler toplamda 0.14 m. genişliğindedir, çerçeve üzerinde içten dışa doğru lesbos kymationu, inci – boncuk dizisi, yumurta – ok ucu bezemesi, açık ve kapalı palmet bezemesi ile en dışta boş bir silme yer alır. İç kısımdaki çerçevede ise lesbos kymationu bulunmaktadır. Bu iki çerçevenin ortasında, akanthuslu şarmaşık bezemeleri arasında eroslar ile hayvanların mücadelelerinin konu edildiği 0.28 m. genişliğinde bir kabartma kuşağı işlenmiştir. Lento 0.50 m yüksekliğindedir ve 3.30 m. genişliğindedir. Sövelerde olduğu gibi dışta ve içte olmak üzere iki çerçeveye sahiptir. Çerçeveler sövelerdekiyle aynı ölçülerdedir ve aynı bezemelere sahiptir. Çerçevelerin ortasında bulunan kabartma kuşağında akanthuslu sarmaşık bezemeleri arasında erosların aslan avı sahneleri betimlenmiştir (Lev. 39A). Ayrıca kapının restorasyonu sırasında yıkıntılar arasında üç adet hyperthyron – geison bloğu bulunmuştur (Kat. No 109, 110, 111) fakat blokların kapıya ait olup olmadığı kesinlik kazanmamıştır.

Aşağı Agora olarak adlandırılan bu bölümü çevreleyen duvarlarda, yoğun şekilde şipolyen malzeme kullanılmış olması, burasının Agora'ya ait teras duvarı değilde, geç dönemde oluşturulmuş bir sur duvarı olabileceği fikrini akla getirmektedir. Böyle düşünüldüğünde, kapının Geç Antik Dönem'de buraya getirilerek sur duvarında giriş kapısı olarak kullanılmış olabileceği akla gelmektedir. Ancak kazı çalışmaları tamamlanmadan kapının işlevi hakkında kesin bir değerlendirme yapmak mümkün değildir.

[41] Özüdoğru – Dökü 2010, 42

2.4.3. Nymphaion

Yukarı Agora ikinci terasta yuvarlak planlı bir yapıya ait yıkıntılar görülmektedir. Yapının çevre duvarını oluşturan bloklar üzerinde bulunan su kanalları burasının bir Nymphaion olabileceğini düşündürmektedir fakat bu bölümde şimdiye kadar kazı çalışması yapılmamış olması, yapının işlevi hakkında kesin bir şey söylememizi engellemektedir. Yapının yakınında üç adet arşitrav – friz bloğu bulunmuştur ve bu bloklar dairesel formlu olmaları sebebiyle buraya ait olmalıdır (Kat. No 29, 42, 51). Blokların friz kuşağında girlandlar işlenmiştir. Kat. No 29 ve 42'nin, arşitrav kısımlarında yazıt bulunduğunu gösteren dübel delikleri mevcuttur (Lev. 11B, 16A). Kat. No 51'in ise arşitrav kısmı toprak altında kalmış olduğu için görülememektedir. Kat. No 29'da girland taşıyıcısı olarak boğa başları kullanılmıştır, ancak aşınma yoğun olduğu için işçilik net olarak anlaşılamamaktadır. Bezemeleri kötü durumda olan girland yayının küçük bir kısmında üzüm salkımı görülmektedir ve meyve bezemeli olduğu anlaşılmaktadır. Kat. No 42'de girland taşıyıcı olarak Medusa başı kullanılmıştır, girland yayı bezemeleri kötü durumda olduğu için anlaşılamamaktadır. Kat. No 51'de ise girland taşıyıcısı olarak iki yanda boğa başları ve ortada Eros(?) bulunmaktadır. Girland taşıyıcılarından soldaki boğa başı sağlam durumdayken diğer iki taşıyıcıda aşınmalar ve kırıklar bulunmaktadır.

2.5. Tiyatro

Ana tepenin doğu yamacı üzerine inşa edilmiş olan Tiyatro'nun, batısında Agora, kuzey kenarında ise Odeion / Bouleuterion yer almaktadır. Doğu yamaca konumlanması sonucu cavea batıda, sahne binası ise doğuda kalmaktadır[42]. Caveaların büyük bir bölümü ile kuzeydeki analemna duvarı yıkılmış durumdadır. Analemnalarda, kenarları düzgün kesimli ince derzleri olan sabit boylardaki kireçtaşı bloklardan yapılmış bir taş yüzü bulunmaktadır[43].

Yapının büyük oranda toprak altında olması ve caveada yıkılmalar bulunması, toplam kaç oturma sırasına sahip olduğunu anlamamızı engellemektedir. Ancak göründüğü kadarıyla kırk sıradan fazla olduğu söylenebilir. Cavea, iki diazoma ile alt, orta ve üst olmak üzere üçe

[42] Cavea ve sahne binasının bu şekilde konumlanmasında, Vitruvisus'un belirtmiş olduğu güneş ve rüzgâr faktörlerinin etkili olabileceği düşünülmelidir. Vitruvius tiyatroların konumlanmasında güneş ve rüzgarın önemli olduğunu, güneşin aşırı sıcaklığa yol açabileceğini, rüzgarın ise bataklıklardan ve sağlıksız alanlardan gelirse seyircileri olumsuz etkileyebileceğini belirterek yapının konumlanmasında bu faktörlerin göz önünde bulundurulması gerektiğini söylemektedir; Bkz.Vitrivius V, III.

[43] Ferrero 1990, 42.

ayrılmıştır. Orta caveanın güneyinde birinci diazomaya açılan tonozlu bir giriş bulunmaktadır[44]. Günümüze kadar sağlam olarak ulaşabilmiş olan bu girişin kapısında, arşitrav, triglifon ve kornişlerden oluşan üst yapı blokları bulunmaktadır. Bu girişin kuzeyde de bir karşılığı olmalıydı, ancak bu kısım yıkılmış olduğu için günümüzde görülememektedir (Lev. 36D). Üst caveanın yukarısında ise sonradan kilise olarak kullanılmış bir tapınağa ait yıkıntılar görülebilmektedir[45].

Sahne binası büyük oranda yıkılmış durumdadır, cephe üzerinde bulunan kapılardan sadece ikisi tümüyle sağlam olarak ayaktayken, bir kapının ise söveleri ayakta kalabilmiştir. Kapıların üzerinde bezemesiz, üçlü fascialar bulunmaktadır. Sahne binasının yıkıntıları arasında skene fronsa ait olduğu düşünülen arşitrav (Kat. No 20, 23), friz (Kat. No 66) ve korniş (Kat. No 100, 101, 102) blokları ile bir adet pilaster başlığı (Kat. No 112) ve kapı konsolu (Kat. No 114) ele geçmiştir. Sahne binasının şu anki durumu, sağlıklı bir rekonstrüksiyon önerisi yapabilmeyi engellemektedir. Kazısı yapılmadan ve bu bölüme ait tüm bloklar ortaya çıkarılmadan skene frons düzenlemesini anlayabilmek mümkün gözükmemektedir.

Sahne binası yıkıntıları arasında sütun başlığı görülemediği için ne tarz bir sütun başlığı kullanıldığı şuan bilinememektedir. Ancak buluntular arasında bir adet pilaster başlığına rastlanmıştır. Başlığının alt kısmında yumurta – ok ucu sırası bulunmaktadır, köşelerde büyük akanthus yaprakları ve orta kısımlarda yarım palmetler bulunur, bu akanthus yaprakları ve yarım palmetler sarmaşık dalları ile birbirlerine bağlanmaktadır (Kat. No 112). Diğer üst yapı elemanlarının bezemelerine baktığımızda, arşitravda kademeli olarak yükselen üçlü fascia görmekteyiz. Fascia geçişlerinde altta inci - boncuk bezemesi tek başına işlenmişken, üstte lesbos kymationu ile inci - boncuk bezemesinin birlikte kullanıldığını görmekteyiz. Arşitrav tacında ise iki inci - bir boncuk ve bir inci - bir boncuk sırasıyla dizilmiş inci - boncuk dizisi, lesbos kymationu ve açık – kapalı palmet bezemesinden oluşan üçlü bezeme kuşağı bulunmaktadır (Kat. No 20). Yoğun bezemeye sahip friz bloğu üzerinde ise altta iki inci - bir boncuk ve bir inci - bir boncuk şeklinde dizilmiş inci - boncuk dizisi ve yumurta – ok ucu bezemesinden oluşan iç bükey bir silme bulunur. Hemen üzerinde lesbos kymationu, iki inci - bir boncuk, bir inci - bir boncuk şeklinde dizilmiş inci - boncuk dizisi ile yumurta - ok ucu

[44] Bu tür geçitler ve koridorlar; Assus, Alinda, Letoon, Kaunos, Alabanda ve Patara Tiyatroları gibi özellikle geçiş döneminde sıkça görülen yapılarda, seyirci dolaşımını rahatlatmasının yanında yıkıma neden olabilecek basıncı azaltma ya da bölme yoluyla denge sağlamaya yönelik olarak yapılmışlardır; Bkz. Ferrero 1990, 35.

[45] Ferrero 1990, 33.

bezemesi işlenmiş iç bükey bir silme bulunur. Bu silmenin üzerinde ise sırasıyla açık ve kapalı palmet bezemesi, küçük akanthus yapraklarından oluşmuş bezeme kuşağı, iki inci - bir boncuk dizilimiyle oluşmuş inci - boncuk dizisi ile birbirlerine sarmaşık dalları ile bağlanmış açık - kapalı palmetler yer alır (Kat. No 66). Korniş bloklarında ise, en altta geisopodes bulunmaktadır, geisopodesten geisona geçişte iki inci - bir boncuk ve bir inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ve yumurta – ok ucu sırası kullanılmıştır. Üstte ve altta dar birer silmeyle sınırlandırılmış olan geisonda ters - düz yerleştirilmiş, akanthus yapraklı açık ve kapalı palmetler bulunur. Geisondan simaya geçişte dalga bezemeli bir silme ve simada inci – boncuk dizisi ile ters - düz yerleştirilmiş palmetler bulunmaktadır (Kat. No 100, 101, 102). Kapı konsolu üzerinde ise ön kısımda karşılıklı olarak yerleştirilmiş küçük akanthus yapraklarından oluşan bir bezeme kuşağı ve yan yüzlerde volütler bulunmaktadır (Kat. No 114).

2.6. Odeion / Bouleuterion

Odeion / Bouleuterion; Agora, Tiyatro ve Tapınaklar'ın yer aldığı ana tepenin güney köşesinde konumlanır. Kuzeyinde Tiyatro, güney doğu köşede ise günümüzde yıkıntıları görülebilen ve tapınak olduğu düşünülen bir yapı bulunmaktadır. Yapının cephe uzunluğu 52.5 m., çapı 33.70 m.'dir. Tek diazoma ile bölünmüş caveada, üstte 17, altta 14 olmak üzere toplam 31 oturma sırası bulunur. Yaklaşık olarak 3600 kişilik kapasiteye sahip olan yapının bu büyüklüğü, kışları soğuk bir iklime sahip olan kentte üzeri kapalı başka bir yapının bulunmaması sebebiyle, çok işlevli olarak kullanıldığını akıllara getirmektedir. Ayrıca yapı, Roma Dönemi'nde 25 kentin yargı merkezi durumundaki Kibyra'da, Roma'nın Asia Valisi'nin yargı işlerini yürüttüğü bina olarak da kullanılmış olmalıdır[46].

Yapının kuzey ve güneyinde paradoslar bulunmaktadır, rampalı kemerlerle desteklenen paradosların üzerinde, oturma sıralarının devam ettiği ve üst kat oturma sıralarının yarım daireyi aşarak ön cephe duvarına kadar dayandırıldığı görülmektedir. Orkestra zeminine kadar inen alt kat oturma sıraları ise proskene üzerinde, parados kenarlarından gelen analemna duvarlarına dayandırılmıştır. Her iki yönde bulunan paradoslarda diazomaya çıkan merdivenli bir koridor bulunmaktadır ancak bu merdivenlere ait basamaklar sökülmüş oldukları için günümüzde ana kaya olarak durmaktadırlar. Oturma sıraları üzerinde ve buluntularda yoğun bir şekilde is ve yanık izlerinin olması yapının bir yangın sonucunda yıkılmış olduğunu

[46] Özüdoğru – Dökü 2010 – 8, 40

göstermektedir. Oturma sıralarının cephelerinde, üst kısımda iki profilli bir silme ile aralarda aslan ya da fil ayağı olarak adlandırılan süslemeler bulunmaktadır[47].

Sahne Binası

Sahne cephesi boyunca beş adet kapı bulunmaktadır ve bu kapıların aralarına, tüm kapı arası boşluğu kaplayacak şekilde, dört adet postament yerleştirilmiştir. Ayrıca paradoslarla, kuzey ve güneydeki ilk kapıların aralarında da birer adet postament konarak toplamda altı postamentli bir cephe oluşturulumuştur (Lev. 36B). Kuzeydeki paradosla ilk kapı arasında, ortadakilere göre daha dar bir postament bulunmaktadır; güneyde de benzer şekilde bir postament olduğu düşünülmektedir, ancak bu postament geç antik dönemde sökülmüştür. Sahne binası cephesinde, postamentlerin yaklaşık 4 m. üzerlerinde, konsolların oturtulduğu boşluklar bulunmaktadır. Bu konsol boşlukları, kenarlarda bulunan kapılarla paradoslar arasında yer alan dar postamentlerin tam üzerlerine; kapı arası boşluklarda yer alan postamentlerin ise iki köşesi üzerine denk gelecek şekilde yerleştirilmiştir. Bu da bize kenarlarda yer alan dar postamentlerde tek, diğerlerinde sağ ve sol tarafta olmak üzere ikili sütunların yükseldiğini göstermektedir. Postamentler üzerinde, ön tarafta birer tam sütun arka tarafta ise duvar kaplama tekniği ile yapılmış yarım sütunlar bulunmaktadır. Sahne binasına ait buluntular oldukça büyük bir tahribata uğramıştır ve hiçbir blok tümüyle sağlam şekilde ele geçmemiştir. Oldukça kötü durumda ele geçmiş olan bir sütun başlığı sayesinde, sütunların üzerinde kompozit sütun başlıklarının yer aldığını bilmekteyiz (Kat. No 19). Buluntular arasında yer alan arşitrav – friz blokları (Kat. No 52, 53, 54), kompozit sütun başlıkları üzerinde arşitrav – friz bloklarının olduğunu göstermektedir. Arşitrav – friz blokları üzerinde ise konsollu korniş blokları bulunmaktadır (Kat. No 105)[48].

Bu düzenleme ile geniş altlıklar üzerinde aediculalar meydana getirilmiş olmalıdır[49]. Kenarlardaki postomentler üzerinde üst yapıyı taşıyan tekli sütunlar bulunmaktadır. Kapıların üzerinde ise hem aediculaları dem de bu kenar düzenlemelerini birbirine bağlayan duvar kaplama yöntemi ile yapılmış entablatür kuşağı kullanılmıştır. Ancak entablatürü oluşturan

[47] Özüdoğru – Dökü 2010 – 8, 41

[48] Tez kapsamında incelenen iki arşitrav – friz bloğunun, arşitrav tacı altında bulunan silmesinde yazıt olduğu görülmektedir. Ancak bloklar korunamadığı için sadece birkaç harf seçilebilmektedir. Kat. No 52'de "…ΑΤΙΚΩΙ…", Kat. No 53'de ise"…ΑΥΛΕΙ…" harfleri seçilebilmektedir.

[49] Sahne binası önündeki kazılarda ele geçen küçük heykel parçalarından, bu aediculalarda heykellerin sergilendiği anlaşılmaktadır; Bkz. Özüdoğru – Dökü 2010 – 8.

bloklarda olduğu gibi cephe kaplamaları da tahribata uğramış ve küçük parçalar halinde ele geçmiştir[50]. Yoğun tahribattan ötürü sınırlı sayıda malzeme teze dahil edilebilmiştir. Proskene cephesinde ve orkestra zemininde Opus Sectile yöntemiyle yapılmış süslemeler bulunmaktadır. Orkestra zemininde Medusa resmedilmişken, Proskene cephesindeki süslemeler büyük oranda dökülmüştür, ancak süslemeler arasında kapı motifleri ve alt kısımda süpürgelikler görülebilmektedir[51].

Sahne binasında kullanılan bezemelere sırasıyla bakacak olursak; kompozit başlığın kalathosu üzerinde sadece akanthus yapraklarının üst kısımlarının korunabilmiş olduğunu görürüz, bu sebeple kaç sıra akanthus yaprağı çelengi olduğu bilinmemektedir. Volütler tamamen kırılmış durumdadır, echinus üzerinde yumurta dil bezemesi ve köşe palmetlerden biri görülebilmektedir. Echinusun altında ise iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi bulunmaktadır (Kat. No 19). Arşitrav, üçlü fasciadan oluşmaktadır, fascia geçişlerinde iki inci – bir boncuk sırasıyla dizilmiş inci – boncuk dizisi kullanılmıştır. Arşitrav tacında iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi, yumurta – ok ucu sırası ve açık kapalı palmetler bulunmaktadır. Friz kuşağında akanthus yapraklı sarmaşık bezemesi ile rozet motifleri, friz tacında yumurta - ok ucu bezemesi kullanılmıştır (Kat. No 52, 53, 54). Konsollu korniş bloğunda ise, geisopodes üzerinde yumurta – dil bezemesi, akanthus yaprakları ile bezeli konsollar ve konsolların arasında yine yumurta – dil bezemesi kullanılmış olduğunu görmekteyiz (Kat. No 105).

[50] Kazılar sırasında ele geçen cephe kaplamaları arasında; beyaz, açık kırmızı, yeşil, gri ve beyaz üzeri mavi damarlı mermer plakalar ve aynı renklerde süpürgelikler bulunmuştur. Bu bölümde ele geçen mermer kaplamalar üzerinde inci – boncuk, yumurta – ok ucu ve palmet bezemeleri görülebilmektedir. Merkezdeki ana kapının söveleri kenarında, insitu olarak bulunan birer parça kaplama plakası ve her iki Parados'un sahne girişinde duvar diplerinde günümüze ulaşmış süpürgelikler, kaplama tekniği hakkında önemli bilgiler verir. Buna göre levhalar duvara, 6 cm. kalınlığındaki "kireç harçla" tutturulmuş ve çivilerle dübellenmiştir; Bkz.Özüdoğru – Dökü 2010 – 8, 40 vd.

[51] Özüdoğru – Dökü 2010 – 8, 42

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TİPOLOJİK ÖZELLİKLER

3.1. Sütun Başlıkları

3.1.1. Dor – İon Sütun Başlığı

Agora 1. terasta, yüzey buluntuları arasında yer alan sütun başlığı (Kat. No 1) Dor ve İon düzenlerine özgü unsurları bir arada bulundurur. Hellenistik Dönemle birlikte Anadolu mimarisinde görülmeye başlanan ve yapı içerisinde hem Dor hem de İon düzeninin özelliklerini taşıyan mimari elemanlarla birlikte kullanılan bu başlıklar hakkında, değişik adlandırma önerileri bulunmaktadır[52]. Dor – İon tipi başlıklar, genelde sütun gövdesinin devamı niteliğindeki silindirik bir gövdeye sahiptirler, gövde üzerinde yer alan echinusta yumurta dizisi işlenir, en üstte ise abakus levhası yer almaktadır. Kibyra'da bulunan Kat. No 1'deki sütun başlığı da üzerinde yivler bulunan silindirik bir gövdeye sahiptir. Gövdeden echinusa geçişte anuliler kullanılmıştır. Silindirik gövdenin üzerinde yer alan echinusta yumurta - dil bezemesi bulunmaktadır. Başlık, üç profilli ve kare formlu bir abakus levhasına sahiptir.

3.1.2. İon Sütun Başlıkları

Kibyra'da bulunan İon sütun başlıklarından sağlam durumda olan üç tanesi çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu başlıklardan birisi Stadion kazıları sırasında ele geçmiştir (Kat. No 2), diğer ikisi ise çeşitli yerlerden kazı evine getirilmiştir ve buluntu yerleri bilinmemektedir (Kat. No 3, 4). Başlıkların üçü de birbirinden farklı boyutlara sahiptirler. Kat. No 3 ve 4 ebat olarak birbirlerine yakınken Kat. No 2'nin daha büyük olduğu görülmektedir. Cephe bezemelerinde küçük farklılıklar dışında üçü de benzer bezemelere sahiptir, asıl farklılık balteus üzerindeki bezemelerde kendini göstermektedir. Kat. No 2'de balteus bandında küçük bir akanthus yaprağı işlenmiştir, akanthus yaprağının yanlarında dalgalı bir şekilde uzanan sarmaşık dalları bulunmaktadır. Kat. No 3'te birbirine zıt olarak duran, uzun yapraklardan oluşmuş lotuslar, Kat. No 4'te ise boş olarak işlenmiş balteus bandından çıkarak iki yana doğru uzanan defne yaprakları bulunmaktadır.

[52] Bkz. Rumscheid 1994, 308, Dn. 395

3.1.3. Korinth Sütun Başlıkları

Kibyra'da bulunan Korinth sütun başlıklarından sağlam durumda olan on üç tanesi çalışmaya dahil edilmiştir. Bu sütun başlıklarından yedisi (Kat. No 5, 6, 12, 13, 15, 16, 17) Agora 1. terasta bulunan Doğu Stoa'ya aittir. Yine aynı alanda bulunan ancak başka yapılara ait olan iki adet sütun başlığı daha mevcuttur (Kat. No. 7, 14). Bunların dışında buluntu yeri bilinmeyen ve şuanda kazı evi etrafında korunmaya alınmış olan dört adet sütun başlığı daha bulunmaktadır (Kat. No 8, 9, 10, 11).

Kentte bulunan Korinth sütun başlıklarını, süslemelerinin dizilişine göre tiplere ayırdığımızda 4 farklı süsleme tipi olduğunu görüyoruz.

1. Tip (Kat. No 5, 6, 12, 13, 15, 16, 17)

Kalathos üzerinde iki sıra akanthus yaprağı çelengi bulunur. İkinci sırada yer alan akanthus yapraklarının arasından, kaulissiz çanak yaprakları çıkmaktadır. Bu çanak yapraklarının içerisinden, içe doğru kıvrılan helixler ve abakus levhası köşelerine doğru uzanan volütler çıkmaktadır. Abakus levhası üzerinde çiçek bezemesi bulunmaktadır[53].

2. Tip (Kat. No 7, 8)

Birinci tipte de olduğu gibi kalathos üzerinde iki sıra akanthus yaprağı çelengi yer alır, ikinci sıradaki akanthus yapraklarının arasından çıkan kaulissiz çanak yaprakları ve onlardan çıkan helixler ile volütler bulunur. Birinci tipten ayıran fark helixlerin arasından geçip abakus çiçeğine bağlanan çiçek sapının bulunmasıdır.

[53] Bazı örneklerde abakus çiçeği kırılmıştır, ancak izleri takip edilebilmektedir.

3. Tip (Kat. No 9, 10, 11)

Birinci tipte saydığımız tüm bezemeler, aynı sırayla burada da bulunmaktadır. Ayrılmalarına sebep olan fark, ikinci sıra akanthus yapraklarının üzerindeki çanak yapraklarının arasında, helix saplarının tam altında, dil şeklinde dışbükey bir bezemesinin işlenmiş olmasıdır. Kat. No. 9'da bu bezemenin üzerinden bir sap çıkarak abakus çiçeğine bağlanmaktayken, Kat. No 10 ve 11'de bu çiçek sapını göremeyiz.

4. Tip (Kat. No 14)

Tek bir başlıkta görülen bu tip, hem bezeme hem de form olarak diğer tiplerden ayrılır. Daha önceki tiplere göre daha kısa ve dar bir kalathosa sahiptir. Kalathos üzerinde 4 adet büyük akanthus yaprağı bulunur, akanthus yaprakları köşelerde bulunan volütleri ortalayacak şekilde yerleştirilmiştir ve yaprak tepeleri volütler altından dışa doğru bükülür. Başlığın kaidesinden başlayarak çıkan büyük akanthus yapraklarının arasında, kalathos zemininin ortasından diğerlerine göre daha küçük bir akanthus yaprağı üçgen şeklindeki bir kaulisten çıkarak kalathos dudağına kadar uzanır. Üçgen kaulisin ucunda kaulis bileziği işlenmiştir. Bu küçük yaprağın iki yanından, abakus köşesi altında volüt oluşturan saplar uzanmaktadır.

3.1.4. Kompozit Sütun Başlıkları

İon sütun başlıklarının, Korinth düzenindeki tek ya da iki sıra akanthus yaprak çelengi ile süslü kalathos üzerine yerleştirilmesiyle oluşan, İon ve Korinth düzenlerinin harmanlandığı bir başlık türüdür[54]. İon sütun başlıklarında iki yönde olan volütler, kompozit başlıklarda dört köşeye de uzanmaktadır.

Kibyra'da şu ana kadar iki adet kompozit sütun başlığı ele geçmiştir. Başlıklardan bir tanesi Agora 1. teras kazılarında ele geçmiş olmasına rağmen hangi yapıya ait olduğu bilinmemektedir (Kat. No 18). Diğer başlık ise Odeion / Bouleuterion sahne binası kazılarında ele geçmiştir (Kat. No 19). Her iki başlık da büyük oranda kırık durumdadır. Agora'da bulunan başlığın kalathosu üzerinde iki sıra akanthus yaprağı çelengi olduğu görülmektedir. Alt sıradaki yaprakların büyük bölümü kırılmış durumdayken üst sıra yapraklar nispeten daha sağlam durumdadır. Tahribata rağmen derin yivlerle oyulmuş yaprak lobları ve ikinci sırada bulunan akanthus yaprağı loblarının birleşim yerlerinde oluşan damla şeklindeki gözler

[54] Başaran 1999, 9

görülebilmektedir. Volütlerin arasında yer alan yumurta sırasında sadece köşede bulunan yumurta bezemesi sağlam kalabilmiştir ve yumurta – dil bezemesinin işlendiği echinusta köşe palmetinin küçük bir kısmı da korunabilmiştir. Volütlerde kırıklar bulunmaktadır. Büyük oranda tahrip olmuş durumdaki abakus levhasının iki profilden oluştuğu görülebilmektedir.

Odeion / Bouleuterion'da bulunan kompozit başlık ise Agora'daki başlıktan daha kötü durumdadır. Kalathos üzerinde sadece üç adet akanthus yaprağının üst kısımları korunabilmiştir, bu sebeple kaç sıra akanthus yaprağı bezemesi olduğu anlaşılamamaktadır. Volütler kırılmıştır ve echinusun sadece küçük bir kısmı korunabilmiştir. Kalathos dudağı üstünde, yumurta sıralarının hemen altında iki inci bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi bulunmaktadır. Echinus üzerinde yer alan yumurtalar da kırılmış durumdadır.

Cevat Başaran'ın kalathos dudağı üzerinde yer alan bezeme elemanlarına göre Anadolu'da bulunan kompozit başlıkları arasında oluşturduğu tipolojide[55], Agora 1. terasta bulunan başlık, kalathos dudağı üzerinde bezeme bulunmaması nedeniyle 1. Tipte bulunan Efes 10, Hierapolis Müze 1 ve Erdek Müze 1'deki örneklerle benzerlik göstermektedir. Bouleuterion'da bulunan başlık ise kalathos dudağı üzerinde inci – boncuk dizisi bulunan 3. Tipteki Efes 2, Efes 12 ve Bergama 1'deki örneklerle benzerlik göstermektedir.

[55] Başaran 1999, 12

3.2. Arşitrav Blokları

Kent içi buluntuların geneline baktığımızda, arşitrav bloklarından ziyade, arşitrav ve frizlerin birlikte işlendiği mono blokların kullanımının daha yoğun olduğunu görmekteyiz. Yine de Stadion ve Tiyatro'da arşitrav bloklarının kullanıldığını görmekteyiz.

Dor Arşitravı

Agora 1. teras kazıları sırasında ele geçen arşitrav bloğu Dor düzenin özelliklerini taşımaktadır (Kat. No 22). Blok Batı Stoa'da bulunmuştur, ancak Stoa'nın Korinth düzeninde yapılmış olduğunu bilmekteyiz, blok olasılıkla Stoa'nın arkasında bulunan teras duvarı üzerindeki bir düzenlemeye ait olmalıdır. Üst kısımda, taenia olarak adlandırılan ince bir silme vardır, taeniaya bitişik, üzerlerinde guttaeler olan regulalar bulunur. Bunların dışında blok düz olarak işlenmiştir, bezeme ya da fascia bulunmamaktadır.

İon Arşitravı

İon düzeninde inşa edilmiş olan Stadion Propylon yapısına ait arşitrav blokları bezemesizdir ve iki fasciadan oluşmaktadır (Kat. No 21). Arşitrav tacında kademeli olarak yükselen dar silmeler yer almaktadır. Bloklar kemerlerin üzerine oturtuldukları için altlarında soffit bulunmamaktadır.

Korinth Arşitravı

Tiyatro sahne binasının arşitrav blokları, kademeli olarak yükselen üç fasciaya sahiptir (Kat. No 20, 23). Altta bulunan iki fascia arasında inci – boncuk bezemesi tek başına işlenmişken, üstteki fasciların arasında inci – boncuk bezemesi ve lesbos kymationu beraber kullanılmıştır. Arşitrav tacında Pamphylia'ya özgü dizim şekli olan iki inci bir boncuk, bir inci bir boncuk şeklinde işlenmiş inci dizisi, yumurta – ok ucu bezemesi, açık ve kapalı palmet dizisi yer almaktadır. Kat. No 23'te, lesbos kymationu ile çerçevelendirilmiş soffittin ortasındaki bezemeler aşınmış olduğu için tam olarak anlaşılamamaktayken, Kat. No 20'de örgü bandı bulunmaktadır.

Dor düzeninde, düz ve bezemesiz bir yapıya sahip olan aşitrav bloklarında İon düzeni ile birlikte fasciaların ve arşitrav tacının oluştuğunu görüyoruz. Korinth düzeninde ise arşitrav tacında, inci – boncuk dizisi, yumurta – ok ucu bezemesi ve açık – kapalı palmetlerden oluşan bezeme kuşağı kullanılmaya başlanmış. Fascialar arasında ve soffitlerde de bezemeler işlenerek daha gösterişli ve bezeksel bakımdan zengin bloklar halini almışlardır.

3.3. Friz Blokları

Kibyra'da bulunan friz bloklarında sarmaşık bezemesi, dil – akanthus yaprağı bezemesi ve girlandların kullanıldığı üç farklı düzenlemeye ait izleri görmek mümkündür. Bunların yanı sıra Stadion'da Propylon'a ait bir adet bezemesiz İon friz bloğu da bulunmaktadır (Kat. No 59). Bloğun, friz kuşağı Kyma rekta profilli işlenmiştir ve üzerinde bezeme bulunmaz, friz tacına geçişte dar bir silme yer alır ve friz tacı da bezemesiz işlenmiştir.

Sarmaşık Bezemeli Friz Blokları

Kat. No 56, 57, 58'de friz üzerinde sarmaşık bezemesi işlendiğini görmekteyiz. Kat. No 56 ve 57 Agora'da yüzeyde bulunan friz bloklarıdır ve hangi yapıya ait oldukları bilinmemektedir. Kat. No 58 ise Ana Cadde'de bulunmuştur ve olasılıkla podyumlu bir mezar yapısına aittir. Kat. No 56'da friz kuşağında akanthuslu sarmaşık bezemesi ve aralarda rozet motifleri işlenmiştir, ancak bezemeler büyük oranda tahribata uğramış oldukları için işçilikleri anlaşılamamaktadır (Lev. 20 B). Kat. No 57'de friz kuşağında yer alan sarmaşık bezemesinde, sağ ve sol köşelerde bulunan rozet motiflerinin etrafından dolaşan sarmaşıklar yarım palmet oluşturarak sonlanmaktadır. Her iki yandan gelen yarım palmetler ortada karşılıklı olarak işlenmiştir. Friz tacında ise yumurta – ok ucu bezemesi işlenmiştir. Blok üzerinde bulunan yoğun matkap izleri, bezemelerin tam olarak bitirilmediğini ve bloğun yarım işçilikli olduğunu göstermektedir (Lev. 20 C). Kat. No 58'de ise dalgalı bir şekilde işlenmiş sarmaşık dalı ve ara boşluklarda, ana daldan çıkan büyük yaprak bezemeleri bulunmaktadır. Bezeme ana daldan çıkan ve volüt yapmış bir yan dalla son bulur (Lev. 20 D).

Dil ve Akanthus Yaprağı Bezemeli Friz Bloğu

Dil bezemesi ile beraber akanthus yaprağı kullanımı ilk kez sütun başlıkları üzerinde ortaya çıkmaktadır[56]. Bezeme sütun başlıklarından sonra frizler üzerinde de sevilerek kullanılmıştır. Friz kuşağında dil ve akanthus bezemesi kullanılan yapılar arasında Sagalassos Antonius Pius Tapınağı Propylonu[57] ve Termessos N1 yapısını[58] örnek olarak gösterebiliriz. Kibyra'da şu ana kadar bir adet dil ve akanthus bezemeli friz bloğu bulunmuştur (Kat. No 61). Agora'da bulunan bu blok, geç antik dönemde sur duvarı içerisinde kullanıldığı için hangi yapıya ait olduğu bilinmemektedir. Bloğun iki yüzünde de bezemeler mevcuttur[59]. Ön yüzde, akanthus yapraklarının arka planında işlenen dil bezemesi bulunmaktadır. Dil bezemesi hafif dışbükey olarak işlenmiştir. Yan yana dizili akanthus yaprakları ise birbirlerine temas etmektedir ve aralarda üçgen şeklinde boşluklar oluşmuştur. Bloğun arka yüzünde, benzer şekilde işlenmiş akanthus yapraklarının arkasında, çanak yaprakların içinden çıkarak her iki yana doğru volütler oluşturan yan dallar ve aralarda uzanan dalgalı saplardan oluşmuş sarmaşık bezemesi bulunmaktadır. Aynı bezemeyi Kat. No 62'de de görmekteyiz, ancak blok duvarın içinde kaldığı için ön yüzünde dil ve akanthus bezemesi işlenip işlenmediği bilinmemektedir.

Girlandlı Friz Blokları

Tiyatro'da bulunmuş iki adet girlandlı friz bloğu mevcuttur (Kat. No 63, 64). Alt Caveanın hemen önünde bulunan ve sadece defne yapraklı girland yayları korunabilmiş olan frizlerin Tiyatro'nun hangi evresine ait oldukları ve yapının hangi bölümünde kullanıldıkları bilinmemektedir. Ancak bu blokların Tiyatro'nun yukarısında bulunan tapınaktan düşmüş oldukları düşünülebilir.

[56] Vandeput 1997, 78

[57] Vandeput 1997, 78vdd., Pl. 35.1

[58] Büyükkolancı 1997, 117 - 126

[59] Dil ve akanthus bezemelerinin işlenmiş olduğu tarafı ön yüz olarak kabul edilmiştir.

3.4. Arşitrav – Friz Blokları

Kent geneline baktığımızda, arşitrav ve frizin mono blok olarak kullanımının yoğun olduğunu görmekteyiz. Ana Cadde'deki kuleli giriş kapısında, Agora 1. terasta bulunan Stoa alanında, yine Agora'daki Nymphaion'da ve Odeion / Bouleuterion sahne binasında arşitrav – friz bloklarının kullanıldığı bilinmektedir. Aynı zamanda geç dönemde taşındıkları için günümüzde orijinal yeri bilinmeyen çok sayıda arşitrav – friz bloğu da mevcuttur. Yoğun kullanım sonucunda farklı tiplerde bezemelere sahip arşitrav – friz blokları ortaya çıkmıştır.

1. Tip

Fascia Geçişlerinde Lesbos Kymationu Kullanılan Arşitrav – Friz Blokları

Fascia geçişlerinde lesbos kymationu kullanılan arşitrav – friz bloklarının arşitrav tacında, birbiriyle aksiyal bir uyum gösteren, iki inci bir boncuk dizilimli inci – boncuk bezemesi, yumurta – ok ucu bezemesi, açık ve kapalı palmet bezemesinden oluşan üçlü bezeme kuşağı kullanılmıştır. Dar olarak işlenmiş ikili inci sırasının üzerine yumurtaların ucu, geniş boncuk bezemelerinin üzerine ise ok uçları denk gelmektedir[60], bezeme sırasının en üstünde bulunan açık ve kapalı palmetler ise yumurta çanakları ile eşit genişlikte işlenmiştir ve böylece ok uçlarının üzeri iki palmetin birleşme noktasına denk getirilmiştir (Kat. No 24, 27, 45). Bazı örneklerde ise palmetler ok uçlarının üzerinde yer almaktadır, bu durumda ok uçlarının sapları yukarı doğru devam ettirilerek palmetlerin eksen yaprağıyla birleştirilmiştir (Kat. No 39, 40, 44, 47). Bu uyum birkaç istisna dışında takip edilebilmektedir. Arşitrav tacında bulunan bu bezemelerin üzerindeki dar bir silme ile frize geçilmektedir. Frizde yine çok yaygın olarak kullanılan akanthuslu sarmaşık bezemesi ve ara boşluklarda bulunan rozetler, bombeli bir profille işlenmiştir. Arşitrav kısmında, iki fascia arasında tek başına lesbos kymationu kullanılan, arşitrav – friz bloklarının, friz tacında ise yumurta – ok ucu bezemesi işlenmiştir.

[60] M.Karaosmanoğlu bu dizim şeklini Likya – Pamphylia türü olarak adlandırır ve İ.S. 130 'dan sonra kullanılmaya başladığını belirtir; Bkz. Karaosmanoğlu 1987, 40.

2. Tip

Fascia Geçişlerinde İnci – Boncuk Dizisi ve Lesbos Kymationunun Birlikte Kullanıldığı Arşitrav – Friz Blokları

Fascia geçişlerinde inci – boncuk dizisiyle birlikte lesbos kymationu kullanılmış olan arşitrav – friz bloklarının arşitrav tacı ve friz kuşağı bezemeleri 1. tiple aynıdır ancak friz tacında 1. tipten farklı olarak lesbos kymationu işlenmiş olduğu görülmektedir (Kat. No 25, 30, 31, 32, 34, 36, 37, 48). Buluntu yerlerinin farklı olmasına rağmen benzer bezeme sırasına sahip olan bu bloklar olasılıkla aynı yapıya aittirler. Ayrıca kentin Ana Caddesi'ndeki kuleli giriş kapısının yıkıntıları arasında bulunan bir arşitrav – friz bloğunun bezemeleri de aynı sırayla işlenmiştir (Kat. No 49). Kat. No 35'teki arşitrav friz bloğunda da benzer şekilde fascialar arasında lesbos kymationu ve inci – boncuk dizisi beraber kullanılmıştır ancak bu blok, friz tacında yumurta – ok ucu sırası ve inci – boncuk dizisi işlenmiş olduğu için diğerlerinden ayrılmaktadır.

3. Tip

Fascia Geçişlerinde Tek Başına İnci – Boncuk Dizisi Kullanılan Arşitrav – Friz Blokları

Kibyra'da, arşitrav – friz blokları fascia ayrımlarında, lesbos kymationu ile birlikte daha yaygın kullanılmış olduğunu gördüğümüz inci – boncuk dizisinin, tek başına kullanımının aynı yaygınlıkta olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Çünkü kentte bulunan arşitrav – friz blokları arasında, sadece Odeion / Bouleuterion yapısında (Kat. No 54) ve hangi yapıya ait olduğu bilinmeyen Kat. No 38'deki arşitrav – friz bloğunda, fascia ayrımlarında tek başına inci – boncuk dizisi kullanılmıştır. Üçlü fasciaya sahip bu blokların, alt ve üst fasciaları arasında iki – inci bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi bulunmaktadır. Arşitrav tacında ise yine iki inci bir boncuktan oluşan inci – boncuk bezemesi, yumurta – ok ucu bezemesi ile açık ve kapalı palmet bezemesi kullanılmıştır. Kent genelinde arşitrav – friz bloklarının friz kısımlarında sevilerek kullanılan akanthuslu sarmaşık bezemesi ve ara boşluklardaki rozet motifleri burada da kullanılmıştır. Friz üzerindeki silmede ise yumurta – ok ucu bezemesi kullanıldığını görmekteyiz.

Bu üç tipin dışında, fascialar arasında hiçbir bezeme kullanılmamış olan bir adet arşitrav – friz bloğu da (Kat. No 43) Ana Cadde kazılarında ortaya çıkmıştır ancak hangi yapıya ait olduğu bilinmemektedir.

4. Tip

Girlandlı Arşitrav – Friz Blokları

Kent içinde üç adet girlandlı arşitrav – friz bloğu bulunmuştur. Bu üç blok da Yukarı Agora'da, Nymphaion olduğu düşünülen yuvarlak planlı yapıya aittir (Kat. No 29, 42, 51). Kat. No 42'nin girland bezemeleri aşınmış olduğu için anlaşılamaz ancak girland taşıyıcısı olarak medusa başının kullanılmış olduğu görülebilmektedir, Kat. No 29'da ise meyve girlandı ve girland taşıyıcısı olarak boğa başlarının kullanıldığı görülmektedir. Kat. No 51'in üç girland yayından ikisi tam olarak görülürken, solda kalan üçüncüsünün sadece bir kısmı korunabilmiştir. Girland yayları meyve yapraklardan oluşmaktadır. Girland taşıyıcılarından ortada bulunanı kötü durumda olmasına rağmen Eros olduğu seçilebilmektedir. Yanlarda ise girland taşıyıcısı olarak bukhephalionlar kullanılmıştır.

5. Tip

Arşitrav – Triglifon Blokları

Ana caddedeki kuleli kent kapısında arşitrav - triglifon blokları kullanılmıştır (Kat. No 50). Arşitrav kısmında regulalar bulunan blokların, metoplarının boş bırakılmış olduğu görülmektedir. Bu blokların dışında kentte kullanılmış başka bir arşitrav – triglifon bloğu bilinmemektedir.

3.5. Korniş Blokları

Kent içerisinde üç farklı düzenin de özelliklerini taşıyan korniş blokları bulunmuştur.

Dor Korniş Blokları

Agora 1. terasta, Batı Stoa kazıları sırasında ele geçen Dor korniş blokları, olasılıkla Batı Stoa'nın arkasında bulunan teras duvarı üzerinden buraya düşmüştür. Bloklar kırılmış durumdadır. En alt kısımda, iki kademeli dar bir silme ile mutulusların olduğu bölüme geçilir. Bloklar üzerinde mutuluslar ve üçer sıra halinde, altılı guttaeler bulunmaktadır. Sima, kademeli olarak yükselen silmelerden oluşmaktadır (Kat. No 92, 93). Tiyatro ikinci caveadaki güney geçişte de kapı üzerinde Dor korniş blokları kullanılmıştır (Lev. 36 D).

İon Korniş Blokları

İon Düzeni'nde ve bezemesiz işlenmiş, Kibyra Stadion'una ait korniş bloklarında (Kat. No 98) en altta kare formlu ve araları dar işlenmiş diş sıraları bulunur. Dış sıralarının üzerinde bulunan biri içbükey, diğeri düz profilli iki dar silmeden kyma rekta profille dışa doğru çıkılarak, geisona geçilir. Düz profilli ve bezemesiz geisonun üzerinde yer alan, biri dışbükey diğeri düz profilli iki silmeyle de simaya geçilmektedir. Sima, kyma rekta profillidir ve üzerinde bezeme işlenmemiştir (Lev. 31 B).

İon Düzeni'nde inşa edilen yapıların korniş bloklarına genel olarak bakacak olursak, en altta diş sırası, üzerinde düz bir geison ve çoğunlukla kyma rekta profilden oluşan bir sima bulunur. Geçişlerde ise kademeli olarak yükselen içbükey, dışbükey ve ya düz profilli silmeler bulunur. İon Düzeni'nde, korniş blokları üzerinde bezemenin kullanıldığı yer genellikle simadır. Roma İmparatorluk Dönemi'nde, İon Düzeni'nde inşa edilen yapılarda korniş blokları üzerinde yeni uygulamalara gidilmemiş, Hellenistik Dönem'deki unsurlar devam ettirilmiştir.

Roma İmparatorluk Dönemi'nde İon düzeninde inşa edilen bir başka yapı da Sagalassos'taki Apollon Klarios Tapınağıdır[61]. Erken İmparatorluk Dönemine tarihlenen

[61] Vandeput 1997, 55 vdd. ; Alp 2006, 142

yapının korniş bloğu, da Kibyra Stadionu korniş bloğunda olduğu gibi bezemesiz işlenmiştir ve Hellenistik Dönem İon düzeni uygulamalarının devam ettiği görülmektedir[62].

Korinth Korniş Blokları

Kentte, Korinth düzeninde inşa edildiğini bildiğimiz yapılara baktığımızda, iki farklı tipte korniş bloğu kullanılmış olduğunu görmekteyiz. Bunlardan ilk olarak inceleyeceğimiz; geisopodes, geison ve simadan oluşan, form olarak İon Düzeni'nden çok fazla farklılık göstermeyen, ancak bezeme bakımından İon Düzeni'ne oranla daha zengin ve gösterişli işlenen korniş bloklarıdır. İkinci tip ise Korinth Düzeni ile birlikte ortaya çıkan ve düzenin karakteristik unsurlarından birisi olan Konsollu korniş bloklarıdır.

1.Tip

Geisopodes, geison ve simadan oluşmaktadır, Korinth Düzeni'nde işlenmiş olmasına rağmen blok alt yüzünde konsollara yer verilmemiştir. Agora 1. terastaki Doğu Stoa'da, Tiyatro'nun sahne binasında ve Bazilika'da kullanıldığını bilmekteyiz. Bu yapıların yanı sıra, kent içinde çeşitli yerlerde bulunmuş, hangi yapıya ait oldukları bilinmeyen, benzer form yapısına sahip korniş blokları da mevcuttur. Doğu Stoa'nın korniş bloklarında, en altta geisopodes, geisopodesin üzerinde dışbükey profilli bir geison, geisonun üzerinde ise kyma rekta profilli sima bulunmaktadır (Kat. No 76 – 91, 94 - 97). Geison akanthus yapraklı palmetler ve rozet motifleri ile bezenmiştir. Sima üzerinde ise iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile açık ve kapalı palmetler yer almaktadır. Ana caddedeki kuleli giriş kapısının yıkıntıları arasında bulunan korniş bloğunun ise iki tarafı bezemeli işlenmiştir (Kat. No 104). En altta geisopodes bulunmaktadır. Kyma rekta profilli geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış akanthus yapraklı ters ve düz yerleştirilmiş palmetler kullanılmıştır. Bloğun üst kısmı toprak altında kaldığı için anlaşılamamaktadır. Tiyatro sahne binasına ait korniş bloklarına bakacak olursak (Kat. No 100, 101, 102) Bazilika'da bulunan korniş bloğuyla aynı bezemelere sahip olduğunu görürüz (Kat. No 99). Bu iki yapının korniş blokları diğerlerine göre daha yoğun şekilde bezenmiştir. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisopodesten geisona geçişte inci – boncuk dizisi ve yumurta – ok ucu sırası işlenmiştir. Geisonda ters ve düz yerleştirilmiş, akanthus yapraklı açık ve kapalı palmetler, geisondan simaya geçişte ise dalga bezemeli bir silme bulunmaktadır. Sima üzerinde inci – boncuk dizisi ile ters ve düz yerleştirilmiş, akanthus yapraklı palmetler işlenmiştir.

[62] Vandeput 1997, 57, Pl. 21.4

Agora'da bulunmuş olan ancak hangi yapıya ait olduğu bilinmeyen Kat. No 69 ise geisonda sarmaşık bezemesi yerine akanthus yaprakları işlenmiş olmasıyla diğer örneklerden ayrılır. Blok, geisopodes, geison ve simadan oluşmaktadır. Geisonda bütün kuşağı dolduran büyük akanthus yaprakları, simaya geçişte geniş bir silme, sima üzerinde altta inci - boncuk dizisi ve üzerinde bütün simayı kaplayan açık ve kapalı palmetler bulunmaktadır.

2.Tip

Konsollu kornişler, alt yüzünde genellikle akanthus yaprakları işlenen konsollar ve bu konsolların arasında bitkisel süslemelerin işlendiği panolar dışında temelde İon Düzeni'ne özgü profil ve süsleme şemasını takip eder[63]. Günümüz itibariyle kentte iki adet konsollu korniş bloğu mevcuttur. Bunlardan biri, Yukarı Agora teras duvarı içinde spolien olarak kullanılmışken, diğeri Odeion / Bouleuterion yapısının sahne binası kazılarında ele geçmiştir. Yukarı Agora teras duvarı içinde kullanılmış olan, Kat. No 73'teki korniş bloğunun üzerinde üç adet konsol bulunmaktadır. Konsolların etrafı yumurta sırası ile çevrelenmiştir ve altlarında Akanthus yaprağı işlenmiştir. Kyma rekta profilli simada ise inci – boncuk bezemesi ile açık ve kapalı palmetler bulunmaktadır. Odeion / Bouleuterion'a ait blok ise büyük oranda kırılmış durumdadır (Kat. No 105). Altta yumurta – dil sırası ile beraber işlenmiş geisopodes, üzerinde akanthus yapraklarından oluşan konsollar ve konsolların yanında yine yumurta – dil sırası bulunmaktadır. Yumurta – dil sıralarının arasında ise küçük bir rozet motifi parçası görülmektedir.

Geison ve Sima Bloğu

Agora'da bulunan ve hangi yapıya ait olduğu bilinmeyen Kat. No 103 sadece geison ve simadan oluşmaktadır. Geisonda iki inci - bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile ters ve düz yerleştirilmiş, sarmaşıklarla birbirine bağlanan akanthus yapraklı palmetler yer almaktadır. Kademeli olarak yükselen iki silmeyle simaya geçilir, sima üzerinde de yine, iki inci bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile ters ve düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı palmetler yer almaktadır. Simanın üzerinde yer alan dar bir silmeyle blok sonlanır.

[63] Alp 2006, 143

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
STİLİSTİK ÖZELLİKLER

4.1. Kent Giriş Kapısı

Kente girişi sağlayan kuleli kapı, Dor düzeninde inşa edilmiştir. Yapıyı oluşturan bloklar arasında arşitrav – triglifon blokları net olarak görülebilmektedir (Kat. No 50). Yıkıntıların alt taraflarında yine Dor düzeninde işlenmiş korniş blokları kısmen de olsa görülebilmektedir. Ancak bu bloklar çok altta kaldıkları için ölçü alınıp fotoğraf çekme imkanı bulunamamıştır ve kataloğa dahil edilememiştir. Kibyra'da özellikle Korinth düzeninde inşa edilen yapılarda arşitrav ve frizin birlikte kullanımının yaygın olduğunu bilmekteyiz, arşitrav – triglifon bloğunu ise sadece bu yapıda görmekteyiz. Zaman içerisinde stilistik açıdan çok fazla değişime uğramamış olan Dor düzeninde, Roma İmparatorluk dönemi ile birlikte arşitrav ve triglifonun birleştirilerek kullanılması gibi değişimlere gidildiği bilinmektedir[64].

Blokları incelerken Aphrodisias ve Laodikeia gibi çevre kentlerde bulunan ve kesin tarihleri bilinen arşitrav – triglifon blokları ile karşılaştırmak doğru olacaktır. Aphrodisias'ta, Tiyatro'da bulunan ancak orijinal yeri bilinmeyen arşitrav – triglifon blokları, üzerlerinde yer alan yazıtlar sayesinde Augustus Dönemi'ne tarihlenmektedir[65]. Laodikeia'da ise Efes Kapısı[66] ile Suriye Kapısı'nda kemerlerin üzerinde[67] arşitrav - triglifon bloklarının kullanıldığını bilmekteyiz. Suriye Kapısı'na ait arşitrav – triglifon blokları üzerindeki yazıtta S.Iulius Frontinus'un Küçük Asya Prokonsüllüğü zamanında MS. 84 – 85 yıllarında yaptırılarak, kentin kurucu tanrısı Zeus ve İmparator Domitianus'a ithaf edildiği belirtilmiştir[68]. Bu örneklerde de Kibyra kent kapısında olduğu gibi, metoplar boş bırakılmış, köşeli ve geniş işlenmiş trigliflerin araları üçgen yivlerle oyulmuştur. Aphrodisias'ta triglifler daha geniş formlu işlenmişken, Suriye Kapısı ile Kibyra Kapısı'nda trigliflerin stilistik olarak birbirlerine daha yakın bir görünümde olmaları, kapıda kullanılan blokların Suriye Kapısı ile yakın tarihlerden olabileceklerini düşündürmektedir.

---

[64] Alp 2006, 98

[65] Reynolds 1982,161; Pl. XXV 1,2,3; Pl XXVI 1,2,3.

[66] Şimşek 2007, 94, Res. 40d

[67] Şimşek 2007, 101, Res. 44a

[68] Şimşek 2007, 101

4.2. Bazilika

Yapının kazısı henüz başlamamış olduğu için günümüzde sadece, biri friz diğeri korniş bloğu olmak üzere iki adet bezemeli blok, yıkıntılar arasında görülebilmektedir. Friz üzerindeki bezemeler yoğun tahribata uğramıştır ve stilistik olarak incelemek oldukça zordur (Kat. No 60). Bezemeleri daha iyi durumda olan korniş bloğunun (Kat. No 99) üzerinde bulunan yumurta – ok ucu bezemesinde, çanakların geniş işlendiği ve çanaklarla yumurtaların arasının derin oyuklarla ayrılmış olduğu, ok uçlarının da basık ve hafif geniş oldukları görülmektedir. Çanakların birbirinden ayrıkça dizilmeleri ve ok uçlarının tıknazlaşarak genişlemesi Geç Antoninler Dönemin'de görülmeye başlanan ve ileriki dönemlerde de devam eden bir özelliktir[69]. Geison ve simada yer alan, ters - düz dizilmiş ve birbirlerine sarmaşık dalları ile bağlı palmet bezemesinde, Severuslar Dönemi'nin özelliği olan çatal yaparak parçalanmış açık palmet uçları görülmektedir[70]. Bu özellikler göz önüne alındığında korniş bloğunun Severuslar Dönemi'ne tarihlenmesi yanlış olmayacaktır. Bazilika'da ele geçen korniş bloğu (Lev. 31 C) ile Tiyatro sahne binasına ait korniş blokları (Lev. 31 D) aynı bezeme sırasına sahiptir, stilistik olarak da birbirleriyle benzer özellikler gösteren bloklar aynı dönemde yapılmış olmalıdır.

4.3. Agora

4.3.1. Doğu Stoa

Sütun Başlıkları

Yukarı Agora 1. No'lu terasta Doğu Stoa kazıları sırasında ele geçen Kat. No 5, 6, 12, 13, 15, 16, 17 birbirleriyle benzer bezemelere sahiptir ve bu başlıklar Doğu Stoa'da kullanılmıştır.

Başlıkların kalathosları üzerinde iki sıra akanthus yaprağı çelengi bulunur. Çelenkler sekizerli akanthus yapraklarından oluşmaktadır. Dip yaprakların, yan yaprak loblarının ve üst yaprak kümesinin birbirleriyle birleştiği yerlerde damla şeklinde, kapalı gözler oluşmuştur. Ana damarın iki yanında, zeminden çıkarak dışa doğru kavis yapıp yan yaprak loblarının üst kısmına uzanan derin işlenmiş yivler bulunmaktadır. Alt sıra akanthus yaprakları aralıklı olarak dizilmiştir. Üst sırada yer alan akanthus yaprakları da dışa doğru genişleyen derin yivlerle

[69] Karaosmanoğlu 1987, 38

[70] Başaran 1987, 127

oluşturulmuştur. Üst sıra akanthusların dip yaprakları, alt sıradaki akanthusların tepe yaprakları ile kesişirler. Üst sırada yer alan akanthus yapraklarının arasındaki, üçgen ve basit işlenmiş kaulislerden çanak yaprakları ve bu çanak yapraklarının içerisinden de, içe doğru kıvrılan helixler ile abakus levhası köşelerine doğru uzanan volütler çıkmaktadır. Abakus çiçeği bazı başlıklarda kırılmış olsa da Kat. No 6, 12 ve 17'de sağlam olarak görülebilmektedir.

Hadrian Dönemi sonlarında görülmeye başlanan ve Antoninler Dönemi'nde de devam eden, akanthus yapraklarının kalathos üzerine aralıklı dizilişi, yaprak yüzeyindeki çanakların geniş ve detaylı işlenmesi[71] Doğu Stoa'ya ait başlıklar üzerinde de görülebilmektedir. Yaprak uçlarının MS. 2. yüzyılın ikinci yarısı ile birlikte sivrileşerek şematik olarak sıralanması[72] gibi stil özelliklerini de başlıklar üzerinde takip edebilmekteyiz. Freyberger'in Severuslar Dönemi'ne tarihlediği Roma Thermenmuseum'daki[73] başlıkta dip yaprakları ve ana damarın yanında uzanan yivler Doğu Stoa başlıkları ile benzer şekilde işlenmiştir. Severuslar'ın ilerleyen dönemlerinde belirginleşen, doğallıktan kopuk ve kaba işçilikli yaprak yapısının henüz oluşmamış olması ve yapraklarda Antoninler Dönemi stil özelliklerinin takip edilebiliyor olması başlıkları Geç Antoninler Erken Severuslar Dönemi'ne tarihleyebilmemize olanak sağlamaktadır.

[71] Başaran 1997, 9

[72] Heilmeyer 1970, 90; İdil 1984, 16

[73] Freyberger 1990, 127; Taf. 45 d

Arşitrav – Friz ve Korniş Blokları

Doğu Stoa'ya ait arşitrav – friz bloklarının fascia ayrımlarında lesbos kymationu kullanılmış olduğunu görmekteyiz. Fascia ayrımlarında lesbos kymationu kullanımının, ilk olarak Roma'da 1. y.y. ortalarından itibaren başladığı bilinmekle beraber, Anadolu'da şu anda bilinen en erken örnek Geç Flaviuslar Dönemi'ne tarihlenen Ephesos Bouleuterion'u arşitravında karşımıza çıkmaktadır[74]. Attelia Hadrian Kapısı[75], Aspendos Nymphaion'u[76], Ephesos Serapis Tapınağı[77], Aizanoi Zeus Tapınağı Propylonu'nda[78] da fascia ayrımlarında karşımıza çıkan bezemenin, Anadolu'da Hadrian Dönemi ile birlikte yoğun olarak kullanılmaya başlandığı söylenebilir[79]. Burada işlenen lesbos kymationunda dil yaprağı, üst kısımdan üzengi çerçevesine bağlıdır ve yan damarları aşağı doğru daralmaktadır. Dil yaprağın yan damarları ile orta damarın ve üzengi çerçevesinin arası derin oyulmuştur. Üzengi çerçevesinin üst kısımları, dil yaprağının üst kısmındaki gözü çevreler ve ince ipçiklerle birbirlerine bağlanırlar. Ara yapraklar üstte iki yana doğru ayrılır ve üzengi çerçevesinin sırt kısmına ince ipçiklerle bağlanır, dil yapraklarının damarları ince işlenmiştir ve ara yaprakların üst kısımlarında matkap izleri görülmektedir. Dil yaprağının yan damarlardan ayrışmış olarak işlenmesi ve ara yaprakların üst kısımlarında işlenen matkap izleri, Antoninler Dönemi sonlarında görülmeye başlayan özelliklerdir. Antoninler Dönemi içindeki lesbos kymationu gelişimine baktığımızda erken örneklerde, ortada bulunan dil yaprağın yan ve orta damarlarından tam olarak ayrışmamış olduğu görülür. Hadrian Döneminin ikinci yarısı ile A.Pius Dönemi başına tarihlenmekte[80]olan Sagalassos A. Pius Tapınağı'nın kornişi ve arşitrav bloğunun soffititi üzerindeki lesbos kymationunda[81], dil yaprağı yan damarlardan tam olarak ayrışmamış olduğu görülmektedir. Doğu Stoa arşitrav – friz bloklarının fascia ayrımlarında işlenen lesbos kymationu bezemesi, Sagalassos Antoninus Pius Tapınağı'ndan daha geç olmalıdır. Aspendos Tiyatrosu sahne binasının üst kat podyumunda işlenen lesbos kymationuna (MS. 180 -190) baktığımızda ise, Doğu Stoa'da işlenen lesbos kymationu ile benzer olarak dil yaprağının yan damarlardan ayrışmış olduğunu ve dil yaprağı ile ara yaprakların üst kısımlarındaki ayrım yerlerinde matkap izleri

[74] Alp 2006, 90

[75] Okatan 2004, Lev. 48 -5; Vandeput 1997, 312, Pl. 79. 1.

[76] Vandeput 1997, 311 Pl. 78.1.

[77] Alp 2006, 90

[78] Alp 2006, 90

[79] Hadrian Dönemi lesbos kymationu gelişimi için bkz. Weickert 1913, 94 vdd.

[80] Vandeput 1997, 64 - 77

[81] Vandeput 1997, 261 vd., Pl.28.2,30.3

bulunduğunu görmekteyiz[82]. Aspendos sahne binası üst kat podyumundaki lesbos kymationu ile benzer stil özelliklerine sahip olan Doğu Stoa arşitrav – friz blokları, sütun başlıklarında da belirttiğimiz Geç Antoninler Erken Severuslar Dönemi tarihlemesini destekler niteliktedir.

Arşitrav tacında birbiriyle aksiyal bir uyum gösteren, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu bezemesi ile açık ve kapalı palmet bezemesi yer almaktadır. Bu aksiyal uyumun Anadolu'da Hadrian Dönemi ile birlikte görülmeye başlandığını bilmekteyiz[83]. Yumurta çanaklarının yanlara doğru genişlemeye başladığı, ok uçlarının sapın ortasına yakın bir yerden çanaklara bağlandığı ve yumurtaların çanaklardan derin oyuklarla ayrılarak altta ince ipçiklerle çanaklara ve boncuk dizisine bağlandığı görülmektedir. Ok uçlarının kısa saplı olması, kanatlarının yukarı çekilerek geniş vurgulanması ve çanakların yarılarak yanlara doğru açılması da Antoninler Dönemi'nde görülmeye başlanan özelliklerdir[84]. Bu özellikleri ile bezemenin lesbos kymationunda olduğu gibi geç Antoninler Dönemi'ne tarihlenebilmesi mümkün gözükmektedir.

Frizde bombeli bir profille işlenmiş akanthuslu sarmaşık bezemesi ve ara boşluklarda rozet motifleri bulunmaktadır. Akanthuslu sarmaşık bezemesi işlenmiş olan frizlerin, Anadolu'da ilk kez Ephesos Domitian Çeşmesi, Labranda Zeus Tapınağı ve Traianus Portikosu gibi Flaviuslar Dönemi yapılarında bombeli olarak yapılmaya başlandığı ve MS. II. - III. yy 'da ağırlık kazandığı görülmektedir[85]. Friz kuşağı dışında korniş bloğunun geisonu üzerinde de sarmaşık bezemesi işlenmiştir. Sarmaşık bezemesindeki yapraklar, etli ve hacimli yapısı ile Geç Antoninler Dönemi özelliklerini yansıtmaktadır[86]. Kornişlerin üzerinde de özellikle sarmaşık bezemesinde dönem özelliklerini görmek mümkündür. Gerek sütun başlıkları, gerekse arşitrav – friz ve korniş blokları üzerindeki bezemelerin stilistik özellikleri göz önüne alındığında, Doğu Stoa'nın Antoninler Dönemi sonları ile Severuslar Dönemi başlarına tarihlendirilmesi yanlış olmayacaktır.

[82] Can 1999, 45

[84] Karaosmanoğlu 1987, 33

[85] Alp 2006, 110

[86] Can 2005, 90 vdd.

4.3.2. Anıtsal Kapı

Kapıya ait söve ve lentolar üzerinde, çeşitli hayvan figürlerinin, av sahnelerinin ve erosların işlendiği akanthuslu sarmaşık bezemesi bulunmaktadır. Yan dalların uçlarında, dal ve yaprakların oluşturduğu dairesel çerçeve içinde figürlerin işlenmesiyle oluşan bu sarmaşık bezemesi türü, Roma'daki Titus Takı frizleriyle birkaç mozaik ve duvar resmi dışında MS. 2. yüzyıl öncesinde pek görülmez[87]. Roma İmparatorluk Dönemi'nde, bir sanat merkezi olarak etkin rol oynayan Aphrodisias'da Anadolu'daki ilk örnekleri görülen bu işçilik, sonraki yıllarda İmparatorluğun önemli merkezlerinde de yankılanmıştır[88]. Hierapolis Tiyatrosu'nun sahne binasındaki payelerde, Olba'da ve İassos'da bulunan friz blokları üzerinde[89], Perge Tiyatrosu sahne binası frizlerinde [90], sarmaşık bezemeleri arasında çeşitli insan ve hayvan figürleri işlenmiştir. Roma'da ise Petrano müzesindeki payelerde ve Ciziko müzesindeki payede de benzer örnekleri görmek mümkündür[91]. Antoninler Dönemi'ne tarihlenen, bugün Libya sınırları içindeki Sabratha Kenti Roma Dönemi Forumunda da aslan, domuz, köpek ve av sahneleri işlenmiştir[92].

Aphrodisias Hadrian Hamamı girişinde bulunan iki büyük paye üzerinde sarmaşık bezemelerinin arasında insan ve hayvan figürleri ile mitolojik olaylar sergilenmiştir[93]. Bu payelerle, Kibyra Agorası'ndaki kapının bezemelerini karşılaştırdığımızda, benzer şekilde işlenmiş ve akanthus yaprağı şeklini almış ana dalları görmekteyiz (Lev. 39 A). Her iki örnekte de bu ana dallardan çıkan yan dalların oluşturduğu, yarı kapalı dairesel kıvrımların içine figürler yerleştirilmiştir. Yine Aphrodisias Hadrian Hamam'ına ait bir başka pilaster üzerinde[94] de Kibyra Agorası'ndaki kapının söveleri altındakine benzer şekilde akanthus yapraklarının iki yanında duran Eroslar bulunmaktadır. Perge Tiyatrosu sahne binasına ait arşitrav – friz bloklarında da, sarmaşık bezemeleri arasında kanatlı Erosların aslan avı sahneleri betimlenmiştir. Caracalla ve Geç Severuslar Dönemine tarihlenen[95] sarmaşık bezemelerinde akanthus yapraklarının kenarlarının matkapla işlenerek tırtırlı bir görünüm kazanmış olması ve

[87] Can 2005, 26

[88] Gündüzalp 1984, 46.

[89] Gündüzalp 1984, 46 vd.

[90] Türkmen 2007, 163 vd., Kat. No. 73 -74 – 75 – 76.

[91] Gündüzalp 1984, 46, Res.154 – 157; Res. 158.

[92] Can 2005, 91.

[93] Gündüzalp 1984, R.138 – 142.

[94] Gündüzalp 1984, 143.

[95] Türkmen 2007, 163 vd.

kuşağın oldukça yoğun ve kalabalık işlenmesi Severuslar Dönemi'nin belirgin özelliklerindendir. Kibyra Agorası'ndaki kapının üzerinde işlenen sarmaşık bezemesinde, yaprakların doğal formlarından çok uzaklaşmadığı ve Perge örneklerine göre daha sade ve matkap işçiliğinin daha az olduğu, bunun yanı sıra, Hadrian Dönemi ile birlikte ortaya çıkan, örgelerin kuşak üzerinde dengeli dağılımının[96] biraz yoğunlaşmakla beraber devam ettiği de görülmektedir. Antoninler Dönemi ile birlikte yaprakların ve rozetlerin şişkinlik yarattığı ve buna bağlı olarak kabartma derinliğinin arttığı, ayrıca ana dalı kaplayan yaprakların kuşak sınırlarına yakınlaşmış oldukları bilinmektedir[97]. Kibyra Agorası'ndaki kapıda da yaprakların Antoninler Dönemi'nde olduğu gibi kuşak sınırlarına yakınlaştığını ve hatta bazı yerlerde bu sınırlara değdiği görülmektedir. Tüm bu özellikler göz önüne alındığında kapının bezemeleri, Perge Tiyatrosu sahne binasına ait arşitrav - friz bloklarından daha önce, Aphrodisias Hadrian Hamamı payelerinden ise daha sonraki bir tarihte yapılmış olmalıdır. Kapıyı Geç Antoninler Dönemi içerisinde değerlendirmek mümkün gözükmektedir.

4.3.3. Nymphaion

Nymphaion'a ait bloklar arasında üç adet girlandlı arşitrav – friz bloğu bulunmaktadır (Kat. No 29, 42, 51).Bu üç bloğa bakacak olursak, Kat. No 29'da friz kuşağında meyvelerden oluşan ve boğa başları tarafından taşınan girland bulunur ve boğa başlarının yanında teanieler sarkmaktadır. Blok üzerindeki bezemelerde aşınma yoğun olduğu için stilistik değerlendirme yapılamamaktadır. Kat. No 42'de de benzer şekilde yoğun bir aşınma mevcuttur, girland taşıyıcı olarak Medusa başı kullanılmıştır, girland yayı bezemeleri ise anlaşılamamaktadır. Kat. No 51, bezemelerinin sağlamlığı açısından en iyi durumda olanıdır. Blok üzerinde üç girland yayı görülebilmektedir, köşelerde boğa başları tarafından taşınan girland yayı ortada bir Eros tarafından taşınmaktadır. Bu üç blok arasında bir tek Kat. No 51'de bahsetmiş olduğumuz boğa başının işçiliği net olarak anlaşılmaktadır, diğer tüm bezemeler tahribattan dolayı kötü durumdadırlar. Girland frizlerinde işlenen boğa başlarına genel olarak baktığımızda, Bukranion ve Bukephalion olarak iki farklı tip görmekteyiz. Detaysız ve kemikli bir yapıda karşımıza çıkan boğa başları için Bukranion, etli ve yüzdeki ayrıntıların belirtildiği detaylı işlenmiş boğa başları için ise Bukephalion terimi kullanılmaktadır[98]. Kat. No 51'de etli olarak işlenmiş boğa başının sivri boynuzları friz üst silmesine dayanmaktadır, boynuzların aşağısında, alnın hemen üzerinde bir bant işlenmiştir ve bu bandın altından

[96] Can 2005, 89.

[97] Can 2005, 89.

[98] Pfuhl – Möbius 1977, 58; Rumscheid 1994, 276 vd.; Napp 1930, 2; Yavis 1946, 148.

uzanan boğanın alın saçları betimlenmiştir. Çukur ve uçları sivri olarak işlenmiş olan kulaklar ise girlandların üzerinde durmaktadırlar. Girland, kırlangıçkuyruğu şeklindeki manşetlerle boğa başlarına bağlanmıştır. Berges'in MS. 2. yüzyıl başlarına tarihlediği bir sunağa ait girlandda da benzer şekilde sıkı ve yuvarlak hatlı işlenmiş meyveler görülebilmektedir[99]. Girlandın sıkı olması, meyvelerin yuvarlak hatlarla betimlenmesi, girland yüzeyinin doğal bir yuvarlaklığa sahip olması ve geniş taenieler MS. II. yüzyılın ilk yarısındaki girland işçiliğine işaret etmektedir[100].

4.4. Tiyatro

Tiyatro'da birinci ve ikinci cavealar arasındaki diazomaya açılan güney girişte, Dor düzeninde yapılmış arşitrav, friz ve korniş blokları bulunmaktadır. Arşitrav sade işlenmiştir ve üst silmede regulalar bulunmaktadır, triglifonda araları üçgen yivlerle oyulmuş triglifler bulunur ve metoplar boş bırakılmıştır. Korniş ise kademeli olarak yükselen bir sima ve altta mutuluslardan oluşmaktadır. Mutuluslar üzerinde üçer sıra halinde, altılı guttaeler bulunmaktadır. Alışılagelmiş Dor düzeninin özelliklerini gösteren bu bloklar, Ferrero tarafından MS. 41 – 54'e tarihlenen ikinci cavea[101] ile birlikte yapılmış olmalıdırlar. İkinci cavea, diazoma duvarı üzerinde bulunan yazıtların Thomas Corsten tarafından da MS. 1. yüzyıla tarihleniyor olması[102] bu tarihlemeyi doğrular niteliktedir. Sahne binasında ise Korinth düzeninde işlenmiş arşitrav, friz ve korniş blokları ile pilaster başlığı ve kapı konsolu bulunmaktadır. Korinth düzeninde yapıldığı anlaşılan Tiyatro sahne binasına ait, iki arşitrav (Kat. No 20, 23), iki friz (Kat. No 65, 66) ve üç korniş (Kat. No 100, 101, 102) bloğu ile birer adet pilaster başlığı (Kat. No112) ve kapı konsolu (Kat. No 114) çalışmaya dahil edilmiştir. Arşitrav, friz ve korniş bloklarının bezemeleri kısmen aşınmış olsa da stilistik olarak incelenebilecek durumdadır, ancak pilaster başlığı ve kapı konsolu bezemeleri sağlıklı bir stil değerlendirmesi yapılamayacak kadar kötü durumdadır. Arşitrav tacında, frizde ve korniş bloklarının geisopodesi üzerinde, yumurta bezemesi altında işlenen inci – boncuk bezemesinin, Pamphilya Tipi olarak adlandırılan[103], iki inci bir boncuk ve bir binci bir boncuk şeklinde dizildiği görülmektedir. Antoninler Dönemi ile birlikte ortaya çıkan, Anadolu'ya özgü bu dizim

[99] Berges 1986, Abb. 146 a-b.

[100] Işık 2007, 8 vd.

[101] Ferrero 1990, 178

[102] Corsten 2002, 62 vdd.

[103] Karaosmanoğlu 1987, 44

şeklini Side Agorası[104], Myra Tiyatrosu[105], Kremna Hadrian Tapınağı[106] gibi yapılarda da görmek mümkündür. Yumurta bezemesinde ise Severuslar Dönemi sonlarına doğru iyice bozulan ve doğallığını kaybeden yumurta ve çanak formundaki [107] kadar olmasa da, yumurtaların çanaklardan ayrışmış olduğu ve çanakların geniş olarak işlendiği görülür. Yumurta bezemesindeki, Severuslar Dönemi izlerini tıknaz ok uçlarında [108] da görmek mümkündür. Friz ve geison üzerinde işlenen palmet bezemesine baktığımızda ise çatal yaparak parçalanmış açık palmet örgelerinde Severuslar Dönemi özellikleri görülebilmektedir[109]. Tüm bu stilistik özellikler Severuslar Dönemi'ne işaret etmektedir. Ferrero da sahne binasını yaklaşık MS. 200'e tarihlemektedir[110].

4.5 Odeion / Bouleuterion

Yapının yanarak yıkılması sonucu ele geçen mimari bloklar oldukça kötü durumdadır, bu sebeple bezemeleri anlaşılamayan birçok blok çalışmaya dahil edilememiştir.

Sütun Başlığı

Sahne binası önünde yapılan kazılar sırasında, bir adet Kompozit başlık ele geçmiştir (Kat. No 19). Büyük bir kısmı kırık olarak ele geçen başlığın kalathosu üzerinde üç adet akanthus yaprağının üst kısımları ve echinusun bir kısmı korunabilmiştir. Bezemeler yoğun oranda tahribata uğramış oldukları için stil gelişimi hakkında yorum yapmak oldukça zordur. Bu sebeple net bir tarih veremesek de, akanthus yapraklarının birleşim yerlerindeki damla şekilli kapalı gözler, yaprak loblarının şematik olarak dizilişi ve uçlarının sivrileşmiş olması ile yaprak çanaklarının derinleşmesi MS. 2. yy'ın ikinci yarısında görülmeye başlanan özelliklerdir[111] ve başlık bu tarihlerde yapılmış olmalıdır.

---

[104] Karaosmanoğlu 1987, Lev. 14d

[105] Karaosmanoğlu 1987, Lev. 23c

[106] Mitchell 1995, Lev. 40. 41; Vandeput 1997 Pl. 91.3

[107] Koenigs – Radt 1979, Lev. 123,1; Karaosmanoğlu 1996, 52 vd.; Türkmen 2007, 68

[108] Karaosmanoğlu 1987, 39

[109] Başaran 1987, 127

[110] Ferrero 1990, 178

[111] Heilmeyer 1970, 90; İdil 1984, 16

Arşitrav – Friz Blokları

Yapı içerisinde ele geçen arşitrav – friz bloklarından bezemeleri sağlam durumda olan üç adet blok tez kapsamında değerlendirmeye alınmıştır (Kat. No 52, 53, 54). Bu bloklar arşitrav kısmında üçlü fasciaya sahiptir ve fascialar arasında iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi kullanılmıştır. Fascialar arasında inci – boncuk dizisi kullanımını, Arkaik Dönem'den beri yaygın olarak görmekteyiz [112], Anadolu'da Smyrna Agorası [113], Side Nymphaion'u[114], Side Tyche Tapınağı[115], Saggalassos Nympahaion'u[116] gibi birçok yapıda arşitrav – friz bloklarının fascia ayrımlarında inci – boncuk dizisi karşımıza çıkmaktadır. Arşitrav tacında alışıla geldiği üzere iki inci – bir boncuk sırasıyla dizili inci – boncuk dizisi, yumurta – ok ucu sırası ve açık kapalı palmetlerden oluşan üçlü bezeme kuşağının kullanıldığını görmekteyiz. Bu bölümdeki palmet yapraklarının tabanda birer matkap deliğiyle sarmallandırılması [117] ve yumurta – ok ucu bezemesinde, yumurtalardan derin bir oyguyla soyutlanan ince çanağın üstte içe doğru bükülüşü[118] Antoninler Dönemi ile birlikte görülmeye başlanan bir özelliktir. Çanakların üst genişliği, yukarıda yer alan palmetlerin genişliği ile eşittir. Altta ise ucu ikili inci dizisinin tam ortasına denk gelecek şekilde daralır. İkili inci dizisi ile kaynaşmış olan çanağın alt kısmına yumurtalar ince ipçiklerle bağlanırlar. Keskin sırtlı ve ince işlenmiş olan ok uçları ise MS. 170 – 180 yıllarına tarihlenen Aspendos Tiyatrosu alt kat saçaklık simasında[119] olduğu gibi altta ve üstte iki kanat oluşturarak çanaklara bağlanırlar. Friz üzerindeki bezemelere bakacak olursak, friz kuşağında akanthus yapraklı sarmaşık bezemesi ile rozet motiflerinin, friz tacında ise yumurta - ok ucu bezemesinin bulunduğunu görürüz. Friz kuşağı üzerinde işlenen sarmaşık bezemesi tam olarak korunabilmiş olmasa da akanthuslaşmış sarmaşık dallarını ve geç Antoninler Dönemi'nin etli yapısını görmek mümkündür.

[112] Alp 2006,88

[113] Vandeput 1997, 352, Pl. 119.1.

[114] Vandeput 1997, 350, Pl. 117.2.

[115] Vandeput 1997, 348, Pl.115.1; Erön 2007, 147, Lev. 10.a

[116] Vandeput 1997, 273, Pl. 40.2.

[117] Başaran 1987, 75

[118] Karaosmanoğlu 1987, 35

[119] Can 1999, 34, Lev. 13a

Korniş Bloğu

Yapıda kullanılan konsollu korniş bloklarından sadece bir tanesi tez kapsamında değerlendirmeye alınmıştır (Kat. No 105). Diğer üst yapı bloklarında olduğu gibi konsollu korniş bloğu üzerinde de yoğun şekilde tahribat meydana gelmiştir ve bezemelerin sadece bir kısmı korunabilmiştir. Geisopodes üzerinde ve konsolun yanında işlenen yumurta – dil sırasında gözlenen, yumurtaların çanaklardan derin ve belirgin bir şekilde ayrılması, çanakların genişlemesi ve birbirinden ayrıkça dizilmeleri gibi özellikler geç Antoninler Dönemi'nde görülen ileriye dönük özelliklerdir[120].

Sahne binasına ait ele geçen tüm bloklarda takip edebildiğimiz geç Antoninler Dönemi stil özellikleri, bezemeleri bu dönem içerisinde değerlendirmemize olanak vermektedir.

4.6. Kent İçinde Ele Geçen Buluntular

4.6.1. Sütun Başlıkları

4.6.1.1. Dor – İon Sütun Başlığı

Kentte, günümüze kadar sadece bir adet Dor – İon sütun başlığı ele geçmiştir (Kat. No 1). Agora 1. Terasta bulunan başlığın hangi yapıda kullanılmış olduğu bilinmemektedir. Dor – İon tipi başlıklar ilk olarak Arkaik Dönem içerisinde, Naukratis'teki Apollon Tapınağında ve Samos Hera Tapınağının Polykrates Dönemine ait sütun başlıklarında karşımıza çıkar[121]. Klasik Dönem'de Erechtheion'da örneklerini gördüğümüz başlıkların, Hellenistik Dönemle birlikte Anadolu'da Miletos Bouleuterionu ile yine aynı kente ait Magazin yapısında ve Teos Dionysos Tapınağında kullanıldığı, Erken İmparatorluk Döneminde ise Aphrodisias Tiyatrosu Proskenesi ve Sebasteionu ile Efes Tetragonos Agorası Güney Stoası'nda kullanılmış olduğu bilinmektedir[122]. Hellenistik Dönem Miletos Bouleuterionu ve Magazin yapısında[123], echinusun altında inci – boncuk bezemesi kullanılmaktayken, Rumscheid'ın Erken İmparatorluk dönemine tarihlediği Hierapolis Müzesi başlığında[124] inci – boncuk dizisi yerine anulilerin

[120] Karaosmanoğlu 1987, 38

[121] Rumscheid 1994, 307

[122] Rumscheid 1994, 308

[123] Rumscheid 1994, 308; Taf. 153. 8, 156. 2

[124] Rumscheid 1994, 308; Alp 2006, 24; Lev. 100c

kullanıldığı görülmektedir. Kibyra'da bulunan Kat. No 1'deki sütun başlığında da echinus altında inci – boncuk dizisi yerine ikili anuli işlenmiştir. Erken İmparatorluk Dönemi özelliklerinden olan echinus altında anuli kullanımının, Kat. No 1'de de görülmesi başlığın bu dönem içerisinden olabileceğini düşündürmektedir.

4.6.1.2. İon Sütun Başlıkları

İon düzeni, Anadolu'nun batı ve güney batı kıyılarında gelişmiş, Efes'teki Artemis, Didima'daki Apollon ve Sisam'daki Hera tapınaklarının açığa vurduğu gibi, bu bölgelerde anıtsal şekiller almıştır[125]. Roma İmparatorluk Dönemi'nde Anadolu'da, İon düzeni kullanılan yapılara Termessos N3 Tapınağı, Sagalassos Apollon Klarios Tapınağı[126], Aizanoi Zeus Tapınağı[127] örnek olarak verilebilir.

Kentte günümüz itibariyle İon düzeninde inşa edildiği bilinen tek yapı Stadion'a ait Propylondur, ancak yapıda sütun başlığı kullanılmamıştır. Bu sebeple başlıkların hangi yapıda kullanıldığı bilinmemektedir. Başlıkların üçünde de echinus üzerinde üçlü yumurta bezemesi bulunmaktadır, sadece ortada bulunan yumurta bezemesi tam olarak işlenmişken kenarlarda bulunun yumurta ve çanaklar yarım olarak işlenmiştir. Volütlerin üst kısmında küçük çanak yapraklardan çıkan, köşe palmetleri bulunmaktadır. Köşe palmetleri her üç başlıkta da iki yapraklıdır ve köşelerde bulunan yumurtaların üzerlerine doğru uzanmaktadırlar. Kat. No 2 ve 3'te kanalis genişken, Kat. No 4'te daha dardır. Volüt kanalları derin işlenmiştir. Kat. No 2 ve 4'te abakus Kat. No 3'e göre daha dar bir şekilde işlenmiştir. Burdur müzesinde bulunan ve O. Bingöl [128], tarafından MS. 2. yüzyıla tarihlenen başlıkla benzer olarak, Kibyra'da bulunan üç başlıkta da abakus sade, kanalis ve volüt çizgileri düz işlenmiştir ve volütler üç tam tur yaparak dönerler. Echinusta yer alan yumurta bezemesinde ara motif olarak dil bezemesi işlenmiştir ve köşe palmetleri iki yapraklıdır. Kibyra'da bulunan Kat. No 3'te balteus üzerinde karşılıklı duran ve lotusa benzeyen uzun yapraklı bitkisel bir bezeme yer alırken balteus bandı boş bırakılmıştır, Kat. No 4'te ise balteus üzerinde defne yaprakları yer almaktadır. Her iki başlığın da balteus bezemeleri sade bir işçiliğe sahiptir ve başlıklar Burdur Müzesi Başlığı ile benzer tarihlerden olmalıdır. Kat. No 2'de ise balteus bandında akanthus yaprağı ve yanlarda sarmaşık

[125] Mansel 1988, 237

[126] Vandeput 1997, 50 vd.

[127] Jes – Posamentir - Wörrle 2010, 58 vd.

[128] Bingöl 1980, 33, Kat.No 85, Taf. 12, 29; Alp 2006, 35, Kat. No 4

bezemesi işlenmiştir, bezemeler üzerindeki detaylı işçilik ve matkap izleri de başlığın diğer iki başlıktan biraz daha geç olabileceğini düşündürür.

4.6.1.3. Korinth Sütun Başlıkları

İ.Ö. 5. yüzyıla tarihlenen, Bassai Phigalia Apollon Tapınağı'nın sütun başlığı[129], Korinth tarzında yapılmış ilk sütun başlığı olarak kabul edilmektedir[130]. Dor düzeninde yapılmış olan ve peripteros plana sahip bu tapınağın sadece iç düzenlemesinde Korinth sütun başlığı kullanılmıştır[131], dış cephe düzenlemesinde kullanılan ilk Korinth sütun başlığı ise MÖ. 335 / 334'e tarihlenen Atina Lysikrates Anıtı'nda karşımıza çıkmaktadır[132]. Erken dönemlerde Anadolu'da Korinth Düzeninde yapılan tapınaklar arasında, Kilikia'da Zeus Olba (MÖ. 3. yy) ve Karia'da Lagina Hekate (MÖ. 2. yy)[133] tapınaklarını sayabiliriz. Roma İmparatorluk Dönemi ile birlikte en çok tercih edilen düzen halini alan Korinth düzeni, Anadolu'da da yaygın olarak kullanılmıştır[134].

Korinth başlıklarında süslemenin en yoğun kullanıldığı ve asıl vurgulanan bölüm kalathostur. Kalathos üzerine iki sıra halinde akanthus yaprağı bezemesi bulunur, ikinci sırada yer alan akanthus yapraklarının aralarından, kalathos dudağının bulunduğu üst kısma doğru kaulis olarak adlandırılan iki ağaç dalı uzanmaktadır, kaulislerin uçlarında ise kaulis bilezikleri bulunmaktadır. Her iki kaulisten de çanak yaprakları olarak adlandırılan, kapalı akanthus yaprakları çıkmaktadır. Bu kapalı çanak yapraklarının içerisinden çıkan bitki saplarından biri kalathos dudağı altından içeri doğru kıvrılarak helix adını alır, diğeri ise abakus levhası köşesi altına doğru uzayarak volüt oluşturur. Kalathosun üzerinde ise genelde ortasında bir çiçek motifi olan abakus levhası yer alır[135].

Çalışmaya dahil edilen Kat No. 7, 8, 9, 10, 11, 14'teki Korinth sütun başlıklarından Kat. No 7 Aşağı Agora'da yüzey buluntusu olarak, Kat. No 10 Ana Cadde kazıları sırasında, Kat. No 14 ise Yukarı Agora 1. No'lu teras kazıları sırasında ele geçmiştir, ancak bu başlıkların hangi yapılara ait olduğu bilinmemektedir. Kat. No 7, 10 ve 11 akanthus yapraklarının işlenişi ve

[129] Bkz. Mansel 1988, 418, Res.243

[130] Coulton 1977, 128 vd.; İdil 1984, 1; Mansel 1988, 367; Başaran 1997, 5; Wheeler 2004, 12

[131] Mansel 1988, 367

[132] Başaran 1997, 5, Dn. 26

[133] Mansel 1988, 533

[134] Alp 2006, 44

[135] İdil 1984, 2; Başaran 1997, 5

form olarak Doğu Stoa'da ele geçen başlıklarla benzer özellikler göstermektedir. Burada farklı olarak Kat. No 7'de helixlerin arasındaki mesafe açılmış ve aradan abakus çiçeğine bağlanan sap geçirilmiştir. Kat. No 10 ve 11'de ise ikinci sıra akanthus yapraklarının üzerinde, helix saplarının altında dil şeklinde dışbükey bir bezeme işlenmiştir. Stilistik olarak Doğu Stoa'daki başlıklarla benzer özellikler gösteren başlıklar, Geç Antoninler Erken Severuslar Dönemi'ne tarihlenmelidir.

Kat. No 8'de Kalathos üzerinde iki sıra akanthus yaprağı çelengi yer almaktadır. Yapraklar, Antoninler Dönemi sonlarına tarihlediğimiz, Doğu Stoa başlıkları üzerindeki akanthus yapraklarından daha geç stil özellikleri göstermektedir. Üzerlerinde, Severuslar Dönemi'nin karakteristik özelliği olan ve aşırı matkap kullanımı ile ortaya çıkan parçalanma[136] açıkça görülebilmektedir. Yaprak lobları derin yivlerle birbirinden ayrılmış ve kenarları matkapla delinerek keskin girintiler oluşturulmuştur. Doğal yapısını yitiren bu yaprak biçimini, C. Başaran tarafından Geç Caracalla Dönemi'ne tarihlenen Hierapolis 2A başlığında[137], M. – Türkmen tarafından yine Caracalla Dönemi'ne tarihlenen Perge Tiyatrosu sahne binası ile Severuslar Takı'na ait başlıklarda[138], Side müzesi deposunda bulunan ve J. Kramer tarafından MS. 3. Yüzyıla tarihlenen başlıkta[139] da görmekteyiz. Kat. No 8'de kullanılan akanthus yapraklarının stil olarak Caracalla Dönemi'ne tarihlenen bu başlıklarla olan benzerliği, başlığı Caracalla Dönemi'ne tarihleyebilmemize olanak sağlamaktadır.

Kat. No 9'da kalathos zemini üzerinde yer alan akanthus yaprakları, yoğun şekilde tahribata uğramış oldukları için stilistik değerlendirme yapmaya elverişli değildir. Bu sebeple başlık hakkında bir tarihleme önerisi yapılamamaktadır.

Kat. No 14 ise diğer sütun başlıklarına oranla daha basık ve geniş bir kalathosa sahiptir. Kenarlarda, volütleri ortalayacak şekilde dizilmiş 4 adet büyük akanthus yaprağı bulunur. Bu büyük akanthus yapraklarının arasında, küçük boyutlarda bir akanthus yaprağı daha vardır ve bu yaprak kalathos zemininin ortasında bulunan üçgen şeklindeki kaulisten çıkar. Kaulisin ucunda yatay işlenen yivlerle oluşturulmuş, urgan biçimli kaulis bileziği bulunmaktadır. Kaulis, yanlarda bulunan büyük akanthusların, alt sıra yaprak loblarının üst sınırı hizasından

[136] Başaran 1999, 36

[137] Başaran 1999, 76, Res. 37

[138] Türkmen 2007, 114, Kat. No24

[139] Kramer 1994, 131 Kat. Nr. 25

çıkmaktadır. MS. 2. yy'ın ikinci yarısından sonra görülen[140], yaprak kanallarının derin oyuklar şeklinde işlenmesi burada da mevcuttur. Yaprak loblarının birbirleriyle bağlandıkları yerlerde oluşan gözler oldukça fazladır. Büyük yaprakların, volüt altında kalan tepe kısımlarında matkap izleri görülebilmektedir. Akanthus yapraklarının bu yapısı, Severuslar Dönemi stil özelliklerini yansıtmaktadır.

4.6.2. Arşitrav – Friz Blokları

Kat. No 25, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 37, 48 farklı yerlerde bulunmuş olmalarına rağmen birbirleriyle aynı bezeme sırasına sahiptirler. Arşitravda ikili fascia vardır, fascia geçişlerinde inci – boncuk sırası ve lesbos kymationu kullanılmıştır. Arşitrav tacında birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan, inci - boncuk dizisi; yumurta ok ucu bezemesi ile açık ve kapalı palmet dizisi yer almaktadır. Frizde, akanthuslu sarmaşık bezemesi kullanılmıştır, friz tacında ise lesbos kymationu yer almaktadır. Blokların farklı yerlerde bulunmuş olmalarına rağmen, aynı bezeme sırasına sahip olmaları ve stilistik olarak da birbirleri ile aynı işçiliğe sahip olmaları, aynı yapıya ait olduklarını düşündürür. Doğu Stoa'ya ait arşitrav – friz blokları ile benzer stilistik özellikler gösteren blokları Geç Antoninler Erken Severuslar Dönemine tarihleyebiliriz.

Kat. No 38'de arşitrav üç fasciadan oluşur, fascialar arasında inci – boncuk bezemesi kullanılmıştır. Arşitrav tacında yine aksiyal bir uyum gösteren inci - boncuk dizisi; yumurta ok ucu bezemesi ile açık ve kapalı palmet dizisi kullanılmıştır. Frizde sarmaşık bezemesi, friz tacında ise yumurta ok ucu bezemesi kullanılmıştır. Blok üzerindeki bezemeler yoğun tahribata uğramış oldukları için stil değerlendirmesi yapmak oldukça zordur.

Kat. No 39, 40, 41 ve 43 Aşağı Agora'da bulunmuştur ancak bu bloklar Doğu Stoa arşitrav – friz blokları ile birebir aynı bezek sırası ve işçiliğine sahiptir. Bloklar olasılıkla Batı Stoa'dan sökülerek buraya getirilmiştir. Kat. No 28 ise kuleli kent kapısının batısında bulunmuştur ve hangi yapıya ait olduğu bilinmemektedir. Bloğun arşitrav kısmında bezeme bulunmaz. Frizde akanthuslu sarmaşık bezemesi, friz tacında yumurta ok ucu bezemesi ile inci boncuk dizisi işlenmiştir. Friz tacında işlenen yumurta ok ucu ile inci boncuk dizisi oldukça yüzeysel ve özensiz işlenmiştir. Frizdeki sarmaşık bezemesinde derin oyuklarla ayrılan akanthus yaprakları ve rozetlerde yoğun matkap izleri görülebilmektedir. Bu özellikleri ile Doğu Stoa arşitrav – friz bloklarından biraz daha geç bir tarihten olmalıdır.

[140] Heilmeyer 1970, 90; İdil 1984, 16

4.6.3. Friz Blokları

Kentte orijinal yeri bilinmeyen 4 adet friz bloğu bulunmuştur (Kat. No 56, 57, 61, 62). Bu bloklardan Kat. No 56 ve 57'de friz kuşağında sarmaşık bezemesi işlenmiş olduğunu görmekteyiz. Ancak Kat. No 57 yarım işçiliklidir, Kat. No 56'da ise bezemeler aşınmış durumda olduğu için bu iki bloğun bezemeleri üzerinde stil değerlendirmesi yapmak oldukça zordur. Kat. No 61'in ön yüzünde, ön planda akanthus yaprakları ve arkasında dil bezemesi işlenmiştir. Akanthus yaprağına baktığımızda, MS. 3. yüzyıl başlarında sütun başlıkları üzerinde yoğun olarak karşılaşılan derin oyulmuş akanthus yaprağı kanalları[141] burada da görülmektedir. Yan yana dizilmiş akanthus yapraklarının birbirleri ile birleştikleri yerde, oyuk şeklinde oluşan köprülerin çoğalması da yine dönemin stil özelliği olarak göze çarpar. Arka yüzde ön planda akanthus yaprakları bulunur ve arkasında, volütlü yan dallardan oluşan sarmaşık bezemesi bulunmaktadır. Kat. No 62'de de aynı sarmaşık bezemesinin işlenmiş olduğunu görmekteyiz, duvar içinde kullanılmış olan bloğun diğer yüzü ise gözükmemektedir. Ancak diğer yüzde, Kat. No 61'de olduğu gibi akanthus ve dil bezemesi işlenmiş olmalıdır ve bu iki blok aynı yapıdan sökülerek buraya getirilmiş olmalıdır.

4.6.4. Korniş Blokları

Kentte orijinal yeri bilinmeyen on adet korniş bloğu bulunmuştur (Kat. No 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 103). Kat. No 69'da geisonda akanthus yaprakları işlenmiştir. Blok, geisopodes, geison ve simadan oluşmaktadır. Geisonda bütün kuşağı dolduran büyük akanthus yaprakları, simaya geçişte geniş bir silme, sima üzerinde altta inci - boncuk dizisi ve üzerinde bütün simayı kaplayan açık ve kapalı palmetler bulunmaktadır. Akanthus yaprakları derin yivlerle oyulmuştur ve geniş işlenmiştir, bu özellikleriyle MS. 2. Yüzyıl sonları sütun başlıkları üzerindeki akanthus bezemelerini andırmaktadır. Simada bulunan palmet bezemesi ise tahribattan dolayı net olarak anlaşılamamaktadır. Kat. No 73 ise konsollu korniş bloğudur, konsolların etrafı yumurta sırası ile çevrelenmiştir yumurtaların çanaklarla arasının derin oyulduğu görülmektedir. Yumurtaların arasında yüzeysel işlenmiş çizgi şeklinde dil bezemesi yer alır. Kyma rekta profilli simada, inci – boncuk bezemesi ile açık ve kapalı palmetler bulunmaktadır. Burada işlenen palmetler kırık oldukları için net olarak anlaşılamasa da alt kısımlarında oluşan halka sarmallar görülebilmektedir. Palmetlerin tabanında halka sarmal oluşturulması Hadrian Dönemi'nden sonra ortaya çıkmaktadır[142]. Blok bu tarihten sonra

[141] Başaran 1999, 31

[142] Başaran 1987, 73

yapılmış olmalıdır, ancak bezemeler tamamiyle sağlam olmadığı için net bir tarih vermek güçtür. Kat. No 103 ise geison ve simadan oluşmuştur, altta geisopodes bulunmaz. Geisonda işlenen sarmaşık bezemesinin işçiliğinin tam olarak bitirilmediği matkap izlerinden anlaşılmaktadır. Diğer korniş blokları ise birbirleriyle aynı bezeme sırasına sahiptir. Hepsinde altta geisopodes bulunmaktadır, geisopodesten geisona geçişte bezeme işlenmemiştir. Geisonda ters ve düz yerleştirilen, akanthus yapraklı açık ve kapalı palmetler, geisondan simaya geçişte boş bir silme yer alır. Sima üzerinde ise inci – boncuk dizisi ile ters ve düz yerleştirilmiş, akanthus yapraklı palmetler işlenmiştir. Kat. No 75'te diğerlerinden farklı olarak simada aslan başı çörten yapılmış olduğu görülür. Blokların geisonları üzerinde yer alan, ters - düz dizilmiş ve birbirlerine sarmaşık dalları ile bağlı palmet bezemesinde, Severuslar Dönemi'nde daha abartılı bir şekilde ortaya çıkan çatal yaparak parçalanmış açık palmet uçlarına doğru bir gidiş görülmektedir[143]. Blokların bu stilistik özellikleri ile Geç Antoninler Erken Severuslar Dönemi'ne tarihlenmesi yanlış olmayacaktır.

4.6.5. Kapı Elemanları

4.6.5.1. Söveler

Kentte bulunmuş ve orijinal yeri bilinmeyen üç adet kapı sövesi mevcuttur (Kat. No 106, 107, 108). Söveler Agora'da bulunmuşlardır ve olasılıkla geç dönemde buraya getirilmişlerdir. Üç fasciadan oluşan sövelerin fascia geçişlerinde inci – boncuk dizisi işlenmiştir. 45 derecelik açıyla işlenen çerçeve, iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi, lesbos kymationu ve açık - kapalı palmetlerden oluşmaktadır. Lesbos kymationunda, dil yaprağın yan ve orta damarlarının birbirleriyle bütünlük içinde işlenmiş olduğu görülür. Yan damarlarla üzengi çerçevesinin araları derin oyuklarla ayrılmıştır. Ara yapraklar, üst kısımda iki yana ayrılarak ince ipçiklerle üzengi çerçevesine bağlanırlar. Sagalassos Antonius Pius Tapınağı'nın kornişi ve arşitrav bloğunun soffititi üzerindeki lesbos kymationu da benzer şekilde işlenmiştir[144], burada da yan ve orta damarlar birbirlerinden ayrışmamıştır ve yan damarlarla üzengi çerçevesinin araları belirgin oyuklarla ayrılmıştır. A.Pius Dönemi başına tarihlenen Tapınak[145] ile stil olarak benzer özellikler gösteren sövelerin de aynı dönem içerisinde değerlendirilmesi uygun olacaktır.

---

[143] Başaran 1987, 127

[144] Vandeput 1997, 261 vd., Pl.28.2,30.3

[145] Vandeput 1997, 64 - 77

4.6.5.2. Hyperthyron - Geison

Hyperthyron ve geison monoblok olarak işlenmiştir[146]. Agora'daki büyük kapıda yapılan kazı çalışmaları sırasında ele geçen blokların kapıya ait olabilecekleri düşünülse de, kapının yanında uzanan duvarların ne kadar yükseldiğinin bilinmemesi ve kapı konsollarının bulunmamış olması, bu konuda soru işaretlerinin oluşmasına neden olmaktadır (Kat. No 109, 110, 111). Akanthus yaprağı ve dil bezemeli hyperthyronda, ön planda akanthus yaprakları arkada ise dil bezemeleri uzanmaktadır. Üstte iki inci – bir boncuk şeklinde sıralanmış olan inci boncuk ve yumurta – ok ucu bezemesi ile geisopodese geçilir, geisopodesin üzerinde boş bir silme vardır ve bu silmeyle geisona geçilir, geisonda altta inci boncuk bezemesi, üstte ise sarmaşık bezemesi ile birbirine bağlanan ters – düz yerleştirilmiş palmetler bulunur. Blok üzerindeki bezemeler kötü durumda olsa da yumurta – ok ucu bezemesinde tahribata rağmen çanaktan derin oyuklarla ayrılmış yumurtalar görülebilmektedir. Akanthus yaprakları üzerinde de tahribat oldukça fazladır ancak burada da yaprak üzerindeki derin oyulmuş yivler dikkat çekmektedir. Bloğun bezemelerinin iyi durumda olmaması, detaylı bir şekilde stil değerlendirmesi yapıp tarihlememizi zorlaştırmaktadır. Yine de, yumurta ve çanaklardaki ayrışmışlık ve akanthus yaprakları üzerindeki derin oyulmuş yivlere bakıldığında bloğu kabaca MS. 2. yüzyıl ikinci yarısına tarihlemek yanlış olmayacaktır.

4.7. Soffit Bezemeleri

Yukarı Agora 1. terasta bulunan Doğu Stoa'nın arşitrav – friz bloklarında, soffitte sarmaşık bezemesi işlenmiş olduğunu görmekteyiz. Bu bölüme ait birçok blok, taş tarlasına dizilirken soffit kısımları altta kaldığı için şuanda görülememektedir. Ancak soffitlerine bakabilme imkânı bulduğumuz, Doğu Stoa'ya ait Kat. No 24 ve 27 de sarmaşık bezemesi işlenmiş olduğu görülmektedir. Bunun dışında Aşağı Agora'da bulunan, fakat doğu sotanın arşitrav – friz blokları ile aynı bezemelere sahip olan Kat. No 40 ve 41 ile Ana Cadde'de bulunan Kat. No 49' da da soffitte sarmaşık bezemesi işlenmiştir. Kat. No 24' de dalgalı bir şekilde uzanan düz ana daldan ayrılan yan dallar, ters yöne doğru dönerek yarım palmetle sonlanırlar. Kat. No 40'ta da benzer bir durum söz konusudur, ancak burada yarım palmetlerin dışında rozetlerle sonlanan yan dallar da bulunmaktadır. Kat. No 27' de başta ve sonda birer akanthus çanak yaprağı bulunur bu çanak yapraktan çıkan ve dalgalı bir şekilde karşılıklı olarak uzanan ana dallar, akanthus yapraklarından oluşmaktadır. Ana dallardan ayrılarak ters yöne doğru dönüp dairesel çerçeveler oluşturan yan dalların ucunda rozet motifleri yer alır. Ana dallar

[146] Hyperthyron ve geisonun birlikte işlendiği örnekler için Bkz. Kökmen 2009, 54, Dn. 45.

soffitin ortasında yarım palmet yaparak sonlanırlar. Kat. No 49'da dalgalı olarak uzanan ana daldan ayrılan yan dalların ucunda, asma yaprağı ve küçük üzüm salkımları bulunmaktadır. Soffitin küçük bir kısmı korunabilmiş olan Kat. No 34'te ise Kat. No 49'da olduğu gibi ana daldan ayrılan yan dalın ucunda asma yaprakları bulunmaktadır. Tiyatro sahne binasına ait arşitrav bloğu olan Kat. No 20'de soffit lesbos kymationu ile çerçevelenmiştir ve ortada örgü bandı bulunmaktadır. Çift merkezli olarak adlandırılan[147] tarzda örüldüğü görülen örgü bandı, iki hat üzerinde çapraz yapacak şekilde işlenmiştir. Tiyatro sahne binasına ait olan bir Kat. No 23'te de soffit işlenmiştir, Kat. No 20'de olduğu gibi lesbos kymationu ile çerçevelenen soffitte ortada bulunan bezeme yoğun tahribattan dolayı net olarak anlaşılamamaktadır. Aşağı Agora'da bulunan ancak, Agora 1. teras Stoası'na ait olan arşitrav – friz bloğunda (Kat. No 39) ise inci – boncuk dizisi ile çerçevelenen soffit merkezinde yaprak bezemesi bulunmaktadır. Arka arkaya dizilmiş olan ve üçlü pul yapraklardan oluşan yaprak bezemesinde pul yaprakların aralarındaki matkap işçiliği görülebilmektedir. Perge Tiyatrosu'na ait bir arşitravın soffittinde de benzer şekilde dizilmiş ve üçlü pul yapraklardan oluşan defne yaprakları bulunmaktadır[148].

[147] Abbasoğlu 1994, 19, Kat. No 133-151.

[148] Abbasoğlu 1994, 68, Kat. No 115.

BEŞİNCİ BÖLÜM
BEZEKSEL ÖZELLİKLER

5. 1. Lesbos Kymationu

Mimari bezeme olarak en erken örneğini Arkaik döneme tarihlenen Neandria başlıklarında görmeye başladığımız lesbos kymationu, sonraki dönemlerde de mimari ögeler üzerinde sevilerek kullanılmıştır[149]. Sütun başlıkları, arşitravlar, kapı söveleri, lentoları, friz ve korniş blokları, fascia ayrımları gibi yerlerde çeşitli formlarda karşımıza çıkan bezeme, ilk örneklerinde ard arda yerleştirilmiş ikili yaprak diziminden oluşmaktadır. İlerleyen dönemlerde ise özellikle Roma İmparatorluk Çağı'na tarihlenen yapılarda, dil yaprakları, üzengi çerçevesi ve ara yapraklardan oluşan daha karmaşık bir düzenle karşımıza çıkar.

Kibyra'da lesbos kymationunun, arşitrav ve arşitrav – friz bloklarının fascia ayrımlarında (Kat. No 20, Kat. No 26), friz tacında (Kat. No 25), soffit kenarlarında (Kat. No 34), kapı söveleri ve lentoların çerçeveleri üzerinde (Kat. No 106, 107, 108) sevilerek kullanıldığını görmekteyiz.

Kentte, üzerinde lesbos kymationu kullanılan blokların birçoğunda bezemeler aşınmaya uğramış olduğu için sağlıklı bir değerlendirme yapılamamaktadır. Ancak değerlendirilebilecek durumdaki bezemeler üzerinde bir inceleme yaptığımızda çeşitli tiplerde işlenmiş lesbos kymationu örneklerini görmekteyiz. Agora 1. terasta yer alan Doğu Stoa'nın arşitrav – friz bloklarının fascia ayrımlarında yer alan lesbos kymationu bezemesi (Kat. No 26, 27) ile Agora'da bulunan kapının lento ve sövelerinin çerçevelerinde yer alan lesbos kymationu bezemeleri işleniş bakımından birbirleriyle benzerlik gösterirler (Levha 39 A). Üst kısımda üzengi çerçevesine bağlı olan dil yaprağı yan damarları aşağı doğru daralmaktadır. Dil yaprağın yan damarları ile orta damarın ve üzengi çerçevesinin arası derin oyulmuştur. Üzengi çerçevesinin üst kısımları, dil yaprağının üst kısmındaki gözü çevreler ve ince ipçiklerle birbirlerine bağlanırlar. Ara yapraklar üstte iki yana doğru ayrılır ve üzengi çerçevesinin sırt kısmına ince ipçiklerle bağlanır. Stoa'ya ait arşitrav - friz bloğunun fascia ayrımındaki lesbos kymationunda dil yapraklarının damarları daha ince işlenmiştir ve ara yaprakların üst kısımlarında matkap izleri görülmektedir, kapı üzerindeki lesbos kymationunda ise dil yaprağının damarları daha kalın işlenmiştir ve matkap izleri bulunmamaktadır.

[149] Weickert 1913, 33-39, Fig.4,5,6

Agora'da bulunmuş olan fakat hangi yapıya ait olduğu bilinmeyen Kat. No 25'te de fascia ayrımında lesbos kymationu kullanılmıştır. Blok üzerindeki bezemelerde (Lev. 9 C), diğer örneklerde olduğundan daha ince bir işçilik bulunmaktadır. Kat. No 26 ve 27'de dil yaprağı üstte geniş aşağı doğru daralan bir forma sahipken burada üstte ve altta aynı genişliğe sahiptir ve düz bir şekilde işlenmiştir. Dil yaprağın orta ve yan damarları birbirinden ve üzengi çerçevesinden geniş boşluklarla ayrılmıştır. Üzengi çerçevesi Kat No 26 ve 27'de yay şeklinde kavisli bir yapıya sahipken burada daha dik açılı ve keskin bir dönüşe sahiptir. Üzengi çerçevesinin uç kısımları çanak şeklinde uzanarak, dil yaprağının üst kısmında bulunan gözü çevreler. Göz, ince ipçiklerle kenar bantlarına ve silmenin üst kısmına bağlanır. Üstte iki yana doğru ayrılan ara yapraklar, ince bir şekilde işlenmiştir ve uçlarında bulunan ince ipçiklerle, üzengi çerçevesinin sırtına bağlanırlar.

Agora'da bulunan ancak hangi yapıya ait olduğu bilinmeyen bir kapı sövesinde de (Kat. No 108) lesbos kymationu işlenmiştir. Bezemeler üzerinde aşınmalar bulunmaktadır. Dil yaprağın yan ve orta damarlarının birbirlerinden ayrışmamış ve arada yaprağın perde şeklinde uzanmış olduğu görülür. Ayrıca yan damarlarla üzengi çerçevesinin araları derin oyuklarla ayrılmıştır. Dil yaprağın üst kısmındaki göz, ince ve küçük bir yumru şeklindedir. Ara yapraklar, üst kısımda iki yana ayrılırlar ve ince ipçiklerle üzengi çerçevesine bağlanırlar.

5.2. İnci – Boncuk Dizisi

Dar bir şekilde işlenen inciler ve geniş boncuklardan oluşan bezeme türü, inci – makara dizisi olarak da adlandırılmaktadır. En çok kullanılan şekli ile iki inci ve bir boncuk sırasıyla karşımıza çıkan bezemenin, farklı bölgelerde değişik biçimlerde ve dizilişlerde kullanıldığı da bilinmektedir[150]. Mimari elemanlar üzerinde birçok bölümde, gerek tek başına gerekse başka bezemelerle birlikte yoğun şekilde kullanılmıştır. Kibyra'da, arşitravların ve arşitrav – friz bloklarının fascia ayrımları ile arşitrav tacında ve soffit kenarlarında; kornişlerde geisopodesin üst silmesinde ve simada; kapı söve ve lentolarında fascialar arasında ve çerçevelerde sıkça kullanılmıştır.

Arşitrav bloklarının fascia ayrımlarında ve soffit kenarlarında kullanılan inci - boncuk dizisi, iki inci - bir boncuk sırasıyla dizilmekteyken arşitrav tacında çeşitli dizilimlerle kullanılmıştır. Örneğin Tiyatro'ya ait arşitrav blokları tacına baktığımızda (Kat. No 20), yumurta – ok ucu bezemesinin altında yer alan inci boncuk dizisinin iki inci, bir boncuk ve bir inci, bir boncuk şeklinde dizilmiş olduğunu görmekteyiz.

Arşitrav - friz bloklarının soffit kenarlarında tek başına, fascia ayrımlarında hem tek başına, hem de lesbos kymationu ile birlikte kullanıldığı da bilinmektedir. Yine arşitrav – friz bloklarının arşitrav tacında, yumurta – ok ucu bezemesi ve açık – kapalı palmet bezemesi ile birlikte kullanılan inci – boncuk dizisi; friz tacında da yumurta – ok ucu bezemesi ile beraber kullanılmıştır. Arşitrav – friz bloklarının hepsinde inci – boncuk dizisinin iki inci, bir boncuk şeklinde sıralanmış olduğu görülmektedir.

Korniş bloklarında, geisopodes üstünde yumurta – ok ucu bezemesi ile beraber ve sima üzerinde açık – kapalı palmet bezemesi ile beraber kullanılmıştır. Tiyatro'ya ait korniş bloklarında geisopodes üzerinde yumurta – ok ucu bezemesi ile birlikte kullanılan inci – boncuk dizisinin, iki inci – bir boncuk ve bir inci – bir boncuk şeklinde sıralandığını görmekteyiz. Bu dizim şekli, ilk olarak Pamphylia'da, Antoninler Dönemi ile birlikte ortaya çıkmaktadır[151].

[150] Karaosmanoğlu 1987, 44 vdd.

[151] Karaosmanoğlu 1987, 44; Vandeput 1997, 150

5.3. Yumurta Dizisi

Genel hatlarıyla yumurta dizisine baktığımızda, yumurtaların çanakların (kılıf) içinde betimlendiğini ve aralarda mızrak ya da ok uçlarının, bazen de dil motiflerinin kullanıldığını bilmekteyiz. Erken dönemde çanaklarla yumurtalar birbirine daha bağlı ve aralardaki geçişler yumuşak işlenirken, ilerleyen dönemlerde yumurtalar giderek çözülmeye başlar ve çanaklarla ok uçlarının arasında daha belirgin ayrılmalar oluşur[152]. Kibyra'da yumurta dizisi, sütun başlıklarında, arşitravlarda, frizlerde, konsollarda, kapı söveleri ve lentolarda, korniş bloklarında sıkça kullanılmıştır.

İon, Dor – İon ve Kompozit sütun başlıklarının echinusları üzerinde kullanılan yumurta dizisine baktığımızda, genelde tek başına kullanım tercih edilse de Odeion / Bouleuterion'un sahne binasına ait kompozit sütun başlığının echinusu üzerinde, yumurta bezemesinin altında inci – boncuk bezemesi işlendiği görülmektedir (Kat. No 19). Ayrıca başlıklar üzerinde kullanılan yumurta dizilerinde, yumurtalar arasında ok ucu yerine dil biçimli ara motifler işlenmiştir. Arşitav ve arşitrav – friz bloklarının arşitrav tacında işlenen yumurta dizisi, altta inci – boncuk, üstte açık – kapalı palmet bezemesi ile birlikte kullanılmıştır. Friz tacı üzerinde, Kat. No 35 ve 43'te altında inci – boncuk bezemesi ile birlikte işlenen yumurta dizisi, diğer örneklerde tek başına işlenmiştir. Korniş bloklarında geisopodes üzerinde, inci – boncuk bezemesi ile birlikte; konsollu kornişlerin konsolları üzerinde, tek başına; kapı söveleri ve lentoların çerçeveleri üzerinde ise inci – boncuk ve açık – kapalı palmet bezemesi ile birlikte kullanım görmüştür.

Yumurta dizisinin, iki inci – bir boncuk şeklinde dizilmiş inci – boncuk bezemesi ile beraber kullanıldığı bloklarda, yumurta çanaklarının altına ikili inci dizisi, ok uçlarının altına ise uzun boncuklar denkleştirilmiş olduğunu görmekteyiz (Kat. No 24 - 48). Bu aksiyal uyumun Anadolu'da özellikle Hadrian Dönemi'nde, İ.S. 130'dan sonraki yapılarda sevilerek kullanıldığını bilmekteyiz[153]. Bazilika'da bulunan korniş bloğunda ve Tiyatro sahne binası bezemelerinde olduğu gibi, iki inci - bir boncuk ve bir inci - bir boncuk sırasıyla dizilmiş Pamphylia türünde ise yumurta çanaklarının uçları ikili inci dizisinin ortasına denk gelirken, çanaklarla ok uçları arasındaki boşluğa boncuklar, ok uçlarının tam altına da tekli incilerin denk getirilmesiyle bir uyum sağlanmıştır (Kat. No 20).

---

[152] Koçhan 1987, 66 vdd.; Karaosmanoğlu 1987, 16 vdd.

[153] Karaosmanoğlu 1987, 44

Palmet bezemesi ile birlikte kullanılan yumurta – ok ucu dizisinde de bir aksiyal uyum söz konusudur. Genelde bu uyum yumurta ve çanaklarının üzerine palmetlerin, ok uçlarının üzerine ise iki palmetin birleşme noktasının denk getirilmesiyle oluşturulmuştur (Kat. No 24, 25, 27, 45, 46). Ancak bazı örneklerde, ok uçlarının üzerine palmetlerin eksen yaprağı denk getirilerek birbirleriyle birleştirilmiştir; yumurta ve çanaklar ise palmetlerin birleşme noktasına denk getirilmiştir (Kat. No 39, 40, 44, 47).

5.4. Sarmaşık Bezemesi

Ranke ya da kıvrık dal olarak da adlandırılan bezeme, ortada bulunan merkezi bir motif ya da figürden çıkarak, iki yana doğru dalgalanan ve çoğunlukla birer yarım palmetle sonlanan ana dallardan oluşur[154]. Ana dal, zemine uyum sağlayacak bir biçimde istenen yöne doğru kıvrımlar yaparak yönlendirilebilen ve sarmaşıktan esinlenerek oluşturulmuş gerçek dışı bir tasarımdır[155]. Ana daldan ayrılan yan dallar, rozet motifleri, akanthus yaprakları, örtü yaprakları, palmetler, çeşitli hayvan figürleri ve eroslar gibi örgelerle hareket kazanan sarmaşık bezemesi, bu hareketli yapısı sayesinde kullanıldığı zemine kolayca uyum sağlayabilmiş ve mimaride sevilerek kullanılan bir bezeme olmuştur. Bezemenin, friz ve sima blokları, payeler, paye ve ante başlıkları, sütun kaideleri, soffitler, kapı ve pencere pervazları gibi değişik yapı elemanları üzerinde işlenmiş olduğu görülür[156]. Kibyra'da bezemenin, geisonda, frizlerde, kapı söveleri ile lentoları üzerinde ve soffitlerde kullanıldığını görmekteyiz.

Frizlerde İşlenen Sarmaşık Bezemesi

Sarmaşık bezemesine benzer örneklere, erken dönemlerin seramik ve terakotaları üzerindeki bezemelerde ve Hellenistik sima kuşaklarında rastlansa da, bezeme MÖ. 1. yy'dan itibaren friz kuşakları üzerinde klasik formda işlenmiş ve bir Roma karakteristiği olarak benimsenmiştir[157]. Sarmaşık bezemesi, Roma Dönemi'nde özellikle Korinth düzeninde inşa edilen yapıların friz blokları üzerinde en çok kullanılan bezeme olmuştur. Küçük Asya'da bilinen ilk örneğin Termessos Gymnasion'undaki arşitrav – friz bloğu olduğu kabul edilir[158].

---

[154] Can 2005, 20

[155] Gündüzalp 1984, 3

[156] Gündüzalp 1984, 2

[157] Can 2005, 20

[158] Seiler 1986, 140, Res. 68 – 69; Schörner 1995, 118 vd.; Köse 2008, 757, Res. 1.

Anadolu'da Sagalassos Antonius Pius Tapınağı'nda[159], Hierapolis Triton Nymphaionu'nda[160], Side Tiyatrosu'nda[161] ve daha birçok yapıda, friz kuşağında sarmaşık bezemesi kullanıldığını bilmekteyiz. Kibyra'da ise Yukarı Agora 1. terastaki Doğu Stoa'da (Lev. 38A), meclis sahne binasında (Kat. No 55) ve hangi yapıya ait oldukları bilinmeyen birçok arşitrav – friz bloğunun (Kat. No 25, 28, 30 - 41, 43, 48) friz kuşağında sevilerek kullanılmıştır. Tüm bu arşitrav – friz bloklarının friz kuşakları üzerinde, friz boyunca dalgalı olarak uzanan ana dal bulunur. Ana dal akanthus yapraklarından oluşmaktadır, ana daldan çıkan ve ters yöne doğru uzanarak dairesel kıvrımlar yapan yan dalların oluşturduğu ara boşluklarda ise rozet motifleri ve akanthus yapraklarının işlendiği görülmektedir. İşçiliklerde farklılık olsa da genel kompozisyon tüm arşitrav – friz bloklarında aynıdır. Friz bloklarına bakacak olursak, hangi yapıya ait oldukları bilinmeyen beş friz bloğunda sarmaşık bezemesi işlenmiş olduğunu görürüz (Kat. No 56, 57, 58, 61, 62). Kat. No 56'da bezeme aşınmış durumda olduğu için net olarak anlaşılamamaktadır ama aralarda bulunan rozet motifleri ve sarmaşık bezemesi seçilebilmektedir. Kat. No 57'de frizin alt köşelerinden çıkan ana dallar bulunmaktadır, ana dallardan ayrılarak ters yöne doğru dairesel kıvrımlar oluşturan yan dallar ve bu yan dalların oluşturduğu yuvarlak boşluklarda büyük rozet motifleri bulunmaktadır. İki yandan çıkan ana dallar yarım palmet yaparak sonlanmaktadır ve bu yarım palmetler friz kuşağının ortasında karşılıklı olarak durmaktadır. Blok yarım işçiliklidir, üzerinde bulunan matkap izlerinden bezemenin işçilik aşaması görülmektedir. Kat. No 58'deki sarmaşık bezemesi ise oldukça basit ve sade bir işçiliğe sahiptir. Yatay olarak yerleştirilmiş ve iki yöne doğru dalgalar yaparak uzayan ana dal, diğer bloklarda olduğu gibi akanthuslu değil de düz olarak işlenmiştir. Ana daldan ayrılan yan dalların ucunda ise yapraklar bulunmaktadır. Yapraklar sıralı olarak, biri ters yöne doğru dönmüşken diğeri düz yerleştirilmiştir. Kat. No 61 ve 62'deki friz bloklarında da akanthusların arka planında sarmaşık bezemesi işlenmiştir. Akanthus yapraklarının arkasından yükselen çanak yaprakların içinden, iki yöne doğru volütler oluşturan dallar çıkmaktadır ve bu volütlerin arasında bulunan dalgalı sarmaşık dalları akanthusların arkasından yükselip friz üst silmesine kadar dayanmaktadır.

[159] Vandeput 1997, 64vdd., Pl.28.5

[160] D'Andria 2003, 117 vdd., Res. 99 a-b

[161] Vandeput 1997, Pl. 115.3.

Korniş Blokları Üzerinde İşlenen Sarmaşık Bezemesi

Kentte bulunan korniş bloklarının geisonu üzerinde işlenen sarmaşık bezemesi, iki yöne doğru dalgalar yaparak uzanan akanthus yapraklı ana dallar ve bu ana dalların ucunda bir ters bir düz olarak yerleştirilmiş palmetler şeklindedir. Yukarı Agora 1. terastaki Doğu Stoa (Lev. 38A), Tiyatro sahne binası (Lev. 32A) ve Bazilika'da (Lev. 31C), geison üzerinde palmetleri birbirine bağlarken sarmaşık bezemesi işlenmiş olduğunu bilmekteyiz. Bunların dışında hangi yapıya ait olduklarını bilmediğimiz sarmaşık bezemeli korniş blokları da mevcuttur (Kat. No 67, 68, 70, 71, 72, 74, 75, 103) .

Kapı Söveleri ve Lentolarında İşlenen Sarmaşık Bezemesi

Stoa'nın güneyinde, Aşağı Agora olarak adlandırılan bölümün girişinde konumlanan kapıya ait söve ve lentolar üzerinde, çeşitli hayvan figürlerinin, av sahnelerinin ve Eroslar'ın işlendiği akanthuslu sarmaşık bezemesi bulunmaktadır. Bezemelerin büyük bir bölümü kırık ve aşınmış durumdadır (Lev. 39A). Ancak tahribata rağmen lentoda ve sövelerde akanthuslu sarmaşık bezemelerinin arasında, Erosların aslan avı sahneleri ve kartallarla mücadeleleri, kartalların yılanlarla ve tavşanlarla mücadelesi ve tek başına işlenmiş aslan figürleri görülebilmektedir.

5.5. Palmet Bezemesi

İlk örneklerine MÖ. 2. bin yılın ilk yarısında Mısır'da rastlanılan palmet bezemesinin, friz kuşağı üzerindeki ilk kullanımı MÖ. 13. yy ikinci yarısında Asur sanatında görülür, palmetin İonia dünyasında kullanılmaya başlaması ise MÖ. 7. yy. daki oryantalizan hareketleri sonrasına rastlar, bu tarihten itibaren kesintisiz biçimde kullanım görür[162]. Kibyra'da palmet bezemesi, kapı sövelerinin ve lentoların çerçeveleri üzerinde, arşitrav tacında, hyperthyronda, geisonda ve simada sıkça kullanılmıştır.

Tiyatro sahne binasına ait arşitrav bloklarında (Lev. 7A), Yukarı Agora 1. terastaki Doğu Stoa'nın arşitrav – friz bloklarında (Lev. 10B), Aşağı Agora kapısının söve ve lento çerçeveleri ile hangi yapıya ait olduklarını bilmediğimiz birçok arşitav – friz bloğunun arşitrav tacında, açık ve kapalı dizilimden oluşan palmet bezemesi kullanılmıştır (Lev. 9C) . Tüm bu blokların arşitrav tacında kullanılan palmet bezemesi, yumurta – ok ucu sırası ve inci – boncuk dizi ile birlikte işlenmiştir. Tiyatro sahne binasına ait arşirav blokları ve Doğu Stoa'ya ait arşitrav - friz bloklarının arşitrav tacında işlenen palmet bezemesine baktığımızda, ortada bulunan eksen yaprağa, yanlarda ikişer yaprak daha işlenerek oluşturulan beş yapraklı palmetlerin bulunduğunu görmekteyiz. Doğu Stoa'da palmet yaprakları, Tiyatro sahne binasına oranla daha kısa ve yaprak yüzeyleri kalın işlenmiştir (Lev. 10 B), ayrıca kapalı palmetlerin yaprakları uç kısımlarda ince ipçiklerle birbirlerine ve eksen yaprağa bağlanmaktadır. Tiyatro sahne binasında ise bezemeler aşınmış olmasına rağmen uzun ve ince olarak işlenmiş yapraklar belirgindir (Lev. 7 A). Hangi yapıya ait olduğunu bilmediğimiz ve Aşağı Agora'da bulunan Kat. No 25'deki (Lev. 9 C) arşitrav – friz bloğunda ise Doğu Stoa ve Tiyatro sahne binasına benzer şekilde beş yapraklı palmetler bulunmaktadır, ancak burada alt kısımda halka - sarmallar kullanıldığını görmekteyiz. Yan yapraklar birbirinin içinden çıkarak eksen yaprağından soyutlanmış durumdadır ve diğer palmetlerle uç kısımlarda birbirlerine değmektedirler. Açık ve kapalı palmetlerde dış yapraklara tabanda birer halka – sarmal eklenmesini Attelia Hadrian Kapısı'nın arşitrav tacında da görmekteyiz[163]. Aşağı Agora kapısının söveleri ve lentosu üzerinde de dış çerçevede en üstte açık ve kapalı palmet bezemesi işlenmiştir. Burada bulunan kapalı palmetlerde de eksen yaprağı ile tekli yan yapraklara tabanda birer halka – sarmal eklenmiş durumdadır. Ayrıca palmetlerin aralarında, diğer örneklerden farklı olarak birer dil yaprağı bulunmaktadır.

---

[162] Karaosmanoğlu 1997, 15 vdd.

[163] Başaran 1987, 73, Lev.19 b

Doğu Stoa'da ve hangi yapıya ait olduklarını bilmediğimiz Kat. No 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74'deki korniş bloklarının simaları üzerinde, altta inci – boncuk dizisi ile birlikte, arşitrav tacındakilere oranla daha büyük işlenmiş açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır. Erken dönemlerden beri görülen, simanın kyma rekta profilli işlenmesi ve bu profile uyum sağlayan palmet ve lotus bezemelerinin sima üzerinde kullanılması geleneğinin[164] bezemelerdeki küçük değişimlerle devam ettirildiği görülmektedir.

Agora Doğu Stoa'da, Tiyatro'da, Bazilika'da ve hangi yapıya ait oldukları bilinmeyen birçok korniş bloğunda geison üzerinde ters - düz yerleştirilmiş ve sarmaşık dalları ile birbirlerine bağlanmış açık - kapalı palmet bezemesi yer almaktadır. Aynı bezemeyi Tiyatro sahne binası ve Bazilika'nın siması ile Ana Cadde'de bulunan Kat. No 75 ve 104'ün siması üzerinde de görmek mümkündür. Diğer korniş bloklarının siması üzerinde ise yan yana dizilmiş açık – kapalı palmet bezemesi yer almaktadır. Tüm kuşak boyunca dalgalı olarak uzanan akantus yapraklı ana dalların uçlarında yine akanthus yapraklarından oluşmuş palmetler, Kat. No 81'de (Lev. 27 A) ortada eksen yaprak ve ikili yan yapraklarla karşımıza çıkarken Kat. No 86'da (Lev. 28 B) bütün bir akanthus yaprağından oluşan eksen yaprak ve yan yapraklarla karşımıza çıkmaktadır. Tiyatro sahne binası ve Bazilika'nın geisonlarında ise Severuslar Dönemi ile birlikte bozulmaya başlayan palmet yapısını görmek mümkündür (Lev. 99, 100).

[164] Erder 1967, 41

ALTINCI BÖLÜM
MALZEME

Kentte bulunan blokların geneline baktığımızda, kireç taşından başka malzeme kullanılmamış olduğunu görürüz. Sadece, Odeion / Bouleuterion yapısının sahne binasında kaplama levhası olarak mermer kullanıldığı tespit edilmiştir. Skene fronsta, iki postamentin arasında kalan bölümdeki üst yapı düzenlemesini sağlayabilmek için duvara, kaplama tekniği ile entablatür kuşağı yapılmıştır. Burada kaplama olarak kullanılan mermer levhalar üzerinde inci – boncuk, yumurta – ok ucu ve palmet bezemeleri görülebilmektedir (Lev. 40 A – B – C). Yine sahne binası düzenlemesine ait beyaz, açık kırmızı, yeşil, gri ve beyaz üzeri mavi damarlı mermer plakalar ile aynı renklerde süpürgelikler ve yivli sütun parçaları da ele geçmiştir. Sahne binası düzenlemesini oluşturan diğer üst yapı blokları ise kireç taşından yapılmıştır. Ancak burada kullanılan kireç taşı bloklar, diğer yapılardakine oranla daha beyaz bir renge sahiptir. Kentte yapılan araştırmalarda Uylupınar Göladası'nın yakınlarında ve Böğrüdelik yaylasındaki Akdağlar'da kireç taşı kayalıkların yamaçlarında, taş kesim izleri tespit edilmiştir. Antik dönemde de var olan bu alanların, taş ocağı olarak kullanılmış olacağı düşünülebilir. Ancak bu düşünceyi destekleyecek, bilimsel araştırmalarla kanıtlanmış kesin veriler henüz elimizde bulunmamaktadır.

SONUÇ

Kentte şuan için bilinen en erken kamu yapıları, MS. 1. yüzyıla tarihlediğimiz kuleli kent kapısı ile ilk evresi, diazomadaki yazıtlar sayesinde MS. 1. yüzyıla tarihlenen Tiyatro'dur. Ferrero Tiyatro'nun ilk evresini, cephe duvarında kullanılan blokların pürüzsüz işçiliğine dayanarak MÖ. 27 – MS. 14 yıllarına tarihlese de bu tarihlendirmeyi destekleyecek kesin verilere henüz sahip değiliz. Kibyra'da kamuya yönelik imar faaliyetleri, Anadolu genelinde olduğu gibi MS. 2. yüzyıl ortalarıyla birlikte gelişmeye başlamıştır. Odeion / Bouleuterion ve Agora'da MS 2. yüzyılda yoğunlaşan bu yapısal faaliyetlerin izlerini görmek mümkündür. Bu tarihlerde başlayan imar faaliyetlerinin MS. 3. yüzyılda da devam ettiği, Bazilika ile Tiyatro'nun sahne binası bezemelerinde ve Stadion'da belirgin bir şekilde görülebilmektedir. Kentteki yapılaşmanın MS. 3. yüzyıl ortalarına doğru durduğu, bu dönemden sonra devşirme malzeme ile yapılan çeşitli geç dönem yapılarının olduğu söylenebilir. MS. 417 yılında büyük bir deprem geçiren kent, bu tarihten sonra ekonomik olarak zayıflamış ve küçülmeye başlamıştır. Bunu depremde yıkılan yapıları tekrar inşa edecek gücünün olmamasından anlayabilmekteyiz. Geçirdiği deprem ve yangın felaketi sonucu yıkılan Odeion / Bouleuterion yapısının kazılarında, buluntularla MS. 6. yüzyıla tarihlenen bir seramik çöplüğü ve kiremit mezarlar ortaya çıkarılmıştır, bu da yapının yıkıldıktan sonra tekrar onarılamamış olduğunu ve Doğu Roma İmparatorluk Dönemi'nde başka işlevlerle kullanıldığını göstermektedir. Kentteki kazı çalışmaları şuan için oldukça sınırlıdır, bu sebeple ilerleyen kazı dönemlerinde kentteki yapılaşmaya yönelik değişik verilerin ortaya çıkma ihtimali de göz ardı edilmemelidir.

Karia, Likya, Pisidya ve Frigya gibi önemli kültür bölgelerinin ortasında konumlanan ve MS. 2. yüzyılla birlikte yoğun şekilde yapılaşmaya başlayan Kibyra'nın, çevresinde gelişen bezeksel üsluplardan etkilenmiş olduğu da görülmektedir. Pamphylia'da ortaya çıkıp, Likya ve Pisidia kentlerinde de uygulama alanı bulmuş; iki inci, bir boncuk ve bir inci, bir boncuk şeklinde sıralı inci – boncuk dizisinin, Tiyatro ve Bazilika'ya ait arşitrav bezemelerinde kullanılmış olması ve Aphrodisias'ta erken örneklerini gördüğümüz mitolojik ve hayvan figürlerinin konu edildiği, akanthuslu sarmaşık bezemesinin Agora'daki Anıtsal Kapı'da da kullanılması, kentin Anadolu'da gelişen bu yerel özellikleri takip ettiğini göstermektedir. Anadolu'da gelişen bu bezeksel üslupları yakından takip eden kentin, kendine özgü bir bezeme üslubundan söz etmek ise şu an için mümkün değildir.

KATALOG

Sütun Başlıkları

Dor – İon Sütun Başlığı

Kat. No 1

Bul. Yer: Yukarı Agora
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,31 m **Ç: ?**
Foto: Levha 1 A
Tanım: Abakus levhasında, echinusta ve alt kısımda küçük kırıklar mevcuttur. Üzerine oturtulduğu yivli sütunun devamı niteliğinde silindirik bir gövdeye sahip olan başlığın echinusunda yumurta – dil sırası bulunur. Kare formlu abakus levhası üç profilden oluşmaktadır.

İon Sütun Başlıkları

Kat. No 2

Bul. Yer: Stadion
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,27 m **Ç: ?** **Bal.G:** 0,52 m
Foto: Levha 1 B - C
Tanım: Stadion kazılarında ele geçen başlık, günümüzde kazı evi bahçesinde korunmaktadır. Abakus levhası üzerinde ve süslemelerde muhtelif kırıklar ve aşınmalar mevcuttur. Volütlerin üzerinde de küçük kırıklar mevcuttur. Abakus profili dış bükey işlenmiştir. Echinusta bulunan yumurta sırasında, ortadaki yumurta tam işlenmişken yanlarda bulunan iki yumurta ve kılıfları yarım olarak işlenmiştir. Yumurtalar kılıflardan derin oyuklarla ayrılmışlardır. Köşe palmetleri çanak yapraklardan çıkarak kenarlarda bulunan yarım yumurtaların üzerlerini örtmektedir. Balteus bandında küçük bir akanthus yaprağı işlenmiştir ve yanlarında sarmaşık dalları uzanmaktadır.

Kat. No 3

Bul. Yer: ?
Env. No: İSB.02.07
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,18 m **Ç:** 0,30 m **Bal.G:** 0,31m
Foto: Levha 2 A - B
Tanım: Buluntu yeri bilinmeyen başlık, kazı evi bahçesinde korunmaktadır. Abakus levhası üzerinde ve süslemelerde küçük kırıklar mevcuttur. Abakus profili dış bükey, volüt kanalları derin işlenmiştir. Echinusta bulunan yumurta sırasında, ortadaki yumurta tam işlenmişken yanlarda bulunan iki yumurta ve kılıfların sadece alt kısımları görülmektedir. Yumurtalar kılıflardan derin oyuklarla ayrılmışlardır. Köşe palmetleri çanak yapraklardan çıkarak kenarlarda bulunan yarım yumurtaların üzerlerini örtmektedir. Balteusta birbirine zıt olarak duran, uzun yapraklardan oluşmuş lotuslar bulunmaktadır.

Kat. No 4

Bul. Yer: ?
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,18 m **Ç:** 0,30 m **Bal.G:** 0,30 m
Foto: Levha 2 C - D
Tanım: Buluntu yeri bilinmeyen başlık, kazı evi bahçesinde korunmaktadır. Abakus levhası üzerinde ve süslemelerde kırıklar mevcuttur. Abakus profili dış bükey, volüt kanalları derin işlenmiştir. Echinusta bulunan yumurta sırasında, ortada bulunan yumurta tam işlenmişken yanlarda bulunan iki yumurta ve kılıflar yüzeysel ve yarım olarak işlenmiştir. Yumurtalar kılıflardan derin oyuklarla ayrılmışlardır. Köşe palmetleri çanak yapraklardan çıkarak kenarlarda bulunan yarım yumurtaların üzerlerini örtmektedir, üst yaprakları ise abakus levhası altına kadar uzanmaktadır. Balteus bandından çıkan defne yaprakları balteusu kaplamaktadır.

Korinth Sütun Başlıkları

Kat. No 5

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA.T1.14
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,60 m **Ç:** 0,36 m
Foto: Levha 3 A
Tanım: Başlık büyük oranda kırılmış durumdadır, abakusta çok küçük bir bölüm korunabilmiştir bu sebeple profili anlaşılamamaktadır. Alt sıra akanthus yapraklarının bir bölümü sağlamken, üst sıra yaprakların neredeyse tamamına yakını kırılmış durumdadır. Ana damarın iki yanında bulunan derin yivler yaprağın üst kısmına kadar uzanmaktadır. Yaprak lobları derin oyuklarla ayrışmış ve oldukça dolgun işlenmiştir. Üst sırada bulunan bezemeler kırık durumdadır.

Kat. No 6

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA.T1.110
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,44 m **Ç:** 37 m
Foto: Levha 3 B
Tanım: Abakus levhası kısmen kırık durumdadır, süslemelerde de muhtelif kırıklar ve aşınmalar mevcuttur. İki sıra akanthus yaprağı çelengi görülmektedir. Alt sırada bulunan akanthus yapraklarında, ana damarın iki yanından dışbükey yivler uzanmaktadır. Dip yaprak lobları ile yaprağın üst kısmını oluşturan lobların bağlantı yerlerinde kapalı gözler oluşmuştur. İkinci sıra akanthus yapraklarında da dışa doğru açılan derin yivlerle oluşturulmuş yaprak lobları bulunmaktadır. Yaprakların uç kısımları kırılmış olmasına rağmen dış bükey oldukları anlaşılabilmektedir. İkinci sıradaki akanthus yapraklarının arasından çıkan çanak yapraklarından, içe doğru volüt yapmış helix sapları uzanmaktadır. Abakus levhasının köşeleri altında bulunan volütler kırılmış olsa da sapları görülebilmektedir. Üzerinde çiçek motifi de yer alan, iki silmeli abakus levhasının köşeleri dışarı doğru uzatılmıştır.

Kat. No 7

Bul. Yer: Aşağı Agora
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,44 m **Ç:** 0,50 m
Foto: Levha 3 C
Tanım: Başlık yoğun şekilde tahribata uğramıştır. Abakus levhasının köşelerinde, ortasında ve süslemelerde kırıklar ve aşınma mevcuttur. İki sıra akanthus yaprağı çelengi görülmektedir. Alt sırada bulunan akanthus yapraklarında, ana damarın iki yanından dışbükey yivler uzanmaktadır. Yaprağın alt kısmında bu yivlerden ayrılan loblar ile yaprağın üst kısmını oluşturan loblar birbirinden ayrı durmaktadırlar. Alt sırada bulunan yaprakların aralarından uzanan, ikinci sıra yaprakların üst kısımları kırılmıştır. Üstte bulunan çanak yapraklarının içinden çıkan helix sapları, kalathos dudağının hemen altından içe doğru volüt yapmıştır. İkinci sıra akanthus yaprağının tepesinden, bir sap uzanmaktadır ve helix saplarının arasından geçerek olasılıkla abakus çiçeğine bağlanmaktadır, ancak abakus çiçeği korunamamıştır. Abakus levhasının köşeleri altında bulunan volütler kırılmış olsa da sapları görülebilmektedir. Abakus levhası profili kırıklardan dolayı anlaşılamamaktadır.

Kat. No 8

Bul. Yer: ?
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,38 m **Ç:** 0,28 m
Foto: Levha 4 A
Tanım: Abakus levhasının köşelerinde ve orta kısmında kırıklar bulunmaktadır. Ayrıca süslemelerde de kırıklar ve aşınmalar mevcuttur. İki sıra akanthus yaprağı çelengi görülmektedir. Alt sırada bulunan akanthus yapraklarında, ana damarın iki yanından dışbükey yivler uzanmaktadır. İkinci sıra akanthus yaprakları, alt sıradakilerin arasından yükselmektedir. Bu yapraklar da alt sıradakilerle benzerlik göstermektedirler, ancak üst kısımları kırık durumdadır. Yaprak uçları, yoğun matkap kullanımı ile tırtırlı bir görünüm almıştır. Üstte bulunan çanak yapraklarının içinden çıkan helix sapları, içe doğru kavisli bir şekilde uzanmaktadır ancak volüt oluşturmamıştır. Bu helixlerin hemen ucundan bir sap uzanıp, abakus çiçeğine bağlanmaktadır, abakus çiçeği tam olarak korunamamıştır. Çanak

yapraklardan çıkarak abakus levhasının köşeleri altına doğru uzanan volüt sapları görülmektedir, ancak volütler korunamamıştır. Köşeleri kırılmış olan abakus levhasının iki silmeli olduğu görülebilmektedir.

Kat. No 9

Bul. Yer: ?
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,34 m **Ç:** 0,22 m
Foto: Levha 4 B
Tanım: Abakus levhası köşelerden kırılmış durumdadır. Ayrıca süslemelerde kırıklar ve yoğun şekilde aşınma mevcuttur. İki sıra akanthus yaprağı çelengi görülmektedir. Alt sırada bulunan akanthus yapraklarında, ana damarın iki yanından V şeklinde işlenmiş yivler uzanmaktadır. Akanthuslar yoğun şekilde tahribata uğramış olduklarından, formları net olarak anlaşılamamaktadır. Üstte bulunan çanak yapraklarının içinden çıkan helix sapları, içe doğru kavisli bir şekilde uzanarak volüt oluşturmaktadır. Helixlerin arasından bir sap uzanıp, abakus levhası üzerinde bulunan abakus çiçeğine bağlanmaktadır, ancak abakus çiçeği kırılmış olduğundan şekli anlaşılamamaktadır. Köşeleri kırılmış olan abakus levhasının iki silmeli olduğu görülebilmektedir.

Kat. No 10

Bul. Yer: Ana Cadde
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,44 m **Ç:** ?
Foto: Levha 4 C
Tanım: Ana Cadde kazılarında ele geçen başlık, günümüzde kazı evi bahçesinde korunmaktadır**.** Abakus levhası kısmen kırık durumdadır, süslemelerde de muhtelif kırıklar ve aşınmalar mevcuttur. İki sıra akanthus yaprağı çelengi görülmektedir. Alt sırada bulunan akanthus yapraklarında, ana damarın iki yanından dışbükey yivler uzanmaktadır. Dip yaprak lobları ile yaprağın üst kısmını oluşturan lobların bağlantı yerlerinde kapalı gözler oluşmuştur. İkinci sıra akanthus yapraklarında da dışa doğru açılan derin yivlerle oluşturulmuş yaprak lobları bulunmaktadır. Yaprakların uç kısımları kırılmış olmasına rağmen kalathos

zemininden dışa doğru çıkmış oldukları anlaşılabilmektedir. İkinci sıradaki akanthus yapraklarının arasından çıkan çanak yapraklarından, içe doğru volüt yapmış helix sapları uzanmaktadır. Abakus levhasının köşeleri altında bulunan volütlerden bir tanesi, küçük bir kısmı kırılmış olsa da görülebilmektedir. Üç silmeli abakus levhasının köşeleri dışarı doğru uzatılmıştır.

Kat. No 11

Bul. Yer: ?
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,56 m **Ç:** ?
Foto: Levha 5 A
Tanım: Ana Cadde kazılarında ele geçen başlık, günümüzde kazı evi bahçesinde korunmaktadır**.** Başlık yarım olarak bulunmuştur ve süslemeler yoğun tahribata uğramıştır. İki sıra akanthus yaprağı çelengii görülmektedir. Alt sırada bulunan akanthus yapraklarında, ana damarın iki yanından dışbükey yivler uzanmaktadır. Dip yaprak lobları ile yaprağın üst kısmını oluşturan lobların bağlantı yerlerinde kapalı gözler oluşmuştur. İkinci sırada bulunan akanthusların üzerlerinde yer alan, çanak yaprakları ve helix sapları kırılmış olduklarından dolayı anlaşılamamaktadırlar. Abakus levhası köşelerinin altında bulunan volütlerden bir tanesinin izleri takip edilebilmektedir. Üç silmeli abakus levhası üzerinde, abakus çiçeği bulunmaktadır.

Kat. No 12

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA.T1.143
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,44 m **Ç:** 0,36 m
Foto: Levha 5 B
Tanım: Başlık iki parça halinde bulunarak birleştirilmiştir. Abakus levhasında ve süslemelerde kırıklar mevcuttur. İki sıra akanthus yaprağı çelengi görülmektedir. Alt sırada bulunan akanthus yapraklarında, ana damarın iki yanından dışbükey yivler uzanmaktadır. Dip yaprak lobları ile yaprağın üst kısmını oluşturan lobların bağlantı yerlerinde kapalı gözler oluşmuştur. İkinci sıra akanthus yapraklarında da dışa doğru açılan derin yivlerle

oluşturulmuş yaprak lobları bulunmaktadır. Yaprakların uç kısımları kırılmış olmasına rağmen dış bükey oldukları anlaşılabilmektedir. İkinci sıradaki akanthus yapraklarının üzerinde bulunan çanak yapraklardan çıkan, içe doğru volüt yapmış helix sapları, kalathos dudağı ile çanak yaprakları arasında sıkışmıştır. Abakus levhasının köşeleri altında bulunan volütler kırılmış olsa da sapları görülebilmektedir. Üzerinde çiçeği bulunan abakus levhası kısmen kırık olduğu için profili anlaşılamamaktadır.

Kat. No 13

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA.T1.166?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,36 m **Ç:** 0,31 m
Foto: Levha 5 C
Tanım: Abakus levhasında ve süslemelerde kırıklar mevcuttur. İki sıra akanthus yaprağı çelengi görülmektedir. Alt sırada bulunan akanthus yapraklarında, ana damarın iki yanından dışbükey yivler uzanmaktadır. Dip yaprak lobları ile yaprağın üst kısmını oluşturan lobların bağlantı yerlerinde kapalı gözler oluşmuştur. İkinci sıra akanthus yapraklarında da dışa doğru açılan derin yivlerle oluşturulmuş yaprak lobları bulunmaktadır. Yaprakların uç kısımları kırılmış olmasına rağmen dış bükey oldukları anlaşılabilmektedir. İkinci sıra akanthus yapraklarının üzerindeki çanak yapraklardan çıkan, içe doğru volüt yapmış helix sapları bulunmaktadır. Abakus levhasının köşeleri altında bulunan volütlerden bir tanesi kısmen korunabilmiştir. Abakus levhasında kırıklar olduğu için profili anlaşılamamaktadır.

Kat. No 14

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA.T1.145
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,36 m **Ç:** 0,30 m
Foto: Levha 5 D
Tanım: Süslemelerdeki küçük kırıklar dışında oldukça iyi korunmuştur. Kalathos zeminini kaplayan büyük akanthus yapraklarında, ana damardan derin yivlerle ayrılan dip, orta ve üst yaprak lobları bulunmaktadır. Lobların birleşme yerlerinde gözler oluşmuştur. Yaprakların tepe kısımlarında matkap izleri görülebilmektedir. Bu büyük akanthus yapraklarının arasında, üçgen şeklinde bir kaulisten çıkan, küçük akanthus yaprakları bulunmaktadır. Kaulisin ucunda, yatay işlenen çentiklerle oluşturulmuş, urgan biçimli kaulis bileziği bulunmaktadır. Yine kaulisten çıkarak, yaprağın iki yanından uzanan saplar, akanthus levhası köşeleri altında volüt yapmaktadırlar. Volütler, abakus levhası ile dış bükey işlenmiş tepe yaprakları arasında sıkışmış gibidir. Üzerinde çiçeği de bulunan abakus levhası üç profillidir.

Kat. No 15

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA.T1.176
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,43 m **Ç:** 0,37 m
Foto: Levha 5 E
Tanım: Abakus levhasında ve süslemelerde kırıklar mevcuttur. İki sıra akanthus yaprağı çelengi görülmektedir. Alt sıradaki akanthus yapraklarında, ana damarın iki yanından dışbükey yivler uzanmaktadır. Dip yaprak lobları ile yaprağın üst kısmını oluşturan lobların bağlantı yerlerinde kapalı gözler oluşmuştur. İkinci sıra akanthus yapraklarında da dışa doğru açılan derin yivlerle oluşturulmuş yaprak lobları bulunmaktadır. Yaprakların uç kısımları kırılmış olmasına rağmen dış bükey oldukları anlaşılabilmektedir. İkinci sıra akanthus yapraklarının üzerindeki çanak yapraklardan çıkan, içe doğru volüt yapmış helix sapları, kalathos dudağı ile çanak yapraklar arasında sıkışmıştır. Abakus levhasının köşeleri altında bulunan volütler kırılmıştır ancak bir tanesinin sapı kısmen de olsa korunabilmiştir. Abakus levhası kısmen kırık olmasına rağmen üç profilli olduğu anlaşılabilmektedir.

Kat. No 16

Bul. Yer: Yukarı Agora 3 No'lu Dükkan
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,43 m **Ç:** 0,36 m
Foto: Levha 6 A
Tanım: Abakus levhasının bir kısmı korunabilmiştir. Süslemelerde kırıklar mevcuttur. İki sıra akanthus yaprağı çelengi görülmektedir. Alt sıradaki akanthus yapraklarında, ana damarın iki yanından dışbükey yivler uzanmaktadır. Dip yaprak lobları ile yaprağın üst kısmını oluşturan lobların bağlantı yerlerinde ince uzun gözler oluşmuştur. İkinci sıra akanthus yapraklarında da dışa doğru açılan derin yivlerle oluşturulmuş yaprak lobları bulunmaktadır. Yaprakların uç kısımları kırılmış olmasına rağmen dış bükey oldukları anlaşılabilmektedir. İkinci sıra akanthus yapraklarının üzerindeki çanak yapraklardan çıkan, içe doğru volüt yapmış helix sapları bulunmaktadır. Abakus levhasının köşeleri altında bulunan volütler kırılmıştır ancak sapları kısmen de olsa korunabilmiştir. Abakus levhası kırık olduğu için profili tam anlaşılamamaktadır.

Kat. No 17

Bul. Yer: Yukarı Agora 3 No'lu Dükkan
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,43 m **Ç:** ?
Foto: Levha 6 B
Tanım: Abakus levhasında ve süslemelerde kırıklar mevcuttur. İki sıra akanthus yaprağı çelengi görülmektedir. Alt sırada bulunan akanthus yapraklarında, ana damarın iki yanından dışbükey yivler uzanmaktadır. Dip yaprak lobları ile yaprağın üst kısmını oluşturan lobların bağlantı yerlerinde ince uzun gözler oluşmuştur. İkinci sıra akanthus yapraklarında da derin yivlerle oluşturulmuş yaprak lobları bulunmaktadır. Yaprakların uç kısımları kırılmış olmasına rağmen dış bükey oldukları anlaşılabilmektedir. İkinci sıra akanthus yapraklarının üzerindeki çanak yapraklardan çıkan, içe doğru volüt yapmış helix sapları bulunmaktadır. Abakus levhasının köşeleri altında bulunan volütler kırılmıştır ancak sapları kısmen de olsa korunabilmiştir. Abakus levhası üç profillidir, bir köşesi korunabilmiştir ve dışa doğru uzatılmış olduğu görülmektedir.

Kompozit Sütun Başlıkları

Kat. No 18

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA.T1 253
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,44 m **Ç:** ? m
Foto: Levha 6 C
Tanım: Başlığın alt kısmı kırık durumdadır. Abakus levhası üzerinde, volütlerde ve echinusta kırıklar mevcuttur. Kalathos zeminini süsleyen iki sıra akanthus yaprağı çelengi bulunmaktadır. Yapraklar büyük oranda kırık durumdadır, ancak derin yivlerle oluşturulmuş yaprak lobları seçilebilmektedir. Lobların birleşme yerlerinde gözler oluştuğu görülmektedir. Echinustaki yumurta sırasında, sadece köşede bulunan yumurta bezemesi sağlam kalabilmiştir ve köşe palmetinin bir kısmı görülebilmektedir. Volütlerde kırıklar bulunmaktadır. Küçük bir kısmı korunabilmiş olan abakus levhası iki profillidir.

Kat. No 19

Bul. Yer: Odeion / Bouleuterion
Env. No: B.İ 260
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,38 m **Ç:** ? m
Foto: Levha 6 D
Tanım: Kalathos üzerinde bulunan akanthus yapraklarından sadece üç tanesinin üst kısımları korunabilmiştir, bu sebeple kaç sıra akanthus yaprağı bezemesi olduğu anlaşılamamaktadır. Volütler kırılmıştır ve echinusun küçük bir kısmı korunabilmiştir. Kalathos dudağı üzerinde, iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi bulunmaktadır. Echinus üzerinde yer alan yumurtalar da kırılmış durumdadır.

Arşitravlar

Kat. No 20

Bul. Yer: Tiyatro Sahne Binası
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,65 m **U:** 2,72 m **G:** 0,84 m
Soffit:
G: 0,30 m **U:** ?
Foto: Levha 7 A – B - C
Tanım: Tiyatro sahne binasına ait arşitrav bloğudur. Blok üzerinde muhtelif yerlerde kırıklar ve bezemelerde yoğun şekilde aşınmalar bulunmaktadır. Kademeli olarak yükselen üç fasciası vardır. Altta bulunan iki fascia arasında inci – boncuk bezemesi tek başına işlenmişken, üstteki fasciların arasında inci – boncuk bezemesi ve lesbos kymationu beraber kullanılmıştır. Arşitrav tacında iki inci - bir boncuk ve bir inci – bir boncuktan oluşan inci boncuk dizisi, lesbos kymationu, açık ve kapalı palmet dizisi yer almaktadır. Lesbos kymationu ile çerçevelendirilmiş soffitte, örgü bandı bulunmaktadır.

Kat. No 21

Bul. Yer: Stadion Propylon
Env. No: PRO.74.08
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,40 m **U:** 1,45 m **G:** 0,41 m
Foto: Levha 7 D
Tanım: Bloğun üstünde, alt köşesinde ve cephesinde kırıklar ve çatlaklar mevcuttur. İki fasciadan oluşan bezemesiz arşitrav bloğunun, tacında kademeli olarak yükselen silmeler bulunmaktadır.

Kat. No 22

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA.T1.267
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,50 m **U:** 1,85 m **G:** 0,70 m
Foto: Levha 8 A
Tanım: Dor düzeninde işlenmiş arşitrav bloğudur. Bloğun yan tarafında, alt ve üst köşelerde kırıklar, yüzeyde de çatlaklar ve küçük kırıklar mevcuttur. Blok üzerinde üç adet regula bulunmaktadır.

Kat. No 23

Bul. Yer: Tiyatro Sahne Binası
Env. No: T 7
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,62 m **U:** 1,35 m **G:** 0,65 m
Soffit:
G: 0,23 m **U:** 0,56 m
Foto: Levha 8 B - C
Tanım: Tiyatro sahne binasına ait arşitrav bloğudur. Bloğun üstünde, yan taraflarında ve cephesinde kırıklar, çatlaklar ve bezemelerde aşınmalar mevcuttur. Kademeli olarak yükselen üçlü fasciaya sahiptir. Altta bulunan iki fascia arasında inci – boncuk bezemesi tek başına işlenmişken, üstteki fasciların arasında inci – boncuk bezemesi ve lesbos kymationu beraber işlenmiştir. Arşitrav tacında iki inci bir boncuk ve bir inci – bir boncuktan oluşan inci boncuk dizisi, lesbos kymationu, açık ve kapalı palmet dizisi yer almaktadır. Lesbos kymationu ile çerçevelendirilmiş soffittin ortasındaki bezeme aşınmış olduğu için tam olarak anlaşılamamaktadır.

Arşitrav – Frizler

Kat. No 24

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA.T1 17
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,52 m **U:** 2,27 m **G:** 0,56 m
Foto: Levha 9 A - B
Soffit
U: 1,28 m **G:** 0,18 m
Tanım: Yukarı Agora sütunlu caddede bulunan arşitrav – friz bloğudur. Friz kısmında kırıklar ve aşınma mevcuttur. Arşitrav, aralarında lesbos kymationu bulunan iki fasciadan oluşur. Arşitrav tacında, birbiriyle aksiyal uyumlu iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu bezemesi ve açık - kapalı palmet bezemesi yer almaktadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthus yapraklı sarmaşık bezemesi ve rozetler bulunmaktadır, friz tacında yumurta – ok ucu bezemesi yer almaktadır. İnci – boncuk dizisi ile sınırlandırılmış olan soffitte ise, üçlü yan dallar oluşturan sarmaşık bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 25

Bul. Yer: Aşağı Agora
Env. No: ?
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,60 m **U:** 1.03 m **G:** ?
Foto: Levha 9 - C
Tanım: Duvar içerisinde spolien olarak kullanılmıştır. Arşitrav, aralarında inci – boncuk dizisi ve lesbos kymationu bulunan ikili fasciadan oluşur. Arşitrav tacında birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta - ok ucu bezemesi ve açık - kapalı palmet dizisi yer almaktadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthuslu sarmaşık bezemesi ve aralarda rozetler bulunmaktadır, friz tacında ise lesbos kymationu yer almaktadır.

Kat. No 26

Bul. Yer: Aşağı Agora
Env. No: ?
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,52 m **U:** 2,08 m **G:** 0,60 m
Foto: Levha 10 – A
Tanım: Üst kısımdaki ufak kırıklar dışında oldukça iyi korunmuş durumdadır. Arşitravda, lesbos kymationu ile birbirinden ayrılmış ikili fascia bulunmaktadır. Arşitrav tacında birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet dizisi yer almaktadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthuslu sarmaşık bezemesi ve aralarda rozetler bulunmaktadır. Friz tacında yumurta sırası kullanılmıştır.

Kat. No 27

Bul. Yer: Aşağı Agora
Env. No: AA. K1 10
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,50 m **U:** 1,90 m **G:** 0,60 m
Foto: Levha 10 - B
Tanım: Bloğun alt kısmında ve yan taraflarda kırıklar mevcuttur. Arşitravda lesbos kymationu ile birbirinden ayrılmış ikili fascia bulunmaktadır. Arşitrav tacında birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet dizisi yer almaktadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthuslu sarmaşık bezemesi ve aralarda rozetler bulunmaktadır. Friz tacında yumurta sırası yer almaktadır. İnci – boncuk dizisi ile çerçevelenmiş soffitte, sarmaşık bezemesi ve ara boşluklarda rozetler bulunmaktadır.

Kat. No 28

Bul. Yer: Aşağı Agora
Env. No: ?
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,54 m **U:** 1,30 m **G:** 0,60 m
Foto: Levha 11 A
Tanım: Bloğun üst kısmında ve köşelerinde kırıklar, bezemelerde aşınmalar mevcuttur. Arşitravda lesbos kymationu ile birbirinden ayrılmış ikili fascia bulunmaktadır. Arşitrav tacında birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet dizisi yer almaktadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthuslu sarmaşık bezemesi ve ara boşluklarda rozet motifleri bulunmaktadır. Friz tacında yumurta sırası yer almaktadır.

Kat. No 29

Bul. Yer: Nymphaion
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,54 m **U:** 0,80 m **G:** 0,33 m
Foto: Levha 11 B
Tanım: Friz üzerinde kırıklar ve bezemelerde aşınma mevcuttur, arşitrav kısmında dübel delikleri bulunmaktadır. Friz ön yüzünde bulunan iki girland yayından birisi tam olarak görülmekteyken diğerinin sadece bir kısmı görülmektedir. Girland taşıyıcısı olarak boğa başları kullanılmıştır. Girland üzerindeki bezemeler aşınmış olmasına rağmen, küçük bir bölümde üzüm salkımı seçilebilmekte ve meyve girlandlı olduğu anlaşılmaktadır.

Kat. No 30

Bul. Yer: Yukarı Agora Teras Duvarı
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,65 m **U:** 0, 97 m **G:** 0,54 m
Foto: Levha 11 C
Tanım: Bloğun üst ve alt köşelerinde kırıklar bulunmaktadır. Bezemeler ise oldukça aşınmış durumdadır. Arşitrav kısmında, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ve lesbos kymationu ile birbirinden ayrılan ikili fascia bulunmaktadır. Arşitrav tacında birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet dizisi yer almaktadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde akanthuslu sarmaşık bezemesi ve ara boşluklarda rozet motifleri bulunmaktadır, friz tacında ise lesbos kymationu yer almaktadır.

Kat. No 31

Bul. Yer: Yukarı Agora Teras Duvarı
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,60 m **U:** 1,13 m **G:** 0,60 m
Foto: Levha 11 D
Tanım: Bloğun büyük bir kısmı kırık ve bezemeler aşınmış durumdadır. Arşitrav, aralarında iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ve lesbos kymationu bulunan ikili fasciadan oluşur. Arşitrav tacında birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet bezemesi yer almaktadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthuslu sarmaşık bezemesi ve ara boşluklarda rozet motifleri bulunmaktadır, frizin üst kısmı kırılmış olduğu için bu bölümdeki bezemeler anlaşılamamaktadır.

Kat. No 32

Bul. Yer: Yukarı Agora Teras Duvarı
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,63 m **U:** 1 m **G:** 0**,**58 m
Foto: Levha 12 A
Tanım: Bloğun büyük bir kısmı kırıktır ve bezemeler aşınmış durumdadır. Arşitrav, aralarında iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ve lesbos kymationu bulunan ikili fasciadan oluşur. Arşitrav tacında, birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet bezemesi yer almaktadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthuslu sarmaşık bezemesi ve ara boşluklarda rozet motifleri bulunmaktadır, friz tacında ise lesbos kymationu yer almaktadır.

Kat. No 33

Bul. Yer: Yukarı Agora Teras Duvarı
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,55 m **U:** 0,95 m **G:** 0,70 m
Foto: Levha12 B
Tanım: Bloğun üst kısmında ve arşitrav tacında kırıklar mevcuttur. Blok taşlar arasında sıkışmış durumda olduğu için alt kısmı görülmemektedir. Bu sebeple arşitravın alt kısmı anlaşılamamaktadır. Arşitrav tacında birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan, inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet bezemesi yer almaktadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthuslu sarmaşık bezemesi ve ara boşluklarda rozet motifleri bulunmaktadır, friz tacında ise lesbos kymationu yer almaktadır.

Kat. No 34

Bul. Yer: Yukarı Agora Teras Duvarı
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,65 m **U:** 1,30 m **G:** 0,55 m
Soffit
U: 0,58 m **G:** 0,20 m
Foto: Levha 12 C - D
Tanım: Bloğun sağ tarafı kırılmış durumdadır. Arşitrav, aralarında iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ve lesbos kymationu bulunan ikili fasciadan oluşur. Arşitrav tacında birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan, inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet bezemesi yer almaktadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthuslu sarmaşık bezemesi ve ara boşluklarda rozet motifleri bulunmaktadır, friz tacında ise lesbos kymationu yer almaktadır. Lesbos kymationu ile çerçevelenmiş olan soffitte sarmaşık bezemesi ve uçlarında yapraklar yer alır.

Kat. No 35

Bul. Yer: Yukarı Agora Teras Duvarı
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,50 m **U:** 2,16 m **G:** 0,44 m
Foto: Levha 13 A
Tanım: Blok ikiye ayrılmış durumdadır. Üst kısmında ve cephesinde kırık ve çatlaklar mevcuttur. Arşitrav, aralarında iki inci - bir boncuktan oluşan, inci - boncuk dizisi ve lesbos kymationu bulunan ikili fasciadan oluşur. Arşitrav tacında, birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet bezemesi yer almaktadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthuslu sarmaşık bezemesi ve ara boşluklarda rozetler ile akanthus yaprakları bulunmaktadır, friz tacında, iki inci - bir boncuktan oluşan, inci - boncuk dizisi ve yumurta – ok ucu bezemesi yer almaktadır.

Kat. No 36

Bul. Yer: Yukarı Agora Teras Duvarı
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,65 m **U:** 0,77 m **G:** 0,75 m
Foto: Levha 13 B
Tanım: Bloğun üst kısmında ve arşitrav tacında kırıklar mevcuttur. Arşitrav, aralarında iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ve lesbos kymationu bulunan ikili fasciadan oluşur. Arşitrav tacında birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır. Palmetler büyük oranda kırık durumdadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthuslu sarmaşık bezemesi ve ara boşluklarda rozet motifleri bulunmaktadır, friz tacıında ise lesbos kymationu yer almaktadır.

Kat. No 37

Bul. Yer: Yukarı Agora Teras Duvarı
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,65 m **U:** 1,03 m **G:** 0,65 m
Foto: Levha 13 C
Tanım: Bloğun yan tarafı kırık durumdadır, bezemelerde aşınmalar mevcuttur. Arşitrav, aralarında iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ve lesbos kymationu bulunan ikili fasciadan oluşur. Arşitrav tacındaki bezemeler aşınmış olmalarına rağmen, birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet bezemesi görülebilmektedir. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthuslu sarmaşık bezemesi bulunmaktadır, friz tacında ise lesbos kymationu yer almaktadır.

Kat. No 38

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,53 m **U:** 0,70 m **G:** 0,43 m
Soffit:
U: 0,56 m **G:** 0, 14 m
Foto: Levha 14 A
Tanım: Bloğun büyük bir kısmı kırılmış durumdadır ve bezemelerde aşınmalar mevcuttur. Arşitrav, kademeli olarak yükselen ve aralarında iki inci - bir boncuktan oluşan, inci - boncuk dizisi yer alan üçlü fasciadan oluşur. Arşitrav tacındaki bezemeler aşınmış olmasına rağmen, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet bezemesi görülebilmektedir. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthuslu sarmaşık bezemesi ve ara boşluklarda rozet motifleri bulunmaktadır, friz tacında ise yumurta – ok ucu sırası yer almaktadır. Soffitteki bezemeler yoğun tahribata uğradığı için anlaşılamamaktadır.

Kat. No 39

Bul. Yer: Aşağı Agora
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,50 m **U:** 1,44 m **G:** 0,53 m
Soffit:
U: 0,98 m **G:** 0,17 m
Foto: Levha 14 B - C
Tanım: Geç dönemde kapı sövesi olarak kullanılmıştır. Bloğun üst kısmında ve köşelerinde kırıklar mevcuttur. Arşitravda lesbos kymationu ile birbirinden ayrılan ikili fascia bulunmaktadır. Arşitrav tacında birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet bezemesi yer almaktadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthuslu sarmaşık bezemesi ve ara boşluklarda rozet motifleri bulunmaktadır, friz tacında ise yumurta – ok ucu sırası yer almaktadır. İnci – boncuk dizisi ile çerçevelenmiş soffitte, defne yaprağı bezemesi yer almaktadır.

Kat. No 40

Bul. Yer: Aşağı Agora
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0, 50 m **U:** 1,4 m **G:** 0,53 m
Soffit:
U: 0,88 m **G:** 0,17 m
Foto: Levha 14 D, Levha 15 A
Tanım: Geç Antik Dönem'de kapı sövesi olarak kullanılmıştır. Bloğun üst kısmında ve köşelerinde kırıklar mevcuttur. Arşitravda lesbos kymationu ile birbirinden ayrılan ikili fascia bulunmaktadır. Arşitrav tacında birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet dizisi yer almaktadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthuslu sarmaşık bezemesi ve ara boşluklarda rozet motifleri bulunmaktadır, friz tacında ise yumurta – ok ucu sırası yer almaktadır. İnci – boncuk dizisi ile çerçevelenmiş soffitte, üçlü sürgün vermiş sarmaşık bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 41

Bul. Yer: Aşağı Agora
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,53 m **U:** 2,46 m **G:** 0,53 m
Soffit:
U: 1,53 m **G:** 0,17 m
Foto: Levha 15 B - C
Tanım: Geç Antik Dönem'de kapı lentosu olarak kullanılmıştır. Bloğun köşelerinde kırıklar ve bezemelerde aşınmalar mevcuttur. Arşitravda, lesbos kymationu ile birbirinden ayrılan ikili fascia bulunmaktadır. Arşitrav tacındaki bezemeler aşınmış olmasına rağmen, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet bezemesi, görülebilmektedir. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthuslu sarmaşık bezemesi ve ara boşluklarda rozet motifleri bulunmaktadır, friz tacında ise yumurta sırası yer almaktadır. İnci – boncuk dizisi ile çerçevelenmiş soffitte, dalgalı bir şekilde uzanan sarmaşık dalından çıkan yaprak ve üzüm salkımları bulunmaktadır.

Kat. No 42

Bul. Yer: Nymphaion
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,50 m **U:** 0,90 m **G:** 0,30 m
Foto: Levha 16 A
Tanım: Friz üzerinde kırıklar ve bezemelerde aşınma mevcuttur, arşitrav kısmında dübel delikleri bulunmaktadır. Friz ön yüzünde bulunan iki girland yayı da kırılmış vaziyettedir ve sadece bir kısmı görülmektedir. Girland taşıyıcısı olarak medusa başı kullanılmıştır. Girland üzerindeki bezemeler aşınmış olduğu için seçilememektedir.

Kat. No 43

Bul. Yer: Ana Cadde
Env. No: ?
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,54 m **U:** 1,90 m **G:** 0,45 m
Foto: Levha 16 B
Tanım: Bloğun üst kısmında kırıklar ve fascialarda çatlaklar mevcuttur. Arşitrav kısmında kademeli olarak yükselen üçlü fascia vardır. Fascialar arasında ve arşitrav tacında bezeme bulunmamaktadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthuslu sarmaşık bezemesi ve ara boşluklarda rozet motifleri bulunmaktadır, friz tacında, iki inci – bir boncuktan oluşan inci boncuk dizisi ve yumurta – ok ucu sırası yer almaktadır.

Kat. No 44

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA.T1.148
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,52 m **U:** 2,35 m **G:** 0,56 m
Foto: Levha 16 C
Tanım: Yukarı Agora sütunlu caddede bulunan arşitrav – friz bloğudur. Arşitravın sağ alt köşesi kırıktır. En üst silmede, arşitrav tacında ve bezemelerde küçük kırıklar ve aşınma mevcuttur. Arşitrav, aralarında lesbos kymationu bulunan ikili fasciadan oluşur. Arşitrav tacında birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet bezemesi yer almaktadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthus yapraklı sarmaşık bezemesi ve rozetler bulunmaktadır, friz tacında yumurta – ok ucu bezemesi yer almaktadır.

Kat. No 45

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: ?
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,52 m **U:** 2,48 m **G:** 0,56 m
Foto: Levha 17 A
Tanım: Yukarı Agora sütunlu caddede bulunan arşitrav – friz bloğudur. Frizin üst kısmında, arşitrav tacında, köşelerde ve bezemelerde küçük kırıklar ve aşınmalar mevcuttur. Arşitrav, aralarında lesbos kymationu bulunan ikili fasciadan oluşur. Arşitrav tacında birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet bezemesi yer almaktadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthus yapraklı sarmaşık bezemesi ve rozetler bulunmaktadır, friz tacında yumurta – ok ucu sırası yer almaktadır.

Kat. No 46

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA.T1.41
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,52 m **U:** 2,47 m **G:** 0,56 m
Foto: Levha 17 B
Tanım: Yukarı Agora sütunlu caddede bulunan arşitrav – friz bloğudur. Frizin üst kısmında, arşitrav tacında, köşelerde ve bezemelerde küçük kırıklar ve aşınmalar mevcuttur. Arşitrav tacının altında, kare şeklinde iki delik bulunmaktadır. Arşitrav, aralarında lesbos kymationu bulunan ikili fasciadan oluşur. Arşitrav tacında, birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet bezemesi yer almaktadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthus yapraklı sarmaşık bezemesi ve rozetler bulunmaktadır, friz tacında yumurta – ok ucu sırası yer almaktadır.

Kat. No 47

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA.T1.224
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,52 m **U:** 2,61 m **G:** 0,56 m
Foto: Levha 17 C
Tanım: Yukarı Agora sütunlu caddede bulunan arşitrav – friz bloğudur. Friz tacında ve bezemelerde küçük kırıklar ve aşınmalar mevcuttur. Arşitrav tacındaki boş silmede de küçük kırıklar bulunmaktadır. Arşitrav, aralarında lesbos kymationu bulunan ikili fasciadan oluşur. Arşitrav tacında birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet bezemesi yer almaktadır. Dar bir silmeyle geçilen frizde, akanthus yapraklı sarmaşık bezemesi ve rozetler bulunmaktadır, friz tacında yumurta – ok ucu sırası kullanılmıştır.

Kat. No 48

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA.T1.236
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,58 m **U:** 0,90 m **G:** 0,54 m
Foto: Levha 18 A
Tanım: Yukarı Agora sütunlu caddede bulunan arşitrav – friz bloğudur. Blok yoğun şekilde tahribata uğramıştır. Friz tacındaki üst silmenin küçük bir bölümü korunabilmiştir ayrıca bezemelerde yoğun şekilde aşınma ve kırıklar bulunmaktadır. Arşitrav tacı bezemelerinde ve üst silmede de benzer şekilde kırıklar ve aşınma mevcuttur. Arşitrav, aralarında iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ve lesbos kymationu bulunan ikili fasciadan oluşur. Arşitrav tacında birbiriyle aksiyal uyumlu, iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet bezemesi yer almaktadır. Frizde, akanthus yapraklı sarmaşık bezemesi ve rozetler kırılmış olmalarına rağmen seçilebilmektedir, friz tacında küçük bir bölümde lesbos kymationu korunabilmiştir.

Kat. No 49

Bul. Yer: Ana Cadde Kuleli Giriş Kapısı
Env. No: ?
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,60 m **U:** 2,03 m **G:** 0,46 m
Soffit
U: 0,80 **G:** 0,16
Foto: Levha 18 B - C
Tanım: Blok oldukça kötü durumdadır, üzerindeki bezemeler yoğun şekilde tahribata uğramıştır. Her iki yönünde de bezemeler bulunmaktadır. Arşitrav kısmında en altta dar bir silme ve onun üzerinde sırasıyla iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile lesbos kymationu bulunur. Boş bir silmeyle arşitrav tacına geçilir, arşitrav tacında yine iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi; yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmet bezemesi yer almaktadır. Dar bir silmeyle geçilen friz kısmında akanthus yapraklı sarmaşık bezemesi ve rozetler ile üzerlerinde yer alan lesbos kymationu seçilebilmektedir. Lesbos kymationu ile sınırlandırılmış soffitte ise dalgalı bir şekilde uzanan sarmaşık dalı ve bu daldan çıkan yapraklar işlenmiştir.

Kat. No 50

Bul. Yer: Ana Cadde Kuleli Giriş Kapısı
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,60 m **U:** 1,00 m **G:** 0,85 m
Foto: Levha 18 D
Tanım: Dor düzeninde yapılmış arşitrav - triglifon bloğudur. Bloğun yanlarında ve üst kısmında kırıklar mevcuttur. Arşitravdan regulanın üzerinde bulunan dar silmeyle triglifona geçilir. Bu bölümde üçgen yivlerle ayrılan bir triglif ve boş bırakılmış iki metop bulunmaktadır.

Kat. No 51

Bul. Yer: Nymphaion
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,28 m **U:** 1,30 m **G:** 0,45 m
Foto: Levha 19 A
Tanım: Arşitrav kısmı toprak altında kaldığından görülememektedir. Friz üzerinde ise üç girland yayından ikisi tam olarak, solda kalan üçüncüsü ise kısmen görülebilmektedir. Meyve yapraklardan oluşan girlandlar, ortada Eros (?) yanlarda ise boğa başları tarafından taşınmaktadır.

Kat. No 52

Bul. Yer: Odeion / Bouleuterion
Env. No: B. İ. 228
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,52 m **U:** 0,83 m **G:** 0,50 m
Foto: Levha 19 B
Tanım: Odeion / Bouleuterion sahne binasına ait arşitrav – friz bloğudur. Bloğun büyük bir kısmı kırılmış durumdadır. Bezemeler üzerinde kırıklar ve aşınmalar mevcuttur. Arşitravın alt kısmı kırık olduğu için kaç fascialı olduğu bilinmemektedir, ancak altında inci – boncuk dizisi bulunan ve üzerinde "…ΑΤΙΚΩΙ…" yazan bir fasciası korunabilmiştir. Arşitrav tacında iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi, yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı

palmetler görülebilmektedir. Friz kuşağında işlenen akanthuslu sarmaşık bezemesinin bir kısmı ve friz tacında küçük bir kısımda yumurta – ok ucu sırası korunabilmiştir.

Kat. No 53

Bul. Yer: Odeion / Bouleuterion
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,52 m **U:** 0,42 m **G:** 0,50 m
Foto: Levha 19 C
Tanım: Odeion / Bouleuterion sahne binasına ait arşitrav – friz bloğudur. Bloğun büyük bir kısmı kırılmış durumdadır ve bezemeler üzerinde aşınmalar mevcuttur. Arşitravın alt kısmı kırık olduğu için kaç fascialı olduğu bilinmemektedir, ancak altında inci – boncuk dizisi bulunan ve üzerinde "…ΑΥΛΕΙ…" yazan bir fasciası korunabilmiştir. Arşitrav tacında iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi, yumurta – ok ucu sırası ve açık kapalı palmetler görülebilmektedir. Friz kuşağında işlenen akanthuslu sarmaşık bezemesinin bir kısmı korunabilmiştir ve friz tacında yumurta – ok ucu sırası bulunmaktadır.

Kat. No 54

Bul. Yer: Odeion / Bouleuterion
Env. No: B.İ. 367
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,60 m **U:** 1,18 m **G:** 0,50 m
Foto: Levha 19 D
Tanım: Odeion / Bouleuterion sahne binasına ait arşitrav – friz olarak yapılmış konsol bloğudur. Bloğun köşelerinde ve ön yüzünde kırıklar bulunmaktadır. Ayrıca bezemeler üzerinde de kırıklar ve aşınmalar mevcuttur. Arşitrav aralarında iki inci – bir boncuk sırasıyla dizilmiş inci – boncuk dizisi bulunan üçlü fasciadan oluşur. Arşitrav tacında iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi, yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmetler bulunmaktadır. Friz kuşağında işlenen akanthuslu sarmaşık bezemesinin bir kısmı korunabilmiştir ve friz tacında yumurta – ok ucu bezemesi bulunmaktadır. Friz kuşağında akanthus yapraklı sarmaşık bezemesi ile rozet motifleri, friz tacında ise yumurta - ok ucu bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 55

Bul. Yer: Odeion / Bouleuterion
Env. No: B.İ. 321
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,60 m **U:** 0,90 m **G:** 0,50 m
Foto: Levha 20 A
Tanım: Odeion / Bouleuterion sahne binasına ait arşitrav – friz bloğudur. Bloğun yanlarında ve üst köşede kırıklar bulunmaktadır. Ayrıca bezemeler üzerinde de kırıklar ve aşınmalar mevcuttur. Arşitrav aralarında iki inci – bir boncuk sırasıyla dizilmiş inci – boncuk dizisi bulunan üçlü fasciadan oluşur. Ancak alt fascia toprak altında kaldığı için sadece üzerindeki inci – boncuk bezemesi görülebilmektedir. Arşitrav tacında iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi, yumurta – ok ucu sırası ve açık - kapalı palmetler bulunmaktadır. Friz kuşağında işlenen akanthuslu sarmaşık bezemesinin bir kısmı korunabilmiştir ve friz tacında yumurta – ok ucu sırası bulunmaktadır.

Frizler

Kat. No 56

Bul. Yer: Aşağı Agora
Env. No: ?
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,38 m **U:** 1,07 m **G:** 0,48 m
Foto: Levha 20 B
Tanım: Altta ve yanlarda kırıklar, bezemelerde aşınmalar mevcuttur. Ana kuşakta sarmaşık bezemesi bulunmaktadır. Bezemeler aşınmış olmasına rağmen sarmaşık bezemeleri arasında beş yapraktan oluşan büyük rozetler seçilebilmektedir. Bloğun üst kısmı toprak altında olduğu için görülmemektedir.

Kat. No 57

Bul. Yer: Yukarı Agora
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,38 m **U:** 1,20 m **G:** 0,61 m
Foto: Levha 20 C
Tanım: Üstte ve yanlarda kırıklar, bezemelerde aşınmalar mevcuttur. Üst silmede yumurta - ok ucu bezemesi bulunmaktadır. Friz kuşağında sarmaşık bezemesi ve rozetler bulunmaktadır, matkapla işlenen bezemelerin aralarının kırılmayışı bloğun yarım işçilikli olduğunu göstermektedir.

Kat. No 58

Bul. Yer: Ana Cadde
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,26 m **U:** 1,96 m **G:** 0,55 m
Foto: Levha 20 D
Tanım: Blok orta kısmına yakın bir yerden kırılarak iki parçaya ayrılmıştır. Bloğun üst ve alt silmeleri üzerinde muhtelif kırıklar, bezemelerin bulunduğu bölümde aşınmalar ve çatlaklar mevcuttur. Üstte ve altta birer silme ile sınırlandırılmış olan bezeme kuşağında, boydan boya dalgalı bir şekilde uzanan sarmaşık dalı ve bu daldan çıkan yapraklar bulunmaktadır.

Kat. No 59

Bul. Yer: Stadion Propylon
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,32 m **U:** 0,94 m **G:** 0,40 m
Foto: Levha 21 A
Tanım: Bloğun üst kısmında küçük kırıklar bulunmaktadır. Kyma rekta profilli olan friz bloğunun üzerinde bezeme bulunmamaktadır. En üstte bulunan boş silmeye profilli bir geçiş yapılmıştır.

Kat. No 60

Bul. Yer: Bazilika
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,42 m **U:** 0,88 m **G:** 1,05 m
Foto: Levha 21 B
Tanım: Büyük bir kısmı kırık olan blok yoğun şekilde tahribata uğramıştır ve bezemeler zor seçilebilmektedir. En altta inci - boncuk sırasına benzer izler takip edilebilmektedir ancak tam anlaşılamamaktadır, üzerinde bulunan yumurta sırası da oldukça aşınmış olduğu için işçiliği anlaşılamamaktadır. Yumurta sırasının üzerinde açık ve kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır. Üstte yer alan bezeme kuşağında ise zorlukla da olsa akanthus yaprakları ile ters ve düz duran palmetler seçilebilmektedir.

Kat. No 61

Bul. Yer: Aşağı Agora
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,62 m **U:** 0,97 m **G:** 0,62 m
Foto: Levha 21 C - D
Tanım: Geç dönemde sur duvarı içinde kullanılmış olan bloğun iki yüzünde de bezemeler bulunmaktadır. Her iki yüzün de üst kısmında ve bezemelerinde kırıklar mevcuttur. Ön yüzde, akanthus yapraklarının arkasından uzanan dil bezemesi bulunmaktadır. Akanthus yaprakları, ana damarın iki yanında uzanan, derin yivlerden ayrılan loblardan oluşmaktadır, lobların kesiştiği yerlerde gözler oluşmuştur. Arka yüzde ise yine ön yüzdeki akanthus yapraklarının devam ettiğini görüyoruz; akanthus yapraklarının arka planında, çanak yaprakların içinden çıkarak her iki yana doğru volütler oluşturan yan dallar ve aralarda uzanan dalgalı saplardan oluşmuş sarmaşık bezemesi bulunmaktadır. Friz tacında ise yumurta – dil sırası bulunmaktadır.

Kat. No 62

Bul. Yer: Aşağı Agora
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,48 m **U:** 1,07 m **G:** 0,65 m
Foto: Levha 22 A
Tanım: Geç dönemde sur duvarı içinde kullanılmış olan bloğun üst kısmında ve bezemelerde kırıklar bulunmaktadır. Blok üzerinde ön planda akanthus yaprakları işlenmiştir. Akanthus yaprakları, ana damarın iki yanında uzanan derin yivlerden ayrılan loblardan oluşmaktadır, lobların kesiştiği yerlerde gözler oluşmuştur. Arka planda ise çanak yaprakların içinden çıkarak her iki yana doğru volütler oluşturan yan dallar ve aralarda yine çanak yapraklardan çıkarak volütlerin arasından yukarı doğru uzanan dalgalı saplardan oluşmuş sarmaşık bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 63

Bul. Yer: Tiyatro Cavea Önü
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,45 m **U:** 0,66 m **G:** 0,43 m
Foto: Levha 22 B
Tanım: Blok büyük oranda kırılmış durumdadır. Girland üzerinde, küçük bir bölümde defne yaprakları görülebilmektedir.

Kat. No 64

Bul. Yer: Tiyatro Cavea Önü
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,45 m **U:** 1,00 m **G:** 0,64 m
Foto: Levha 22 C
Tanım: Bloğun altında, yanlarda ve köşelerde kırıklar ve çatlaklar mevcuttur. Blok üzerinde sadece defne yapraklı girland yayı bulunmaktadır, girland taşıyıcıların olduğu bölüm kırılmış durumdadır.

Kat. No 65

Bul. Yer: Tiyatro Sahne Binası
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Yük.: 0,52 m **Gen.:** 1,11 m **En:** 1,00 m
Foto: Levha 22 D
Tanım: Tiyatro sahne binasına ait friz (?) bloğudur. Bloğun üst kısmı ve sağ üst köşesi ile yanlarında ve bezemelerin bulunduğu ön cephede kırıklar mevcuttur. En alttan başlayarak sırasıyla, iki inci – bir boncuk ve bir inci – bir boncuk şeklinde dizilmiş inci boncuk dizisi ve yumurta – ok ucu sırası; lesbos kymationu; tekrar alttaki gibi dizilmiş inci – boncuk dizisi ile yumurta – ok ucu sırası; açık ve kapalı palmet bezemesi; küçük akanthus yapraklarından oluşmuş bezeme kuşağı ve en üstte iki inci – bir boncuk dizilimiyle oluşmuş inci – boncuk dizisi ile birbirlerine sarmaşık dalları ile bağlanmış, ters ve düz yerleştirilmiş açık - kapalı palmetler bulunmaktadır.

Kat. No 66

Bul. Yer: Tiyatro Sahne Binası
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Yük.: 0,50 m **Gen.:** 1,77 m **En:** 0,80 m
Foto: Levha 23 A
Vandeput,L. 1997, s326, Pl. 94.2.
Tanım: Tiyatro sahne binasına ait friz (?) bloğudur. Bloğun sol üst kısmı kırık durumdadır. Ayrıca yanlarda ve bezemelerin bulunduğu ön cephede küçük kırıklar mevcuttur. En alttan başlayarak sırasıyla, iki inci – bir boncuk ve bir inci – bir boncuk şeklinde dizilmiş inci boncuk dizisi ve yumurta – ok ucu sırası; Lesbos kymationu; tekrar alttaki gibi dizilmiş inci – boncuk dizisi ile yumurta – ok ucu sırası; açık ve kapalı palmet bezemesi; küçük akanthus yapraklarından oluşmuş bezeme kuşağı ve en üstte iki inci – bir boncuk dizilimiyle oluşmuş inci – boncuk dizisi ile birbirlerine sarmaşık dallarıyla bağlanmış, ters ve düz yerleştirilmiş açık - kapalı palmetler bulunmaktadır.

Kornişler

Kat. No 67

Bul. Yer: Aşağı Agora 1 Numaralı Kapı
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,31 m **U:** 0,62 m **G:** 0,80 m
Foto: Levha 23 B
Tanım: Simada ve yan yüzlerde kırıklar ve bezemelerde aşınmalar mevcuttur. En altta geisopodes; üzerinde, ters ve düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı palmetler ve palmetleri birbirine bağlayan sarmaşıklarla bezeli geison, en üstte iki inci - bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile açık - kapalı palmetlerin işlendiği sima bulunmaktadır.

Kat. No 68

Bul. Yer: Aşağı Agora
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,40 m **U:** 1,10 m **G:** 0,85 m
Foto: Levha 23 C
Tanım: Geison ve simanın muhtelif yerlerinde kırıklar ve bezemelerde aşınmalar mevcuttur. En altta geisopodes bulunmakta, geisonda ters ve düz yerleştirilmiş kenger yapraklı palmetler ve palmetleri birbirine bağlayan sarmaşıklar, simaya geçişte geniş bir silme, sima üzerinde ise iki inci - bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile açık - kapalı palmetler bulunmaktadır.

Kat. No 69

Bul. Yer: Yukarı Agora
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,48 m **U:** 0,95 m **G:** 1,14 m
Foto: Levha 24 A
Tanım: Blok geç dönemde sur duvarı içerisinde spolien olarak kullanılmıştır. Simada büyük bir kırık bulunmaktadır ayrıca geisopodeste ve üst kısımda küçük kırıklar mevcuttur. En altta

geisopodes bulunmakta, geisonda bütün kuşağı dolduran büyük akanthus yaprakları, simaya geçişte geniş bir silme, sima üzerinde altta iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ve üzerinde bütün simayı kaplayan açık - kapalı palmetler bulunmaktadır.

Kat. No 70

Bul. Yer: Yukarı Agora
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,45 m **U:** 0,60 m **G:** 1 m
Foto: Levha 24 B
Tanım: Bloğun yarısına yakın bir kısmı korunabilmiştir. Geisopodes ve simada kırıklar ve bezemelerde aşınmalar mevcuttur. Alttan yukarı doğru bakacak olursak; geisopodes, ters ve düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı palmetler ve palmetleri birbirine bağlayan sarmaşıklarla bezeli geison, geisondan simaya geçişte geniş bir silme, sima üzerinde ise sadece iki inci - bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi görülebilmektedir.

Kat. No 71

Bul. Yer: Yukarı Agora
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,47 m **U:** 0,92 m **G:** 0,60 m
Foto: Levha 24 C
Tanım: Geison ve simanın muhtelif yerlerinde kırıklar ve bezemelerde aşınmalar mevcuttur. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda ters ve düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı palmetler ve palmetleri birbirine bağlayan sarmaşıklar, simaya geçişte geniş bir silme, sima üzerinde ise iki inci - bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile açık - kapalı palmetler bulunmaktadır.

Kat. No 72

Bul. Yer: Yukarı Agora Teras Duvarı
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,45 m **U:** 0,40 m **G:** 0,48 m
Foto: Levha 24 D
Tanım: Bloğun küçük bir kısmı korunabilmiştir. Geisionda ve simada kırıklar mevcuttur. Alttan yukarı doğru bakacak olursak; geisopodes, ters ve düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı palmetler ve palmetleri birbirine bağlayan sarmaşıklarla bezeli geison, geisondan simaya geçişte geniş bir silme, sima üzerinde ise iki inci - bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile açık - kapalı palmetler bulunmaktadır.

Kat. No 73

Bul. Yer: Yukarı Agora Teras Duvarı
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,53 m **U:** 0,84 m **G:** 1,20 m
Foto: Levha 25 A
Tanım: Konsollu korniş bloğudur. Geç dönemde sur duvarı içerisinde spolien olarak kullanılmıştır. Sima üzerinde, konsollarda ve bloğun yan yüzünde muhtelif kırıklar ve bezemelerde aşınmalar mevcuttur. Üç adet konsol bulunmaktadır. Konsolların etrafı yumurta sırası ile çevrelenmiştir ve altlarında Akanthus yaprağı işlenmiştir. Simada, iki inci - bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile açık - kapalı palmetler bulunmaktadır.

Kat. No 74

Bul. Yer: Yukarı Agora Teras Duvarı
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,32 m **U:** 0,67 m **G:** 0,42 m
Foto: Levha 25 B
Tanım: Geisopodes, geison ve simanın muhtelif yerlerinde kırıklar ve bezemelerde büyük oranda aşınmalar mevcut. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda ters ve düz

yerleştirilmiş akanthus yapraklı palmetler ve palmetleri birbirine bağlayan sarmaşıklar, simaya geçişte geniş bir silme, sima üzerinde ise iki inci - bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile açık - kapalı palmetler bulunmaktadır.

Kat. No 75

Bul. Yer: Ana Cadde
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 38 cm **U:** 130 cm **G:** 36 cm
Foto: Levha 25 C
Tanım: Simanın büyük bölümü kırık durumdadır, geison ve geisopodeste de kırıklar mevcuttur. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda ters ve düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı açık palmetler ve palmetleri birbirine bağlayan sarmaşıklar, simaya geçişte dar bir silme, sima üzerinde ise iki inci - bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile ters - düz yerleştirilmiş, açık - kapalı palmetler bulunmaktadır. Sima üzerinde sol köşede aslan başı çörten bulunmaktadır, ancak başın alt kısmı kırık durumdadır.

Kat. No 76

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 1,02 m **G:** 0,76 m
Foto: Levha 25 D
Tanım: Bloğun üst köşesinde, simada ve geisopodeste kırıklar mevcuttur. En altta geisopodes, geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış ters - düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı palmetler ve rozet motifleri, sima üzerinde iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ile açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 77

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA.T1.99
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 1,14 m **G:** 0,76 m
Foto: Levha 26 A
Tanım: Bloğun üst köşesinde ve geisopodeste kırıklar, simada su tahliye deliği mevcuttur. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış akanthus yapraklı ters - düz palmetler, sima üzerinde ise iki inci - bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 78

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 1,38 m **G:** 0,67 m
Foto: Levha 26 B
Tanım: Bloğun üst kısmında, simada ve geisopodeste kırıklar, simada bulunan bezemelerin bir kısmında aşınmalar mevcuttur. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış ters - düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı palmetler ve rozet motifleri, sima üzerinde iki inci - bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ile açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 79

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA. T1. 79
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 1,26 m **G:** 0,65 m
Foto: Levha 26 C
Tanım: Bloğun üst kısmında çatlaklar, geisopodes ve geisonda muhtelif yerlerde kırıklar mevcuttur. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış ters

- düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı palmetler ve rozet motifleri, sima üzerinde iki inci – bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ile açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 80

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA. T1. 98
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 1,26 m **G:** 0,76 m
Foto: Levha 26 D
Tanım: Bloğun üst kısmında, sima, geisopodes ve geisonda muhtelif yerlerde kırıklar mevcuttur. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış ters - düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı palmetler, sima üzerinde iki inci – bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ile açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 81

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA. T1. 211
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 0,90 m **G:** 0,66 m
Foto: Levha 27 A
Tanım: Bloğun yan yüzlerinde ve simanın bir köşesinde kırıklar, geisonda kenarlarda kalan bezemelerde küçük aşınmalar mevcuttur. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış ters - düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı palmetler ve rozet motifleri, sima üzerinde iki inci – bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ile açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 82

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA.T1.225
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 0,86 m **G:** 0,66 m
Foto: Levha 27 B
Tanım: Bloğun her iki yanından kırılmış durumdadır, simanın büyük bir kısmı bulunmamaktadır, ayrıca geisopodeste de küçük kırıklar ve bezemelerde yoğun aşınma mevcuttur. En altta geisopodes vardır, geisonda bezemeler aşınmış olsa da sarmaşıklarla bağlı palmet ve rozetler seçilebilmektedir. Sima üzerindeki bezemelerde sadece, iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi görülebilmektedir.

Kat. No 83

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 0,65 m **G:** 0,60 m
Foto: Levha 27 C
Tanım: Blok her iki yandan kırılmış durumdadır, sima ve geisopodeste de muhtelif kırıklar ve simadaki bezemelerin küçük bir kısmında aşınmalar bulunmaktadır. En altta geisopodes vardır, geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış ters - düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı palmetler, sima üzerinde ise iki inci – bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ile açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 84

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA. T1. 83
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 0,84 m **G:** 0,76 m
Foto: Levha 27 D
Tanım: Bloğun yan yüzlerinde ve geisopodeste kırıklar mevcuttur. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış akanthus yapraklı palmetler ve ters duran akanthus yaprakları, sima üzerinde ise iki inci – bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ile açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 85

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA. T1. 201
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 0,74 m **G:** 0,67 m
Foto: Levha 28 A
Tanım: Bloğun yan yüzlerinde ve altında kırıklar ve çatlamalar mevcuttur. Simanın büyük bir kısmı kırık durumdadır, geisopodeste de aşınmalar mevcuttur. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış ters - düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı palmetler ve rozet motifleri, sima üzerinde iki inci – bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ile açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 86

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA. T1. 133
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 1,06 m **G:** 0,66 m
Foto: Levha 28 B
Tanım: Bloğun altında ve yan yüzlerinde kırıklar ve simanın ortasında su tahliye deliği bulunmaktadır, geisopodeste de küçük kırıklar mevcuttur. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış ters - düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı

palmetler, sima üzerinde iki inci – bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ile açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 87

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA. T1. 167
Malzeme: Kireç Taşı
Y: ? **U:** 0,72 m **G:** 0,67 m
Foto: Levha 28 C
Tanım: Blok büyük oranda kırılmış durumdadır, simanın küçük bir kısmı ile geisopodes ve geisonun bir bölümü korunabilmiştir. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış ters - düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı palmetler bulunmaktadır, sima kısmında sadece küçük bir bölümde aşınmış şekilde inci - boncuk bezemesi görülebilmektedir.

Kat. No 88

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA. T1. 227
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 0,61 m **G:** 0,66 m
Foto: Levha 28 D
Tanım: Blok büyük oranda kırılmış durumdadır, simada geisopodeste ve geisonda muhtelif kırıklar ve çatlaklar bulunmaktadır. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış palmetler ve rozetler bulunmaktadır, sima kısmında kırıklara rağmen, iki inci – bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ile açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 89

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA. T1. 122
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 0,85 m **G:** 0,58 m
Foto: Levha 29 A
Tanım: Bloğun yan yüzlerinde, altında ve geisopodeste kırıklar ve bezemelerde aşınmalar mevcutur. Simada su tahliye deliği bulunmaktadır. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış palmetler, simada iki inci – bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ile açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 90

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA. T1. 181
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 0,57 m **G:** 0,60 m
Foto: Levha 29 B
Tanım: Bloğun büyük bir bölümü kırılmış durumdadır, geisopodeste, geisonda ve simada kırıklar ve bezemelerde aşınmalar mevcutur. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış palmetler, simada iki inci – bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ile açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 91

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA. T1. 174
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 0,68 m **G:** 0,63 m
Foto: Levha 29 C
Tanım: Bloğun yan yüzlerinde, simada ve geisopodeste kırıklar, bezemelerde aşınmalar mevcutur. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış palmetler ve rozetler, simada iki inci – bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ile açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 92

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA. T1. 156
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,26 m **U:** 0,68 m **G:** 0,59 m
Foto: Levha 29 D
Tanım: Bloğun büyük bir bölümü kırılmış durumdadır. Altta iki adet mutulus bulunmaktadır. Bunlardan biri sağlamken diğeri kırılmış durumdadır. Mutuluslarda üç sıra halinde, altılı guttaeler bulunmaktadır. Sima kademeli olarak yükselen silmelerden oluşur.

Kat. No 93

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA. T1. 152
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,26 m **U:** 0,46 m **G:** 0,63 m
Foto: Levha 30 A
Tanım: Bloğun büyük bir kısmı kırılmış durumdadır. En alt kısımda, iki kademeli dar bir silme ile mutulusların olduğu bölüme geçilir. Blok üzerinde bir adet mutulus ve üç sıra halinde, altılı guttaeler bulunmaktadır. Sima kademeli olarak yükselen silmelerden oluşmaktadır.

Kat. No 94

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA. T1. 137
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 0,57 m **G:** 0,50 m
Foto: Levha 30 B
Tanım: Bloğun yan yüzlerinde, simada ve geisopodeste kırıklar, çatlaklar ve bezemelerde aşınmalar mevcutur. Simada su tahliye deliği bulunmaktadır. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış ters - düz palmetler ile rozetler, simada iki inci – bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ile açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 95

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA. T1. 179
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 0,43 m **G:** 0,64 m
Foto: Levha 30 C
Tanım: Bloğun üst tarafında, yan yüzlerde ve geisopodeste kırıklar, bezemelerde aşınmalar mevcuttur. En altta geisopodes bulunmaktadır, üzerinde sarmaşıklarla birbirine bağlanmış ters - düz palmetler bulunan geison, simada iki inci – bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ile açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 96

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA. T1. 80
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 1,03 m **G:** 0,73 m
Foto: Levha 30 D
Tanım: Simanın büyük bir bölümü kırıktır, geisopodes ve geisonda da muhtelif kırıklar mevcuttur. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış ters - düz palmetler ile rozetler, simada iki inci – bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ile açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 97

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: YA. T1. 159
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,29 m **U:** 1,06 m **G:** 0,74 m
Foto: Levha 31 A
Tanım: Sima, geison ve geisopodesin muhtelif yerlerinde kırıklar mevcuttur En altta geisopodes bulunmaktadır, geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış ters ve düz palmetler, simada iki inci – bir boncuktan oluşan inci - boncuk dizisi ile açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 98

Bul. Yer: Stadion Propylon
Env. No: PRO.73.08
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,40 m **U:** 1,92 m **G:** 0,90 m
Foto: Levha 31 B
Tanım: Bloğun üstünde, altında ve cephesinde çeşitli yerlerde kırıklar ve çatlaklar mevcuttur. Bezemesiz olan bloğun en altında geisopodes, üzerinde düz bir geison ve en üstte kyma rekta profilli sima yer alırken geçişlerde ve simanın bitiminde silmeler bulunmaktadır.

Kat. No 99

Bul. Yer: Bazilika
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,50 m **U:** 1,78 m **G:** 1,10 m
Foto: Levha 31 C
Tanım: Üç parçaya ayrılmış olan bloğun muhtelif yerlerinde kırıklar ve bezemelerde aşınmalar mevcuttur. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisopodesten geisona geçişte iki inci bir boncuk ve bir inci – bir boncuktan oluşan inci boncuk dizisi ile yumurta – ok ucu sırası bulunmaktadır. Geisonda ters ve düz yerleştirilmiş, akanthus yapraklı açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır. Geisondan simaya geçişte ise dalga bezemeli bir silme vardır. Simada iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile ters - düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 100

Bul. Yer: Tiyatro Sahne Binası
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,45 m **U:** 1,90 m **G:** 1,10 m
Foto: Levha 31 D
Vandeput,L. 1997, s326, Pl. 94.1.
Tanım: Simanın büyük bir bölümü kırılmıştır. Alt köşede ve bezemelerde de küçük kırıklar ve aşınmalar mevcuttur. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisopodesten geisona geçişte iki inci bir boncuk ve bir inci – bir boncuktan oluşan inci boncuk dizisi ile yumurta – ok ucu sırası bulunmaktadır. Üstte ve altta dar birer silmeyle sınırlandırılmış olan geisonda ters - düz yerleştirilmiş, akanthus yapraklı açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır. Geisondan simaya geçişte dalga bezemeli bir silme bulunmaktadır, sima kırılmış olmasına rağmen iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile palmetlerin bir kısmı görülebilmektedir.

Kat. No 101

Bul. Yer: Tiyatro Sahne Binası
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,60 m **U:** 0,90 m **G:** 1,00 m
Foto: Levha 32 A
Tanım: Köşe korniş bloğudur. Blok üzerinde muhtelif yerlerde kırıklar ve bezemelerde aşınmalar mevcuttur. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisopodesten geisona geçişte iki inci bir boncuk ve bir inci – bir boncuktan oluşan inci boncuk dizisi ile yumurta – ok ucu sırası bulunmaktadır. Üstte ve altta dar birer silmeyle sınırlandırılmış olan geisonda, ters - düz yerleştirilmiş, akanthus yapraklı açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır. Geisondan simaya geçişte dalga bezemeli bir silme bulunmaktadır. Simada iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile ters - düz yerleştirilmiş, akanthus yapraklı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 102

Bul. Yer: Tiyatro Sahne Binası
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,66 m **U:** 0,85 m **G:** 1,21 m
Foto: Levha 32 B
Tanım: Köşe korniş bloğudur. Bloğun üst kısmında ve köşelerde kırıklar, bezemelerde aşınmalar mevcuttur. En altta geisopodes bulunmaktadır, geisopodesten geisona geçişte inci – boncuk dizisi ve yumurta – ok ucu sırası bulunmaktadır. Üstte ve altta dar birer silmeyle sınırlandırılmış olan geisonda ters - düz yerleştirilmiş, akanthus yapraklı açık - kapalı palmet bezemesi bulunmaktadır. Geisondan simaya geçişte dalga bezemeli bir silme bulunmaktadır. Simada iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile ters - düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı palmet bezemesi bulunmaktadır.

Kat. No 103

Bul. Yer: Aşağı Agora
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,45 m **U:** 0,9 m **G:** 0,92 m
Foto: Levha 32 C
Tanım: Simanın büyük bölümü kırılmış durumdadır, geison üzerinde de küçük kırıklar mevcuttur. Geisopodes bulunmamaktadır. Geisonda iki inci bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile ters - düz yerleştirilmiş, sarmaşıklarla birbirine bağlanan akanthus yapraklı palmet bezemesi yer almaktadır. Kademeli olarak yükselen iki silmeyle simaya geçilir, sima üzerinde de yine, iki inci bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi ile ters - düz yerleştirilmiş akanthus yapraklı palmet bezemesi yer almaktadır. Simanın üzerinde yer alan dar bir silmeyle blok sonlanır.

Kat. No 104

Bul. Yer: Kent Giriş Kapısı Doğusu
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: ? **U:** 0,82 m **G:** 1,24 m
Foto: Levha 32 D – 33 A
Tanım: Blok yoğun şekilde tahribata uğramıştır. İki yüzünde de bezeme olduğu görülmektedir. Ancak bezemelerde aşınmalar mevcuttur. En altta geisopodes bulunmaktadır. Kyma rekta profilli geisonda sarmaşıklarla birbirine bağlanmış akanthus yapraklı, ters - düz yerleştirilmiş palmet bezemesi bulunmaktadır. Bloğun üst kısmı toprak altında kalmıştır.

Kat. No 105

Bul. Yer: Odeion / Bouleuterion
Env. No: B.İ. 230
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,41 m **U:** 0,68 m **G:** 0,70 m
Foto: Levha 33 B
Tanım: Odeion / Bouleuterion sahne binasına ait konsollu korniş bloğudur. Bloğun üst kısmı tamamen kırık durumdadır. Yanlarda, köşelerde ve geisopodeste kırıklar bulunmaktadır. Altta yumurta – dil sırası ile birlikte işlenmiş geisopodes, üzerinde akanthus yapraklarından oluşan konsollar ve konsolların yanında yine yumurta – dil sırası bulunmaktadır. Konsolun yanında bulunan yumurta – dil sıralarının arasında ise küçük bir rozet motifi parçası görülmektedir.

Kapı Söve ve Lentoları

Kat. No 106

Bul. Yer: Yukarı Agora Teras Duvarı
Env. No: ?
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,57 m **U:** 1,8 m **G:** 0,76 m
Foto: Levha 33 C
Tanım: Kapı sövesi ya da lento olarak kullanılmıştır. Bloğun her iki yanında ve üst tarafında kırıklar bulunmaktadır. Birbirinden, iki inci – bir boncuk şeklinde dizili inci – boncuk dizisi ile ayrılan üçlü fasciadan oluşur. Dış çerçevede ise, yine iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi, lesbos kymationu ve ters olarak işlenmiş açık - kapalı palmet dizisi yer almaktadır.

Kat. No 107

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 1,40 m **G:** 0,50 m **D:** 0,52 m
Foto: Levha 34 A
Tanım: Blok yoğun şekilde tahribata uğramıştır. Dış çerçevenin kenar kısmı tamamen kırılmış durumdadır. İçeride kalan ilk fasciada da kırıklar ve bezemelerde aşınmalar mevcuttur. Aralarında inci – boncuk dizisi bulunan üçlü fascia ve kenar çerçevesinden oluşur. Fascialar arasındaki inci – boncuk dizisi, iki inci – bir boncuk sırasıyla dizilmiştir. Çerçevede, en içte yine iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi, yanında lesbos kymationu, en dışta ise kırılmış olmasına rağmen palmet bezemelerinin olduğu görülebilmektedir.

Kat. No 108

Bul. Yer: Yukarı Agora 1 No'lu Teras
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 2,15 m **G:** 0,70 m **D:** 0,52 m
Foto: Levha 34 B
Tanım: Söve alt kısımdan kırılmış, iki parça halinde durmaktadır. Dış çerçevesi üzerinde kırklar ve bezemelerde aşınmalar mevcuttur. Aralarında inci – boncuk dizisi bulunan üçlü fascia ve kenar çerçevesinden oluşur. Fascialar arasındaki inci – boncuk dizisi, iki inci – bir boncuk sırasıyla dizilmiştir. 45 derecelik açıyla yönelen çerçevesinde, en içte iki inci – bir boncuktan oluşan inci – boncuk dizisi, yanında lesbos kymationu, en dışta ise açık kapalı palmet bezemesi yer almaktadır.

Hyperthyron – Geison Blokları

Kat. No: 109

Bul. Yer: Aşağı Agora
Env. No: AA. K1. 08
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,60 m **U:** 1,70 m **G:** 1,30 m
Foto: Levha 34 C
Tanım: Bloğun üst köşesinde ve bezemeler üzerinde muhtelif kırıklar ve aşınmalar mevcuttur. Hyperthyronda akanthus yaprağı ve dil bezemesi beraber kullanılmıştır. Ön planda bulunan büyük akanthus yapraklarının arkasından dil bezemeleri uzanmaktadır. Akanthus ve dil bezemesinin üzerinde, iki inci – bir boncuk şeklinde sıralanmış olan inci boncuk dizisi ve yumurta – ok ucu sırası ile geisopodese geçilir, geisopodesin üzerinde boş bir silme ve en üstte inci boncuk bezemesi ile ters - düz yerleştirilmiş ve sarmaşık bezemesi ile birbirine bağlanmış açık – kapalı palmet bezemesi bulunur.

Kat. No: 110

Bul. Yer: Aşağı Agora
Env. No: AA. K1. 06
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,60 m **U:** 1,50 m **G:** 1,40 m
Foto: Levha 35 A
Tanım: Bloğun üst kısmı büyük oranda kırık durumdadır, bezemelerde de aşınma ve kırıklar mevcuttur. Hyperthyronda akanthus yaprağı ve dil bezemesi beraber kullanılmıştır. Ön planda bulunan büyük akanthus yapraklarının arkasından dil bezemeleri uzanmaktadır. Akanthus ve dil bezemesinin üzerinde, iki inci – bir boncuktan oluşan inci boncuk dizisi ve yumurta – ok ucu sırası ile geisopodese geçilir, geisopodesin üzerinde boş bir silme ve en üstte inci boncuk bezemesi ile ters - düz yerleştirilmiş ve sarmaşık bezemesi ile birbirine bağlanmış açık – kapalı palmet bezemesi bulunur.

Kat. No: 111

Bul. Yer: Aşağı Agora
Env. No: AA. K1. 07
Malzeme: Kireç taşı
Y: 0,60 m **U:** 1,45 m **G:** 0,90 m
Foto: Levha 35 B
Tanım: Bloğun üst kısmında, yanlarda ve bezemelerde kırıklar mevcuttur. Hyperthyronda akanthus yaprağı ve dil bezemesi beraber kullanılmıştır. Ön planda bulunan büyük akanthus yapraklarının arkasından dil bezemeleri uzanmaktadır. Akanthus ve dil bezemesinin üzerinde, iki inci – bir boncuktan oluşan inci boncuk dizisi ve yumurta – ok ucu sırası ile geisopodese geçilir, geisopodesin üzerinde boş bir silme ve en üstte inci boncuk dizisi ile ters - düz yerleştirilmiş ve sarmaşık bezemesi ile birbirine bağlanan açık – kapalı palmet bezemesi bulunur.

Pilaster Başlıkları

Kat. No: 112

Bul. Yer: Tiyatro Sahne Binası
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,55 m **U:** 0,70 x 0,54 m **G:** 0,48 m
Foto: Levha 35 C
Tanım: Blok üzerindeki bezemeler aşınmaya uğramıştır ve yan yüzlerde kırıklar mevcuttur. Bloğun alt kısmında yumurta – ok ucu sırası bulunmaktadır. Köşede büyük bir akanthus yaprağı ve akanthus yaprağının etrafında dolaşan bir sarmaşık dalı motifi bulunmaktadır, bu dal yan yüzde de devam ederek bir yarım palmetle sonlanmaktadır.

Kat. No: 113

Bul. Yer: Yukarı Agora Teras Duvarı
Env. No: ?
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,5 m **U:** 0,97 m **G:** ?
Foto: Levha 35 D
Tanım: Blok, Yukarı Agora Teras Duvarı içinde spolien olarak kullanılmıştır. Köşelerde ve üst kısımda kırıklar mevcuttur. Bloğun alt kısmında yumurta – ok ucu sırası bulunmaktadır. Köşelerde büyük akanthus yaprakları ve akanthus yaprağının etrafında dolaşan bir dal motifi bulunmaktadır, bu dal yan yüzde de devam ederek bir yarım palmetle sonlanmaktadır. Ortada bloğu dikey olarak ikiye bölen bir silme bulunmaktadır. Her iki yandan gelen yarım palmetler bu silmeye dayandırılmıştır ve karşılıklı olarak durmaktadırlar.

Kapı Konsolu

Kat. No: 114
Bul. Yer: Tiyatro Sahne Binası
Env. No: T 6
Malzeme: Kireç Taşı
Y: 0,60 m **G:** 0,35 m
Foto: Levha 36 A
Tanım: Yarısına yakın bir kısmı kırık olan konsolun bezemelerinde de kırıklar ve aşınmalar mevcuttur. Ön kısmı küçük akanthus yaprakları ile bezeli olan konsolun yan yüzlerinde volütler bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

Alp O., Pisidia Bölgesi Roma Dönemi Bezemeli Mimari Elemanları, Ankara Üniversitesi S.B.E Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2006.

Akşit O., Likya Tarihi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1967.

Akşit O., Hellenistik ve Roma Devrinde Likya, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1971.

Arslan M., Mithradates VI Eupator, Roma'nın Büyük Düşmanı, Odin Yay., İstanbul, 2007.

Başaran C., Anadolu Mimari Bezemeleri II. Roma Çağı Lotus – Palmet Örgesi, Atatürk Üniversitesi S.B.E Doktora Tezi, Erzurum, 1987.

Başaran C., ''Kyzikos Korinth Başlıkları'', TAD. 31, (1997), 1 – 52.

Başaran C., Anadolu Kompozit Başlıkları, Arkeoloji ve Sanat Yay., İstanbul, 1999.

Başer S., "1988–89 Yılları Kibyra Kurtarma Kazıları", Müze Kurtarma Kazıları Semineri 19–20, (1991), 235–260.

Bayburtluoğlu C., Likya, Akmed Yay., Antalya, 2004.

Bean G. E., Lycian Turkey: An Archaeological Guide, Ernest Benn Ltd., Londra, 1978.

Berges D., Hellenistische Rundaltare Kleinasiens, ABS – SchreibService GmbH, Freiburg, 1986.

Bingöl O., Das İonische Normalkapitell in Hellenistischer und Römischer Zeit in Kleinasien, İst. Mitt. Bei. 20., Tubingen, 1980.

Büyükkolancı M., ''Termessos N1 Yapısı'' Adalya II, (1997), 117 – 126.

Can B., Aspendos Tiyatrosu Bezemeleri, Atatürk Üniversitesi S.B.E Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 1999.

Can B., Roma Çağı Anadolu Mimarisinde Kıvrık Dal (Ranke) Bezemeleri, Atatürk Üniversitesi S.B.E Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 2005.

Corsten T., "Kibyra 1995", AST 14.1, (1997) (a), 63–72.

Corsten T., "Ein neues Buchstabenorakel aus Kibyra'', Epigr.Anat. 28, (1997) (b), 41-49.

Corsten T., Horsley G. H. R., Kearsley R., "Inscriptions from Kibyra in the Museum at Burdur/Turkey", Epigr. Anat. 28, (1997), 53-56.

Corsten T., "Kibyra 1996", AST 15.1, (1998), 367-369.

Corsten T., Drew-Bear Th., Özsait M., "Forschungen in der Kibyratis", Epigr. Anat. 30, (1998), 47-80.

Corsten T., "Kibyra 1997", AST 16.1, (1999), 387-390.

Corsten T., "Kibyra 1998", AST 17.1, (2000), 215 – 216.

Corsten T., "Kibyra 1999", AST 18.1, (2001) (a), 255 – 256.

Corsten T., "Kibyratis in antiquity", Anatolian Archaeology 7, (2001) (b), 17.

Corsten T., Die İnschriften von Kibyra I, Dr. Rudolf Habelt GMBH, Bonn, 2002 (a).

Corsten T., "Kibyratis in antiquity", Anatolian Archaeology 8, (2002) (b), 20.

Corsten T., "Kibyra 2001", AST 20.2, (2003) (a), 83-84.

Corsten T., "Kibyratis in antiquity", Anatolian Archaeology 9, (2003) (b), 26 – 27.

Corsten T., "Kibyra 2002", AST 21.1, (2004) (a), 229-234.

Corsten T., "Kibyratis in antiquity", Anatolian Archaeology 10, (2004) (b), 22-23.

Corsten T., "Kibyra 2003", AST 22.1, (2005) (a), 29-34.

Corsten T., "Kibyratis in antiquity", Anatolian Archaeology 11, (2005) (b), 27-28.

Corsten T., "Estates in Roman Asia Minor: the case of Kibyratis", Patterns in the Economy of Roman Asia Minor, ed. St. Mitchell – C. Katsari, 1- 51, The Classical Press of Wales, Swansea, 2005 (c).

Corsten T., "Kibyra 2004", AST 23.1, (2006), 19-20.

Coulton J.J., Greek Architects at Work: Problems of Structure and Design, Elek, London, 1977.

D'Andria F., Hierapolis (Pamukkale), Ege Yay., İstanbul, 2003.

Ekinci H.A., ''Burdur Müzesi Çalışmaları 2001 – 2002 Kibyra Nekropolü Araştırma, Sondaj ve Çevre Düzenlemesi'' Anmed 2003 – 1, (2003), 55 – 56.

Ekinci H.A., Özüdoğru Ş., Dökü F.E., Tiryaki G., ''Kibyra Kazı Çalışmaları 2006'' Anmed 2007 - 5, (2007), 22- 28.

Ekinci H. A., Özüdoğru Ş., Dökü E., Tiryaki G., "Kibyra Kazı Çalışmaları 2007" Anmed 2008 - 6, (2008), 35–41.

Ekinci H.A., Özüdoğru Ş., Dökü F. E., "Kibyra 2008 Yılı Kazıları" Anmed 2009 - 7, (2009), 32-39.

Ekinci H.A., ''Güneybatı Anadolu'nun Görkemli Kenti Kibyra'', Aktüel Arkeoloji10, (2009), 88 - 97.

Erder C., Hellenistik Devir Anadolu Mimarisinde Kyma Rekta – Kyma Reversa, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yay., Ankara, 1967.

Erön A., Anadolu'da Roma Dönemi Tapınaklarında Görülen Bezemeli Frizler, AdnanMenderes Üniversitesi S.B.E Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2007.

Ferrero D.B., Batı Anadolu'nun Eski Çağ Tiyatroları, Dönmez Ofset, Ankara, 1990.

Freyberger K.S., Stadtrömische Kapitelle aus der Zeit von Domitian bis Alexander Severus: zur Arbeitsweise und Organisation stadrömischer Werkstatten der Kaiserzeit, Verlag Philipp Von Zabern, Mainz, 1990.

Gündüzalp N., Anadolu Yapılarında Akantuslu Sarmal Dal Süslemeleri - Hellenistik ve Roma Devri, Karadeniz Teknik Üniversitesi Basımevi, Trabzon, 1984.

Hall A.S., Milner N.P., An Epigrafical Survey in Kibyra - Olbasa Region, The British Instıtute of Archaeology Monograph 24, Ankara, 1998.

Heilmeyer W.D., Korinthische Normalkapitalle: Studien zur Geschihte der Römischen Architekturdekoration, F.H. Kerle Verlag, Heidelberg, 1970.

Herodotos, Herodot Tarihi, Çev. Müntekim Ökmen, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2004.

Işık F., "Girlanden – Sarkophage aus Aphrodisias", Sarkophag – Studien Band 5, ed. Koch G. – Fitschen K. – Dally O., Verlag Philipp von Zabern, Mainz, 2007.

Işık F., İşkan H., Çevik N., Patara Yol Kılavuz Anıtı, Lykia IV. 1998/1999, Antalya, 2001.

İdil V., '' Anadolu'da Roma İmparatorluk Çağı Korinth Başlıkları'', Anadolu (Anatolia) XX 1976/77, (1984), 1 – 49.

İlhan N., Anadolu Stadionları Tarihsel Gelişmesi İçinde Karşılaştırmalı Bir Mimari Araştırma, Yıldız Teknik Üniversitesi F.B.E Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1996.

Jes K., Posamentir R., Wörrle M., Der Tempel des Zeus in Aizanoi und seine Datierung, Aizanoi und Anatolian Neue Entdeckungen zur Geschichte und Archaologie im Hochland des westlichen Kleinasien, ed. Rheidt K., 58 – 87, Verlag Philipp von Zabern, Mainz, 2010.

Karabacak V., Altunel E., Akyüz S., Kıyak N.G., Yönlü Ö., Yalçıner C.Ç., Fethiye – Burdur Fay Zonu Üzerindeki Kibyra Antik Kenti'nde Tarihsel Deprem İzlerinin Arkeosismolojik ve Paleosismolojik Yöntemler Kullanılarak İncelenmesi, Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi 200815006 No'lu Proje Sonuç Raporu, 2009.

Karaosmanoğlu M., Anadolu Mimari Bezemeleri III. Roma Çağı Yumurta Dizisi Atatürk Üniversitesi S.B.E Doktora Tezi, Erzurum, 1987.

Koenigs W., Radt W., ''Ein kaiserzeitlicher Rundbau (Monopteros) in Pergamon'', Ist Mitt 29, (1979), 317 – 354.

Koçhan N., Anadolu Mimari Bezekleri I. Hellenistik Çağ Lotus – Palmet ve Yumurta Dizisi, Atatürk Üniversitesi S.B.E Doktora Tezi, Erzurum, 1987.

Kökmen H., Antalya Kaleiçi Kesik Minare Alanı'ndaki Antik Dönem Kapıları, Akdeniz Üniversitesi S.B.E. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2009.

Köse V., "Dionysos – Felicitas – Bereket Küçük Asya Taş Ustalarının Roma Mimarlık Süslemelerine Katkısına bir Örnek: Kıvrımlı Sarmaşık Dalı", Eurgetes. Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu'na 65. Yaş Armağanı, der. Delemen İ. – Çokay-Kepçe S. –Özdizbay A. –Turak Ö., 747 – 759, Akmed, Antalya, 2008.

Kramer J., ''Korinthische Pilasterkapitelle in Kleinasien und Konstantinopel'', Ist. Mitt. Bei. 39, Verlag Ernst Wasmuth, Tübingen, 1994.

Lanckoronski K.G., Pamphhylia ve Pisidia Kentleri I. Pamphylia (Çev. Selma Bulgurlu Gün), Akmed, Antalya, 2005.

Magie D., Roman Rule in Asia Minor to the End of the Third Century after Christ Vol. I – II, Princeton, 1950.

Mansel A. M., Ege ve Yunan Tarihi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1988.

Mitchell S., Cremna in Pisidia, An ancient city in peace and in war, The Classical Press in Wales, London, 1995.

Napp A.E., Bukranion und Guirlande, Heidelberg, 1930.

Okatan F., Attelia Kent Kapıları, Akdeniz Üniversitesi S.B.E Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2004.

Özüdoğru Ş., Dökü F. E., ‘‘Kibyra 2009 Yılı Çalışmaları’’, Anmed 2010 - 8, (2010), 37 – 45.

Pfhul E., Möbius H., Die Ostgriechischen Grabreliefs I, Verlag Philipp von Zabern, Mainz, 1977.

Raynolds J., Aphrodisias and Rome, Society for the Promotion of Roman Studies Journal of Roman Studies Monographs No. 1, Londra, 1982

Rumscheidt F., Unterschungen zur Kleinasiatischen Bauornamentik des Hellenismus, Verlag Philipp von Zabern, Mainz, 1994.

Schörner G., Römische Rankenfriese: Untersuchungen zur Baudekoration der spaten Republik in der frühen und mittleren Kaiserzeit im Westen des Imperium Romanum, Beitrage zur Etschliessung Hellenistischer und kaiserzeitlicher Skulptur und Architektur Band 15, Philipp von Zabern, Mainz, 1995.

Strabon, Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: XII – XIII – XIV), Çev. Prof. Dr. Adnan Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yay., 1993.

Spratt T.A.B., Forbes E., Travels in Lykia, Milyas and the Cibyratis, S. & J. Bentley, Londra, 1847.

Seiler F., Die griechische Tholos. Untersuchungen zur Entwicklung, Typologie und Funktion kunstmassiger Rundbauten, Philipp von Zabern, Mainz, 1986.

Şimşek C., Laodikeia (Laodikeia Ad Lycum), Ege Yayınları, İstanbul, 2007.

Türkmen M., Pamphilya ve Kilikya'da Severuslar Dönemi Mimari Bezemesi (İstanbul Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi 2007).

Umar B., Türkiye'deki Tarihsel Adlar, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1993.

Vandeput L., The Architectural Decoration in Roman Asia Minor Sagalassos: a Case Study, Brepols Publishers, Leuven 1997.

Vitruvius, Mimarlık Üzerine On Kitap, Çev. Suna Güven, Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yay., İstanbul , 2005.

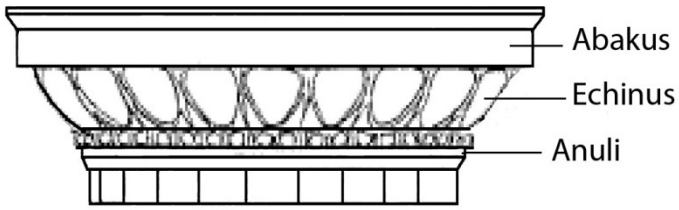
Weickert C., Das lesbische Kymation Ein Baitrag zur Geschichte der antiken Ornamentik, Verlag von Wilhelm Schunke, Leipzig, 1913.

Wheeler M., Roma Sanatı ve Mimarlığı, Homer Kitabevi, İstanbul, 2004.

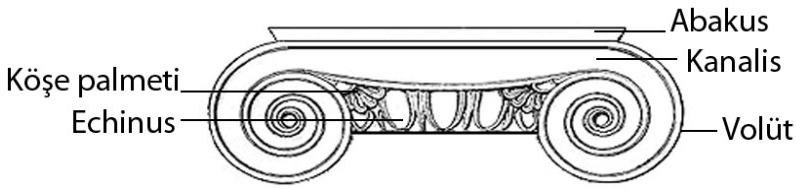
Yavis C.G., Grek Altars, Origins and Typology, St. Luis University Press, Missouri, 1949.

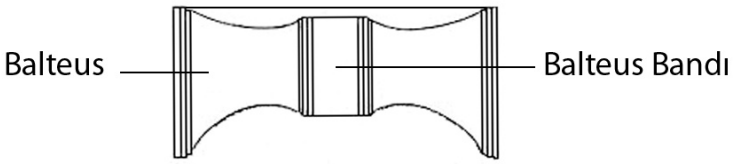
TERMİNOLOJİ

Dor – İon Sütun Başlığı

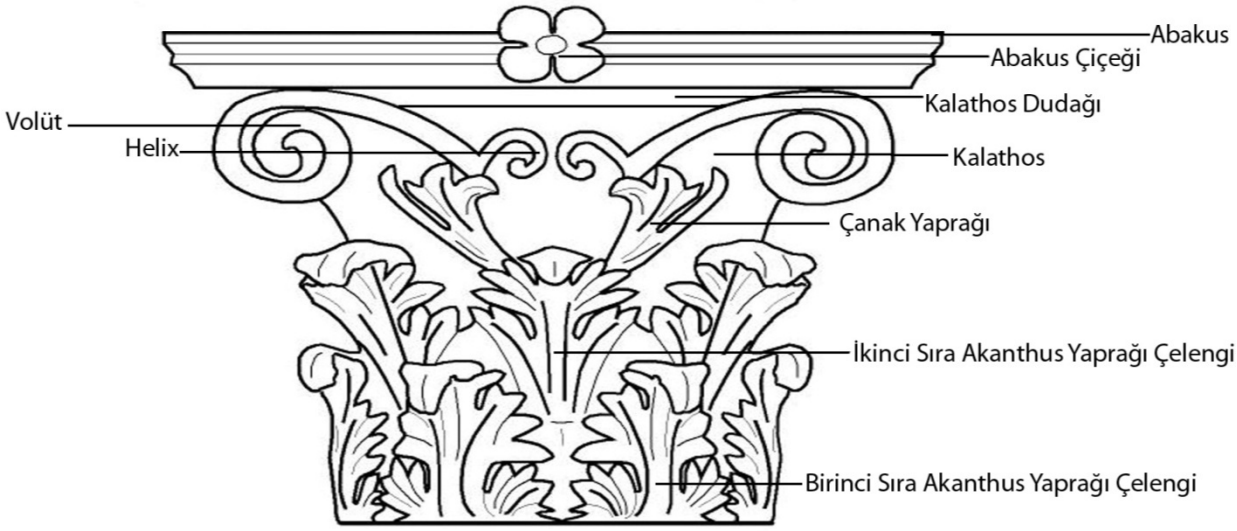

İon Sütun Başlığı

Korinth Sütun Başlığı

Lesbos Kymationu

Yumurta – Ok Ucu

Palmet

İnci – Boncuk Dizisi

LEVHALAR

Levha 1

A- Kat No 1

B – Kat. No 2

C – Kat. No 2

A - Kat. No 3

B – Kat. No 3

C- Kat. No 4

D – Kat. No 4

A- Kat. No 5

B – Kat. No 6

C - Kat. No 7

A- Kat. No 8

B- Kat. No 9

C – Kat. No 10

A – Kat. No 11

B – Kat. No 12

C – Kat. No 13

D – Kat. No 14

E – Kat. No 15

A – Kat. No 16

B– Kat. No 17

C – Kat. No18

D – Kat. No 19

A – Kat. No 20

B - Kat. No 20

C – Kat. No 20

D – Kat. No 21

A - Kat. No 22

B – Kat. No 23

C - Kat. No 23

A – Kat. No 24

B – Kat. No 24

C – Kat. No 25

A – Kat. No 26

B – Kat. No 27

A – Kat. No 28

B – Kat. No 29

C – Kat. No 30

D – Kat. No 31

A – Kat. No 32

B – Kat. No 33

C – Kat. No 34

D – Kat. No 34

A – Kat. No 35

B – Kat. No 36

C – Kat. No 37

A – Kat. No 38

B – Kat. No 39

C - Kat. No 39

D – Kat. No 40

A – Kat. No 40

B – Kat. No 41

C – Kat. No 41

A – Kat. No 42

B – Kat. No 43

C – Kat. No 44

A – Kat. No 45

B – Kat. No 46

C – Kat. No 47

A – Kat. No 48

B – Kat. No 49

C – Kat. No 49

D – Kat. No 50

A – Kat. No 51

B – Kat. No 52

C – Kat. No 53

D – Kat. No 54

A – Kat. No 55

B – Kat. No 56

C – Kat. No 57

D – Kat. No 58

A – Kat. No 59

B – Kat. No 60

C – Kat. No 61

D - Kat. No 61

A – Kat. No 62

B – Kat. No 63

C – Kat. No 64

D – Kat. No 65

A - Kat. No 66

B – Kat. No 67

C – Kat. No 68

A - Kat. No 69

B- Kat. No 70

C – Kat. No 71

D – Kat. No 72

A– Kat. No 73

B – Kat. No 74

C- Kat. No 75

D – Kat. No 76

A – Kat. No 77

B – Kat. No 78

C – Kat. No 79

D – Kat. No 80

A – Kat. No 81

B– Kat. No 82

C – Kat. No 83

D – Kat. No 84

A– Kat. No 85

B– Kat. No 86

C– Kat. No 87

D– Kat. No 88

A – Kat. No 89

B – Kat. No 90

C – Kat. No 91

D – Kat. No 92

A – Kat. No 93

B – Kat. No 94

C – Kat. No 95

D – Kat. No 96

A – Kat. No 97

B – Kat. No 98

C– Kat. No 99

D – Kat. No 100

A – Kat. No 101

B – Kat. No 102

C – Kat. No 103

D – Kat. No 104

A – Kat. No 104

B - Kat. No 105

C – Kat. No 106

A – Kat. No: 107

B – Kat. No: 108

C – Kat. No 109

A – Kat. No 110

B – Kat. No 111

C – Kat. No 112

D – Kat. No 113

A - Kat. No 114

B –Odeion / Bouleuterion Sahne Binası ve Orkestra

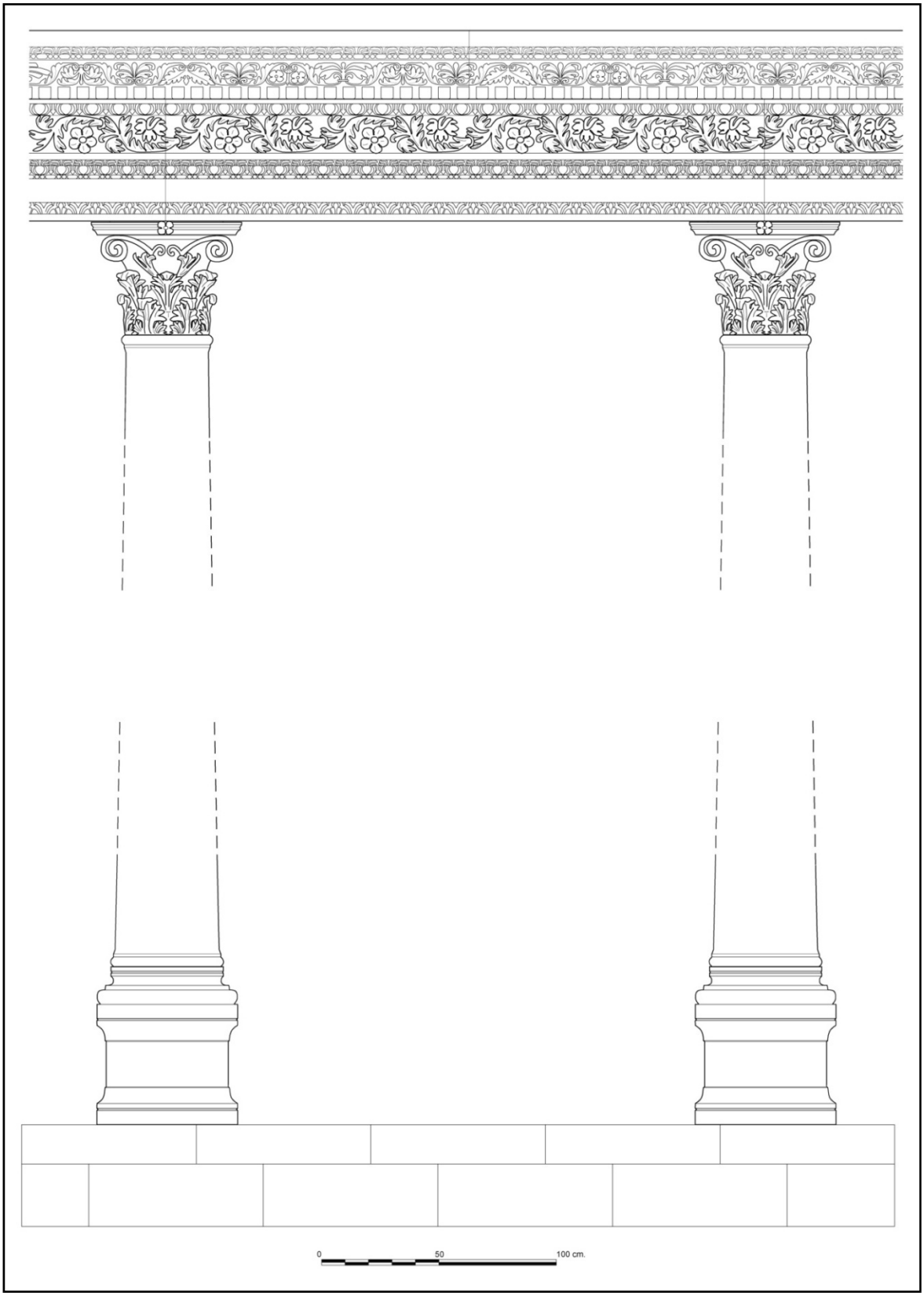
C – Stadion Genel

D – Tiyatro İkinci Cavea Doğu Koridor Girişi

A – Odeion / Bouleuterion Skene Frons Rekonstrüksion

A – Yukarı Agora 1. Teras Doğu Stoa Rekonstrüksiyonu

A – Aşağı Agora Anıtsal Kapı

A – Odeion / Bouleuterion Mermer Kaplama Parçaları

B – Odeion / Bouleuterion Mermer Sütun Parçaları

C – Odeion / Bouleuterion Mermer Kaplama Parçaları

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve SOYADI : Mesut Can KAYA

Doğum Tarihi ve Yeri : 25.06.1983 - İSTANBUL

Medeni Durumu : Bekar

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise : Ataköy Cumhuriyet Lisesi

Lisans Diploması : Akdeniz Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü

Yükseklisans Tez Konusu: Kibyra Kenti Mimari Bezemeleri

Yabancı Dil / Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetler

2008 – 2011 Kibyra Kazı Çalışmaları Bilim Ekibi Üyeliği

İş Deneyimi

Stajlar : 2005 Patara Kazısı

2006 Tlos Kazısı

2007 Kibyra Kazısı

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar : Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü

Adres : Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü / BURDUR

Tel. No : 0248 213 30 70